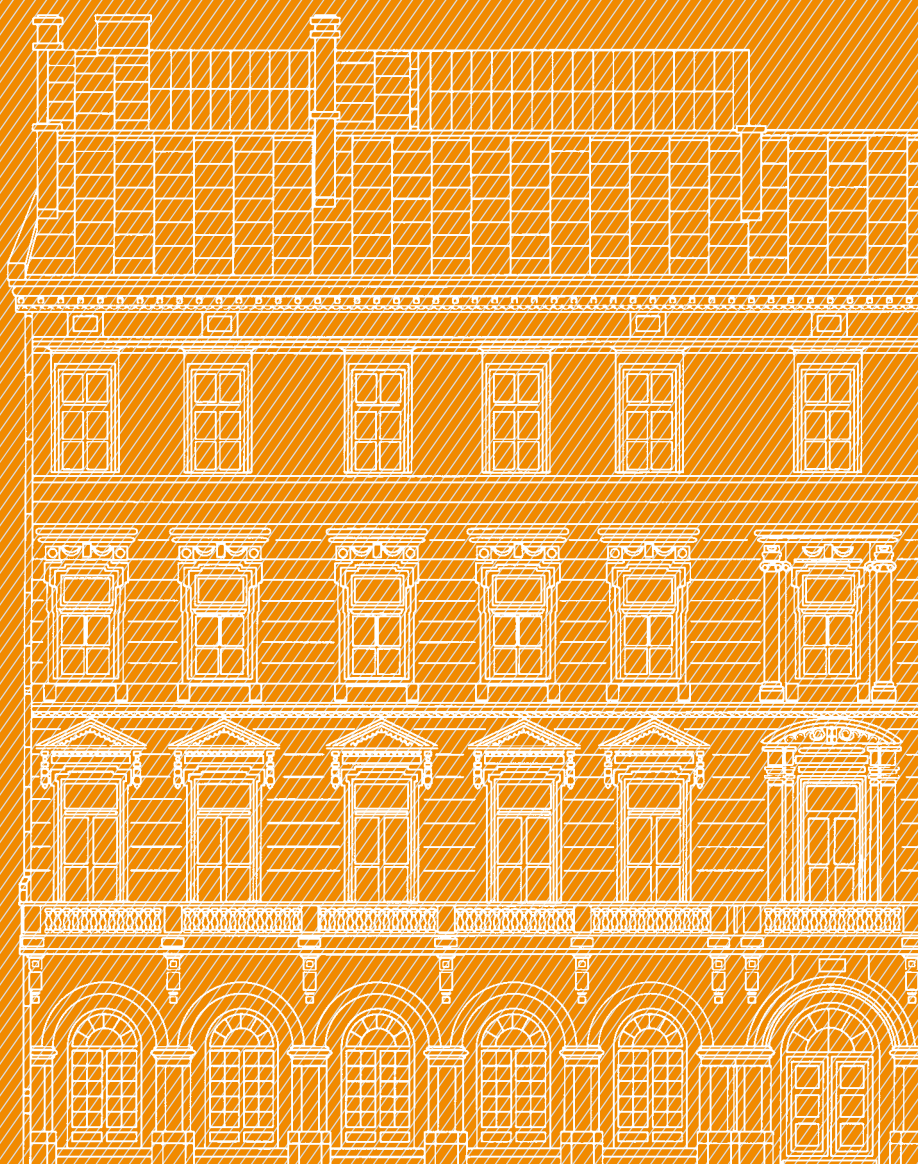
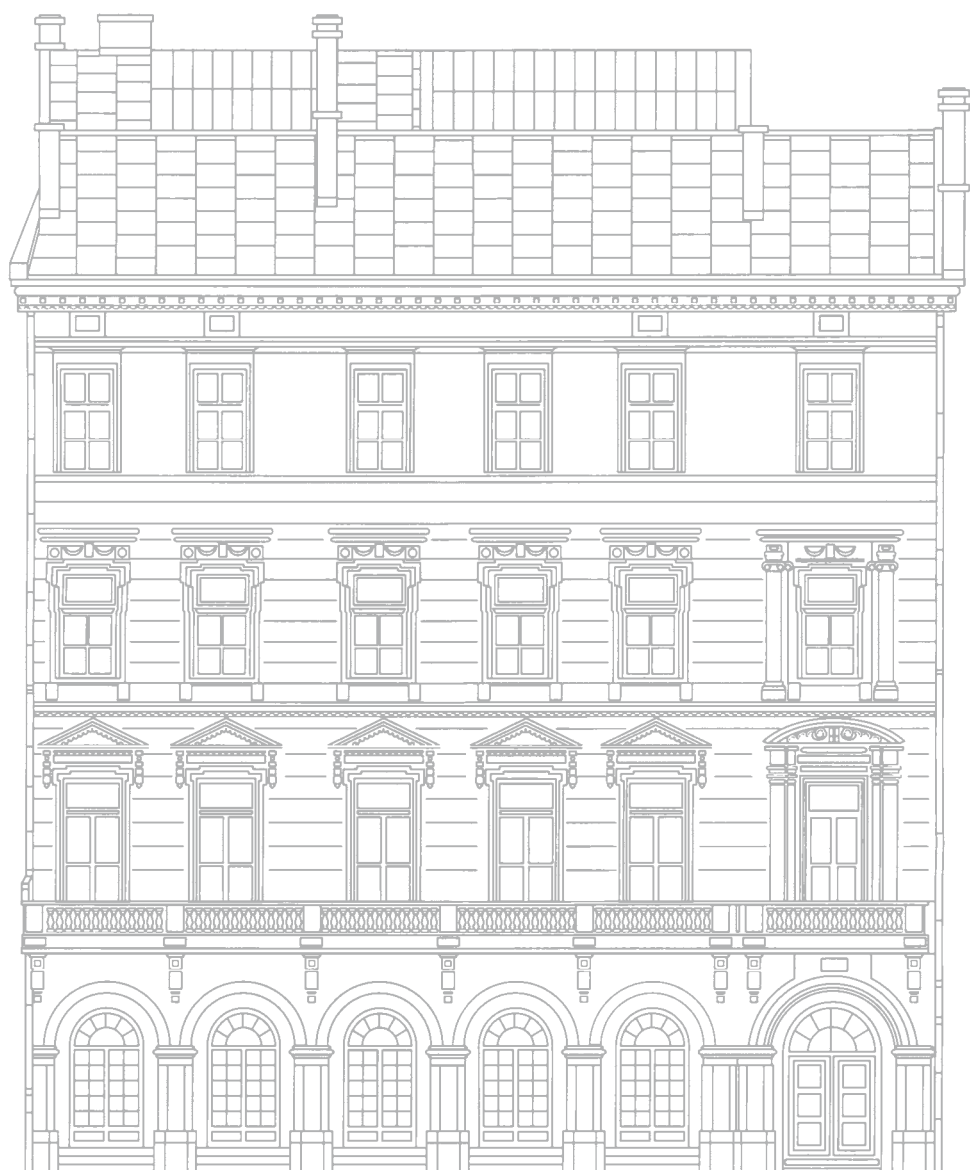

ROCZNIK MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

—
2013

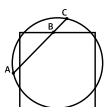

ROCZNIK
MIĘDZYNARODOWEGO
CENTRUM KULTURY

—

2013 [nr 22]

- 7 – Międzynarodowe Centrum Kultury w roku 2013
- 9 – Rok w pigułce

KALENDARIUM [STYCZEŃ – GRUDZIEŃ 2013]**KONFERENCJE • SEMINARIA**

- 71 – 2. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej
- 75 – *Magda Vášáryová*, Dziennik podróży w przeszłość (Przestrzeń kulturowa Europy Środkowej: słowacki Szlak Gotycki, słowacki Tokaj)
- 91 – Przestrzeń kulturowa Europy Środkowej. Słowacki Szlak Gotycki, słowacki Tokaj
- 93 – Mit Galicji
- 95 – Polska i Petersburg
- 101 – Dialog polsko-rosyjski w Międzynarodowym Centrum Kultury

WYSTAWY

- 107 – Andy Warhol. Konteksty
- 111 – Praca kobiety nigdy się nie kończy
- 117 – Kartograf złowrogiej historii. Tara (von Neudorf)
- 123 – Wycieraczka (od)nowa. Akcja artystyczna
- 127 – Pamięć. Rejestry i terytoria
- 133 – Świat przed katastrofą. Żydzi krakowscy w dwudziestoleciu międzywojennym (Muzeum Sztuki w Ołomuńcu)
- 137 – Praca kobiety nigdy się nie kończy (Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie)

PROGRAMY EDUKACYJNE

- 140 – Akademia Dziedzictwa
- 145 – Management of UNESCO World Heritage Cultural Sites in Visegrad Countries
- 148 – Program edukacyjny towarzyszący wystawom

PROJEKTY • SIECI • PROGRAMY

- 154 – Thesaurus Poloniae
- 156 – AHICE – Art Historian Information from Central Europe
- 158 – „RIHA Journal”
- 159 – Eurośródziemnomorska Fundacja Dialogu Kultur im. Anny Lindh
- 168 – W Europie dziedzictwo kulturowe się liczy. W stronę europejskiego indeksu dziedzictwa kulturowego
- 170 – Inwentaryzacja zabytków sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej – Lwów i ziemia chełmska

PUBLIKACJE • BIBLIOTEKA • CZYTELNIĄ • PRACOWNIA

- 174 – Publikacje 2013
- 189 – Biblioteka Naukowa mck i Czytelnia Rolanda Bergera
- 190 – Pracownia Dokumentacji

PARTNERZY • MECENASI • SPONSORZY

192 – Promocja, współpraca z mediami i partnerami

194 – Partnerzy, mecenasi, sponsorzy

ANEKS

198 – Rada Programowa Międzynarodowego Centrum Kultury

199 – Strategia Międzynarodowego Centrum Kultury na lata 2013–2020

201 – Struktura organizacyjna Międzynarodowego Centrum Kultury

203 – Statut Międzynarodowego Centrum Kultury

MIĘDZYNARODOWE CENTRUM KULTURY W ROKU 2013

Dwudziesty drugi rok działalności Międzynarodowego Centrum Kultury obfitował w sukcesy.

Wystawa *Andy Warhol. Konteksty*, otwarta w Galerii mck jeszcze w roku 2012, spotkała się z ogromnym zainteresowaniem publiczności. Zapewne dlatego, że prezentacja słowackiej kolekcji prac Warhola, obok znanego oblicza tego ekscentryka i celebryty, pozwoliła dojrzeć w artyście także kogoś bliskiego – Środkowoeuropejczyka, któremu ziścił się *American Dream*.

Najważniejszym wydarzeniem roku było 2. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej, które zgromadziło niemal stu badaczy i ekspertów nie tylko z krajów wyszehradzkich, lecz z około dwudziestu krajów europejskich, a także z Azji i Australii, czym dowiodło, że problematyka dziedzictwa kulturowego Europy Środkowej wykracza daleko poza granice krajów Grupy Wyszehradzkiej. Forum i towarzyszące mu spotkanie ministrów kultury Czech, Polski, Słowacji i Węgier stanowiły zwieńczenie polskiego przewodnictwa w Grupie Wyszehradzkiej.

Tematykę tę kontynuowaliśmy nie tylko na łamach kwartalnika „Herito”, ale przede wszystkim w ramach dwóch ważnych serii wydawniczych: Heritologia i Biblioteka Europy Środka. W serii Heritologia ukazała się *Pokusa miejsca. Przeszłość i przyszłość miast* – pierwsza polskojęzyczna publikacja profesora Josepha Rykwerta, światowej sławy historyka sztuki i teoretyka architektury, znawcy współczesnych metropolii, a także książka Krzysztofa Kowalskiego *O istocie dziedzictwa europejskiego – rozważania*, pionierska praca podsumowująca europejską refleksję o dziedzictwie. W serii Biblioteka Europy Środka ukazała się *Geografia wyobrażona*, błyskotliwa analiza koncepcji Europy Środkowej w xx wieku autorstwa Simony Škrabec.

Kraj, któremu w 2013 roku poświęciliśmy szczególną uwagę, to Rumunia. Jesienią w Galerii mck po raz pierwszy zagościła sztuka rumuńska. Wystawa *Kartograf złowrogiej historii. Tara (von Neudorf)* nie tylko wpisała się w cykl prezentacji intrygujących nowych zjawisk w sztuce Europy Środkowo-Wschodniej, ale przede wszystkim sondowała ciekawy fenomen – historyzm XXI wieku. Rumunii poświęcony był także jeden z numerów „Herito”.

W nurt wystaw problemowych, poprzez sztukę podejmujących ważne pytania współczesności, wpisały się również dwie pozostałe wystawy – *Praca kobiety nigdy się nie kończy* i *Pamięć. Rejestry i terytoria*.

Ta ostatnia, trwająca do wiosny 2014 roku, jest wyjątkową ilustracją dla „czasu pamięci”, w którym żyjemy. Prezentuje ona uznanych polskich artystów, którzy głównym tematem swej twórczości uczynili pamięć zarówno własną, z jej intymnym wymiarem i przekazem, jak i pamięć zbiorową, z jej mechanizmami, formami, terytoriami. Niektóre dzieła powstały specjalnie na tę wystawę, jak rzeźba *Teren wspólny* Mirosława Bałki wykonana z niemal 200 wycieraczek przekazanych artyście przez mieszkańców Krakowa.

Te i inne przedsięwzięcia zrealizowane w 2013 roku łączył wspólny cel będący fundamentem misji Międzynarodowego Centrum Kultury. Jest nim refleksja nad fenomenem dziedzictwa kulturowego, które zwłaszcza w czasach tak dynamicznej zmiany zyskuje coraz większe znaczenie.

prof. dr hab. Jacek Purchla

DYREKTOR MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

ROK W PIGUŁCE

Wspólnym mianownikiem działalności programowej Międzynarodowego Centrum Kultury jest dziedzictwo kulturowe, na które patrzymy z perspektywy Europy Środkowej. Z jednej strony MCK wypełnia misję dyplomacji publicznej poprzez międzynarodowy dialog w kulturze – reprezentuje Polskę w wyspecjalizowanych sieciach kulturalnych, nierzadko jest też głosem Europy Środkowej na międzynarodowych forach. Z tą częścią działalności, która na co dzień jest dla większości naszych gości niewidoczna, wiąże się realizacja specjalistycznych badań w obszarze kultury tudzież przygotowywanie opracowań czy raportów będących elementem prowadzenia międzynarodowego dialogu na rzecz zarządzania, ochrony i popularyzacji dziedzictwa kulturowego. Z drugiej strony staramy się zainteresować i zainspirować do refleksji nad międzynarodowym dziedzictwem kulturowym szerokie grupy odbiorców – odwiedzających naszą Galerię, uczestników naszych konferencji, studiów podyplomowych i szkoły letniej, warsztatów artystycznych, seminariów, wykładów, spotkań i debat, a także czytelników naszych publikacji.

Odwiędziło nas —

ponad 21 000 zwiedzających nasze wystawy

7200 uczestników konferencji, seminariów, spotkań, warsztatów i wykładów

blisko 3800 czytelników Biblioteki Naukowej MCK i Czytelnicy Rolanda Bergera

ponad 132 000 użytkowników serwisu www.mck.krakow.pl

ponad 8000 użytkowników śledzi profil MCK w serwisie społecznościowym Facebook

Zaszczycili nas swoją wizytą —

ministrowie kultury państw Grupy Wyszehradzkiej: Bogdan Zdrojewski, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP; Alena Hánaková, Minister Kultury Republiki Czeskiej; Marek Maďarič, Minister Kultury Republiki Słowackiej; oraz András Doncsev, Sekretarz Stanu ds. Parlamentarnych w Ministerstwie Zasobów Ludzkich Republiki Węgierskiej. Spotkanie ministrów kultury państw Grupy Wyszehradzkiej zakończyło 2. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej – 14 czerwca

Karel Schwarzenberg, Minister Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej – 17 maja

Anne Applebaum, w związku z promocją książki *Przez Europę* w ramach Conrad Festival

Ministrowie (od lewej): Marek Maďarič, András Doncsev, Bogdan Zdrojewski i Alena Hánaková

Minister Karel Schwarzenberg i prof. Jacek Purchla

Cieszą nas wyróżnienia i nagrody —

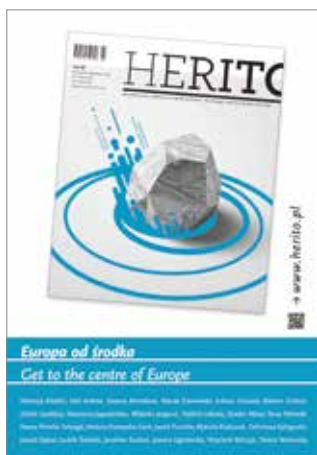
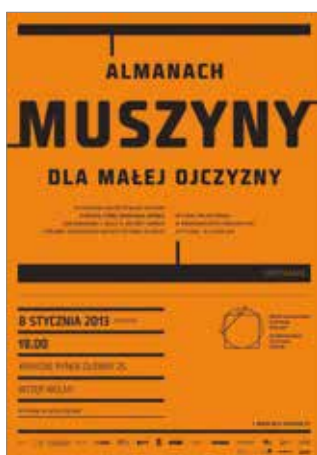
Marka Radia Kraków dla najciekawszego wydarzenia kulturalnego: *Praca kobiety nigdy się nie kończy* – Marka Radia Kraków w kwietniu, oraz *Pamięć. Rejestry i terytoria* – Marka Radia Kraków w grudniu. Celem nagrody jest promowanie i rekomendacja dobrej jakości wydarzeń.

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik odbiera Markę Radia Kraków dla wystawy *Pamięć. Rejestry i terytoria*

Prezydent Węgier János Áder nadał profesorowi Jackowi Purchli **Krzyż Oficerski Orderu Węgierskiego**. Dyrektor Międzynarodowego Centrum Kultury odebrał go z rąk László Kövéra, Przewodniczącego Zgromadzenia Narodowego Węgier. Order Zasługi Republiki Węgierskiej to najwyższe odznaczenie państwowe na Węgrzech.

Wycieraczka (OD)NOWA

WEŹ UDZIAŁ W PROJEKcie ARTYSTYCZNYM
MIROŚŁAWA BAŁKI

WYMIEN STARĄ DOMOWĄ
WYCIERACZKĘ NA NOWĄ!

TRZECIA WYCIERACZKA STANIE SIĘ CZĘŚCIĄ
NAJNOWSZEJ PRACY SWIATOWEJ SLABY ARTYSTY
PREZENTOWANEJ W GALERII MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY
NA WYSTAWIE PARYŻE, BIEŁOSTY I TURYTORIA (15.09.2013 - 1.10.2013)

KRAKÓW: RYNEK GŁÓWNY 25, www.mck.krakow.pl

WYSTAWA WYCIERACZKI, GALERIA NOWA 27 WRZEŚNIA - 24 LISTOPADA 2013

POWRÓT THE RETURN
KRYTYKI OF ART CRITICISM
SZTUKI

WYSTAWA WYSTAWIENIA
KRAKÓW: RYNEK GŁÓWNY 25
KRAKÓW: RYNEK GŁÓWNY 25

ADRIANA ALMADA, MARIE KARTHEIM,
JURAJ CARNY, JAMES ELKINS, RICHARD GREGOR,
HENRY MEYRIC, HUGHES DRAZ, ANJA KOTTENBERG

PROWADZENIE: ANDRZEJ SZCZERSKI

WYSTAWA 15.09.2013

30 WRZEŚNIA 2013

30 SEPTEMBER 2013

18.00

KRAKÓW: RYNEK GŁÓWNY 25

HERITC

RUMUNIA
w kwartalniku Heritc

Cyfrów Heritc Design w App Store / Google Play → www.heritc.pl/heritc

MAŁGORZATA OMIŁANOWSKA
GRANICE RE-KON-STRUKCJI

WYSTAWA WYSTAWIENIA
KRAKÓW: RYNEK GŁÓWNY 25
KRAKÓW: RYNEK GŁÓWNY 25

WYSTAWA 11.10.2013

16.00

KRAKÓW: RYNEK GŁÓWNY 25

WSTĘP WOLNY

AKADEMIA DZIEDZICTWA

KRAKÓW: RYNEK GŁÓWNY 25

WYSTAWA 11.10.2013

16.00

KRAKÓW: RYNEK GŁÓWNY 25

WSTĘP WOLNY

12-13.10.2013
DNI RUMUŃSKIE W KRAKOWIE
12.10.2013

POCIĄG DO TRANSYLVANII

WYSTAWA WYSTAWIENIA
KRAKÓW: RYNEK GŁÓWNY 25
KRAKÓW: RYNEK GŁÓWNY 25

WYSTAWA 12.10.2013

16.00

KRAKÓW: RYNEK GŁÓWNY 25

WSTĘP WOLNY

BUKARESZT
TROCHĘ ORIENT, TROCHĘ OBŁĘD

Z MAŁGORZATĄ REIMER ROZMOWIA ŁUKASZ GALUSEK

SPOTKANIE TOWARZYSZY WYSTAWY:
KARTOGRAF ZŁOWROGIEJ HISTORII
TARA (VON NEUDORF)

WYSTAWA 17.10.2013

18.00

KRAKÓW: RYNEK GŁÓWNY 25

WSTĘP WOLNY

Joseph Rykwert
Pokusa miejsca
Przeszłość i przyszłość miast

Praca artystyczna: Joseph Rykwert
Wystawa: Joseph Rykwert

Praca artystyczna: Joseph Rykwert
Wystawa: Joseph Rykwert

Od 15 października 2013 w Bielskim

POKUSA MIEJSCA
PRZESZŁOŚĆ I PRZYSZŁOŚĆ MIAST
Z PROF. JOSEPHEM RYKWERTEM
ROZMOWIA ŁUKASZ GALUSEK

WYSTAWA 25.10.2013

18.00

KRAKÓW: RYNEK GŁÓWNY 25

WSTĘP WOLNY

KOPENHAGA

WYSTAWA 29.10.2013

18.00

KRAKÓW: RYNEK GŁÓWNY 25

WSTĘP WOLNY

Polska i Petersburg
Польша и Санкт-Петербург

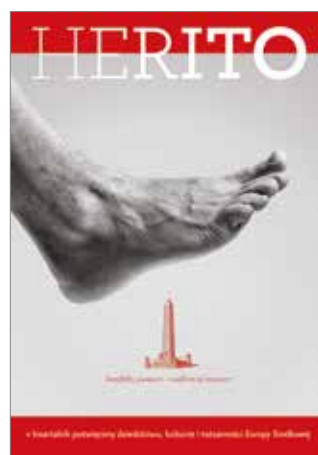
WYSTAWA 7-8

WYSTAWA 7-8

Nacjonalizm – szanse i zagrożenia

WYSTAWA 20.11.2013

WYSTAWA 20.11.2013

KALENDARIUM

STYCZEŃ

7/01 *sMoCzKi w Galerii MCK* – oprowadzanie dla opiekunów z małymi dziećmi po wystawie *Andy Warhol. Konteksty*

s. 107

8/01 *Almanach Muszyny dla małej ojczyzny* – spotkanie z udziałem prof. Jacka Purchli i Ryszarda Kruka, prezesa Stowarzyszenia Przyjaciół Almanachu Muszyny. Po spotkaniu nastąpiło otwarcie wystawy *O wizycie, która zakołysała Krynicą*, zorganizowanej z okazji 75. rocznicy podróży poślubnej holenderskiej następczyni tronu Julianny do Polski

10/01 *Celebryta vs introwertyk* – wykład Wojciecha Szymańskiego w ramach cyklu *Warhol vs Warhol*, towarzyszącego wystawie *Andy Warhol. Konteksty*

s. 107

Wizyta Rotary Club Kraków, zwiedzanie wystawy *Andy Warhol. Konteksty*

Prof. Jacek Purchla wygłosił laudację na uroczystym posiedzeniu Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego z okazji odnowienia doktoratu prof. Jana Małeckiego, byłego członka Rady Programowej MCK, po pięćdziesięciu latach

11/01 *Kapsuły czasu Andy'ego Warhola* – spotkanie w ramach programu *Dojrzały do sztuki. Spotkania dla seniorów w MCK*, towarzyszącego wystawie *Andy Warhol. Konteksty*

s. 107

Barcelona i jej muzeum – wykład Joana Roki i Alberta w ramach Wykładów otwartych Akademii Dziedzictwa oraz wręczenie dyplomów absolwentom Akademii Dziedzictwa

s. 140

13/01

Koncert amerykańskiego zespołu perkusyjnego University of North Texas Percussion Ensemble w ramach spotkań towarzyszących wystawie *Andy Warhol. Konteksty*

s. 107

15/01

Wizyta studyjna grupy 40 studentów University of Hong Kong. W ramach wizyty studenci zwiedzili kamienicę „Pod Kruki” oraz wysłuchali wykładu dr. Michała Wiśniewskiego na temat Krakowa

15-16/01

Departament Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego. Udział prof. Jacka Purchli w posiedzeniu Rady Programowej ds. zmiany planu zagospodarowania przestrzennego Małopolski

15-17/01

Ekoakademia Andy’ego Warhola – ferie dla dzieci w mck w ramach programu towarzyszącego wystawie *Andy Warhol. Konteksty*

s. 148

17/01

Silver Screen Dream. The Films of Andy Warhol – wykład GERALYN HUXLEY w ramach spotkań towarzyszących wystawie *Andy Warhol. Konteksty*

s. 107

Muzeum Historyczne Miasta Krakowa. Udział prof. Jacka Purchli, przewodniczącego Rady Muzeum, w spotkaniu zorganizowanym w związku z uroczystym podpisaniem umowy pomiędzy Zarządem Województwa Małopolskiego a Gminą Miejską Kraków, dotyczącej dofinansowania modernizacji pałacu „Pod Krzysztofony”

18-19/01

Zawiercie. Udział prof. Jacka Purchli w dorocznym Sympozjum Katedry Gospodarki i Administracji Publicznej UeK

20/01

Dzień otwarty *Gorączka złota* w mCK w ramach programu towarzyszącego wystawie *Andy Warhol. Konteksty*, w programie m.in. oprowadzania kuratorskie po wystawie oraz warsztaty plastyczne dla dzieci

s. 107

22-24/01

Ekoakademia Andy'ego Warhola – ferie dla dzieci w mck, w ramach programu towarzyszącego wystawie Andy Warhol. Konteksty

s. 107

23/01

Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha. Udział prof. Jacka Purchli w spotkaniu *Wieczór wspomnień o Jacku Woźniakowskim. Europejczyk z prowincji*, zorganizowanym przez Prezydenta Miasta Krakowa prof. Jacka Majchrowskiego i wydawnictwo Znak

24/01

Ku nowej filozofii dziedzictwa – spotkanie promujące książkę z esejami i artykułami prof. Andrzeja Tomaszewskiego, wy-

daną nakładem MCK. W spotkaniu udział wzięli: dr Ewa Świącka, prof. Jacek Purchla i prof. Andrzej Rottermund

Od lewej: prof. Andrzej Rottermund, dr Ewa Świącka i prof. Jacek Purchla

Pszczyna, Muzeum Zamkowe. Udział prof. Jacka Purchli w posiedzeniu Rady Muzeum w Pszczynie

25/01

Posiedzenie Rady Programowej MCK oraz Noworoczne Spotkanie Przyjaciół i Partnerów MCK

Posiedzenie Rady Programowej MCK

Noworoczne Spotkanie Przyjaciół i Partnerów MCK

Mecenasi mck, od lewej: Jan Pamuła, prezes Kraków Airport; Tomasz Szkodziński, dyrektor Bank DnB NOR; Tadeusz Trzmiel, zastępca prezydenta miasta Krakowa; prof. Jacek Purchla, Szymon Konarski, dyrektor agencji PR firmy Coca-Cola; i Krzysztof Kaczmar, prezes Fundacji im. Leopolda Kronenberga przy Citi Handlowy

28/01

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w roboczym spotkaniu z Preneet Kaur, sekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Indii; spotkanie zorganizowane przez Marszałka Województwa Małopolskiego Marka Sowę

31/01

Figuracja vs abstrakcja – wykład dr hab. Marii Hussakowskiej w ramach cyklu *Warhol vs Warhol*, towarzyszącego wystawie *Andy Warhol. Konteksty*

s. 107

LUTY

1/02 Wizyta zastępcy szefa misji w ambasadzie Stanów Zjednoczonych w Warszawie Douglasa C. Greene'a; spotkanie z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i zwiedzanie wystawy *Andy Warhol. Konteksty*

4/02 *sMoCzKi w Galerii MCK* – oprowadzanie opiekunów z małymi dziećmi po wystawie *Andy Warhol. Konteksty*

s. 107

7/02 *Kapsuły czasu Andy'ego Warhola* – warsztaty tworzenia „kapsuł wspomnień” w ramach programu *Dojrzała sztuka. Spotkania dla seniorów w MCK*, towarzyszącego wystawie *Andy Warhol. Konteksty*

s. 107

Sacrum vs profanum – warsztaty graficzne z dr Agnieszką Łakomą w ramach cyklu *Warhol vs Warhol*, towarzyszącego wystawie *Andy Warhol. Konteksty*

s. 107

8/02 Wizyta robocza dyrektora Instytutu Polskiego w Bukareszcie Mai Wawrzyk; spotkanie z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i Łukaszem Galuskiem

10/02 Finisaż wystawy *Andy Warhol. Konteksty*, w programie: oprowadzania w języku polskim i angielskim, *Serigrafia, czyli ulubiona technika graficzna Warhola* – pokaz i prelekcja dr Agnieszki Łakomej, pokaz filmu *Absolut Warhola* w reż. Stanisława Muchy

s. 107

13-15/02 Warszawa. • Udział prof. Jacka Purchli i dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w uroczystości wręczenia Nagrody im. Profesora Aleksandra Gieysztorza Andzie Rottenberg • Udział prof. Jac

ka Purchli w koncercie galowym słowackich śpiewaków operowych z okazji 20. rocznicy powstania Republiki Słowackiej na Zamku Królewskim pod patronatem Ministrów Kultury Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Słowackiej. Prof. J. Purchla został uhonorowany dyplomem uznania za zasługi dla pogłębienia stosunków słowacko-polskich, przyznany przez Ministra Spraw Zagranicznych i Europejskich Republiki Słowackiej Mirosława Lajčáka; dyplom wręczył Ambasador Republiki Słowackiej Vasil Grivna

15/02 Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego. Udział dr. hab. Krzysztofa Brońskiego w zebraniu Rady Dyrektorów Krakowskiego Zespołu Bibliotecznego

18/02 Posiedzenie Komisji Thesaurus Poloniae. Stypendium w VIII edycji programu otrzymało 7 badaczy z następujących krajów: Belgii, Kanady, Litwy, Ukrainy, Rumunii, Węgier i Włoch

s. 154

19/02 Wizyta wiceprezydent Krakowa Magdaleny Sroki; spotkanie z prof. Jackiem Purchlą i dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik

21/02 Collegium Maius UJ. Udział dr. hab. Krzysztofa Brońskiego w konferencji naukowej *Powstanie Styczniowe: odniesienia, interpretacje, pamięć*

Słowacja, Bratysława, Instytut Polski. *Słowacja – Slovakia – Slovensko* – promocja numeru 9. – „słowackiego” – kwartalnika „Herito” z udziałem dr. Juraja Buzalki, prof. Rudolfa Chmela, Łukasza Galuska, Andrzeja Jagodzińskiego, prof. Jacka Purchli i amb. Magdy Vášáryovej

Wystąpienie prof. Jacka Purchli; siedzą od lewej: dr Juraj Buzalka, prof. Rudolf Chmel, amb. Magda Vášáryová, Mário Kyseľ, tłumacz, i Łukasz Galusek

22/02 Słowacja, Bratysława, Rada Ochrony Zabytków Republiki Słowackiej. Spotkanie Grupy Roboczej Ekspertów do spraw Ochro-

s. 145

ny Dziedzictwa Kulturowego Krajów Grupy Wyszehradzkiej z udziałem prof. Jacka Purchli, dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik, dr Katarzyny Jagodzińskiej i dr. Michała Wiśniewskiego

24/02

Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. *Kraków na przełomie XIX i XX wieku* – wykład prof. Jacka Purchli w ramach cyklu *Zdobywamy odznakę przyjaciela Krakowa*

25/02

Warszawa. Udział prof. Jacka Purchli w konferencji *Jak w nowoczesny sposób chronić dziedzictwo kulturowe*, zorganizowanej przez Polski Komitet UNESCO i MKiDN w Sali Kolumnowej Sejmu RP; prof. J. Purchla wygłosił referat *Dziedzictwo kulturowe a kapitał społeczny*

25/02–3/03

Rosja, Petersburg. Wizyta robocza dr Beaty Nykiel w związku z kwietniową konferencją bilateralną *Polski Petersburg – dziedzictwo i pamięć*

MARZEC

1/03

Austria, Wiedeń. Wizyta prof. Jacka Purchli, dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i Anny Śliwy w Wien Museum Karlsplatz w ramach przygotowań do wystawy *Mit Galicji*

1–3/03

Gdańsk, Ratusz Staromiejski. Udział Joanny Sanetry-Szeli i dr. Roberta Kuska w debacie *Czy Polska leży nad Morzem Śródziemnym?* w ramach wspólnego projektu polskiej sieci *Together for a Just Future*

s. 159

4–7/03

Słowacja – Slovakia – Slovensko. Promocja numeru 9. kwartalnika „Herito” w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu i Opolu. O dziedzictwie, kulturze i tożsamości słowackiej rozmawiali Magda Vášáryová i prof. Jacek Purchla, a także Michał Burdziński, Łukasz Galusek, Monika Kalinowska (Warszawa) i Dorota Różycka (Opole)

Spotkanie w Instytucie Słowackim w Warszawie; wystąpienie amb. Magdy Vášáryovej

Spotkanie w mck; wystąpienie amb. Magdy Vášáryovej, obok siedzą: prof. Jacek Purchla i Łukasz Galusek

6/03 Wrocław. Udział prof. Jacka Purchli w międzynarodowym panelu eksperckim *Prawo do kultury*, zorganizowanym w ramach przygotowań Wrocławia do programu ESK 2016

8/03 *Kresowa odyseja, cz. 1.* – spotkanie w ramach programu *Dojrzała do sztuki. Spotkania dla seniorów w mck*; prowadzenie Marcin Biernat

s. 148

10/03 Muzeum Historyczne Miasta Krakowa. *Architektura Krakowa xx wieku* – wykład dr. Michała Wiśniewskiego w ramach cyklu *Dziedzictwo kulturowe Krakowa*

11/03 Polska Akademia Umiejętności. *Kraków – ideopolis?* – wykład prof. Jacka Purchli w ramach cyklu wykładów otwartych PAU

12/03 *Silver Warhol* – otwarcie wystawy pokonkursowej prac inspirowanych twórczością Andy’ego Warhola w ramach programu towarzyszącego wystawie *Andy Warhol. Konteksty*

s. 107

14/03 Siedziba Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków. Prof. Jacek Purchla przewodniczył posiedzeniu Wojewódzkiej Rady Ochrony Zabytków

Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Pedagogicznego. Udział dr. hab. Krzysztofa Brońskiego w spotkaniu dyrektorów bibliotek

14–15/03 Warszawa. Udział Joanny Hojdy-Pepaś i Marty Gaj w warsztatach Fundacji Orange w związku z realizacją projektu edukacyjnego *Zamiana ról. Warsztaty w mck przeciw stereotypom*

15/03 Sukiennice. Udział prof. Jacka Purchli w debacie na temat współczesnego muzealnictwa i wizji jego przyszłości

16/03 Aula Collegium Novum UJ. Udział prof. Jacka Purchli w Zebraniu Plenarnym skożk

19/03 Jan Sudzina, dyrektor esk Koszyce 2013, oraz Andrzej Jagodziński, dyrektor Instytutu Polskiego w Bratysławie, na spotkaniu z prof. Jackiem Purchlą i dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik

21/03 *Wschód Europy jako wyzwanie* – wykład ambasadora Jerzego Bahra w ramach cyklu *Dialog polsko-rosyjski w mck*

s. 101

Zamek Królewski na Wawelu. Udział prof. Jacka Purchli w posiedzeniu Rady Muzeum Zamku

25/03 Warszawa, Zamek Królewski. *Ku nowej filozofii dziedzictwa* – spotkanie promujące książkę z esejami i artykułami prof. Andrzeja Tomaszewskiego, wydaną nakładem mck. W spotkaniu udział wzięli: dr Ewa Święcka, prof. Jacek Purchla i prof. Andrzej Rottermund

Od lewej: prof. Andrzej Rottermund, dr Ewa Święcka i prof. Jacek Purchla

26/03 Warszawa, Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej. Udział prof. Jacka Purchli w uroczystej inauguracji działalności Fundacji im. Stefana Kuryłowicza

28/03 *Kraków – UNESCO World Heritage Site* – wykład dr. Michała Wiśniewskiego dla studentów Uniwersytetu w Delaware

KWIECIEŃ

3/04 Seminarium *Mit Galicji – cele i sposoby realizacji projektu* prowadzone przez dr. Żannę Komar dla międzynarodowej grupy studentów Wydziału Kulturoznawstwa Uniwersytetu Europejskiego Viadrina, którzy pod kierunkiem prof. dr. hab. Beaty Halickiej przygotowują prace seminaryjne na tematy związane z Galicją jako multietnicznym regionem

4–7/04 Francja, Marsylia. Udział prof. Jacka Purchli, Joanny Sanetry-Szeligi i dr. Roberta Kuska w Forum Fundacji im. Anny Lindh. Organizacja i udział w sesji *Czy wszyscy mieszkamy nad Morzem Śródziemnym?*, promującej publikację mck *Czy Polska leży nad Morzem Śródziemnym?*

5/04 *Liverpool i jego muzeum* – wykład Davida Fleminga, dyrektora National Museums Liverpool (Narodowe Muzea Liverpoolu), w ramach *Wykładów otwartych Akademii Dziedzictwa*

10/04 Wizyta uczestników programu Menedżer Kultury z Europy Środkowej i Wschodniej, spotkanie z Joanną Sanetrą-Szeligą

10–14/04 Rosja, Sankt Petersburg. Udział prof. Małgorzaty Omilano-wskiej, Podsekretarz Stanu w mkiDN, prof. Jacka Purchli i dr Beaty Nykiel w bilateralnej polsko-rosyjskiej konferencji *Polski Petersburg – historia i pamięć*, zorganizowanej przez mck i Rosyjskie Państwowe Archiwum Historyczne w Sankt Petersburgu; dr B. Nykiel wygłosiła referat *Projekt Polski Petersburg – wstępna koncepcja i potencjalny zakres współpracy*

s. 95

12/04 *Kresowa odyseja, cz. 2.* – spotkanie w ramach programu *Dojrza-li do sztuki. Spotkania dla seniorów w mck*; prowadzenie Marcin Biernat

s. 148

15-16/04

Warszawa, Pałac w Wilanowie. Udział Ewy Wojtoń w konferencji *Wartościowanie zabytków architektury*, zorganizowanej przez PKN ICOMOS

16/04

Zamiana ról. Warsztaty w MCK przeciw stereotypom – warsztaty z młodzieżą Gimnazjum nr 16 w Krakowie w ramach projektu Akademia Orange, towarzyszącego wystawie *Praca kobiety nigdy się nie kończy*

Belgia, Bruksela, Komisja Europejska. Udział prof. Jacka Purchli w spotkaniu ekspertów ds. Europejskiego Znak Dziedzictwa. Prof. J. Purchla został desygnowany przez Komisję Europejską na członka panelu ekspertów Znak Dziedzictwa Europejskiego (European Heritage Label). Zadaniem panelu ekspertów jest ocena i ewaluacja aplikacji miejsc ubiegających się o ten tytuł. Znak Dziedzictwa Europejskiego jest przyznawany obiektom – symbolom europejskiej historii i kultury, wzmacniającym integrację i poczucie przynależności do Unii Europejskiej

18/04

Polska i Rosja. Kultura a polityka – wykład prof. Aleksandra Lipatowa w ramach cyklu *Dialog polsko-rosyjski w MCK*, organizowanego we współpracy z Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia

s. 101

Szkocja, Edynburg. *World Heritage Conservation – Polish Experience* – wykład prof. Jacka Purchli w ramach Dnia Światowego Dziedzictwa (World Heritage Day) w auli Royal College of Physicians, na zaproszenie Edinburgh World Heritage i Historic Scotland

22/04

Muzeum Historyczne Miasta Krakowa. Prof. Jacek Purchla przewodniczył posiedzeniu Rady Muzeum

23-24/04

Udział mck w XII Małopolskich Dniach Książki „Książka i Róża”

Łódź. Spotkanie regionalne polskiej sieci Fundacji im. Anny Lindh; prowadzenie Joanna Sanetra-Szeliga i dr Robert Kusek

24/04

Wizyta Ambasadora Królestwa Norwegii JE Karstena Klepsvika. Goście zwiedzili siedzibę mck, zmodernizowaną m.in. ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, oraz zapoznali się zarówno z efektami już zrealizowanych projektów mck z partnerami norweskimi, jak i z planami współpracy na kolejne lata

Prof. Jacek Purchla oprowadza amb. Karstena Klepsvika po siedzibie mck

Czy Polska leży nad Morzem Śródziemnym? – dyskusja wokół książki wydanej przez mck, z udziałem prof. Jerzego Axera oraz prof. Andrzeja Borowskiego, autorów tekstów w publikacji; prowadzenie prof. Jacek Purchla

s. 159

Od prawej: prof. Andrzej Borowski, prof. Jacek Purchla, Joanna Sanetra-Szeliga i dr Robert Kusek

25/04

Wernisaż wystawy *Praca kobiety nigdy się nie kończy*, zorganizowanej we współpracy z Biblioteką Naukową PAU i PAN w Krakowie

s. 111

Przemówienie prof. Jacka Purchli

Happening Tomasza Rogalińskiego podczas wernisażu

Gliwice, Wydział Architektury Politechniki Śląskiej. *Dziedzictwo a rozwój* – wykład prof. Jacka Purchli w ramach cyklu wykładów Wszechnicy Naukowo-Kulturalnej PAU

25–28/04

Francja, Paryż. Udział dr Katarzyny Jagodzińskiej w posiedzeniu redaktorów lokalnych „RIHA Journal”

s. 158

27/04

Dzień wolnej sztuki w Galerii mck na wystawie *Praca kobiety nigdy się nie kończy*. *Dzień Wolnej Sztuki* to ogólnopolska akcja

muzealna o charakterze *non profit* – jednego dnia o konkretnej godzinie muzea z całego kraju oferują zwiedzającym poznanie pięciu wybranych obiektów w godzinę

MAJ

6/05

sMoCzKi w Galerii mck – zwiedzanie wystawy *Praca kobiety nigdy się nie kończy* przez opiekunów z małymi dziećmi

s. 111

9–11/05

Węgry, Kőszeg. Udział dr. Michała Wiśniewskiego w seminarium *Regional development – How creative cities support regional cooperation*, zorganizowanym przez UNESCO Chair in Cultural Heritage Management and Sustainable Development, Institute for Social and European Studies, Corvinus University of Budapest, Kőszeg. Dr M. Wiśniewski wygłosił referat *Nowa Huta – Creative Stalinist City*

10/05

Sztuką w uprzedzenia – wykład Małgorzaty Jędrzejczyk w ramach programu *Dojrzała sztuka. Spotkania dla seniorów w mck*, towarzyszącego wystawie *Praca kobiety nigdy się nie kończy*

s. 111

Wizyta studyjna muzealników z Krymu, spotkanie z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik, dr Beatą Nykiel, dr Moniką Rydiger oraz zwiedzanie Galerii mck z Martą Gaj

Wizyta grupy studentów Studienstiftung des Deutschen Volkes z Ulm; spotkanie z Barbarą Szyper i Joanną Hojdą-Pepaś

11/05

Wizyta prof. Roberta Wade'a z London School of Economics and Political Science; spotkanie z prof. Jackiem Purchlą

13/05

Oczami radzieckiej zabawki – rzecz o radzieckim i rosyjskim undergroundzie – wykład Konstantego Usenki w ramach cyklu *Dialog polsko-rosyjski w mck*, organizowanego we współpracy z Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia

s. 101

Wizyta Giseli Janetzke, sekretarz generalnej Alexander von Humboldt Stiftung; spotkanie z prof. Jackiem Purchlą

Wizyta 12 przedstawicieli Rady Miasta Kopenhaga; spotkanie z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i dr. Michałem Wiśniewskim

14/05

Zamiana ról. Warsztaty w MCK przeciw stereotypom – projekt realizowany w ramach programu Akademia Orange

s. 148

Warszawa. *Naród, dziedzictwo, pamięć* – wykład prof. Jacka Purchli w Trybunale Konstytucyjnym

15/05

Wizyta nowego dyrektora Instytutu Włoskiego w Krakowie Piera Angela Cappella; spotkanie z prof. Jackiem Purchlą i dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik

16/05

Lwów – nowe formy w architekturze i sztukach plastycznych, 1905–1918 – wykład doc. dr. Jurija Biriulowa w ramach Wykładów otwartych Akademii Dziedzictwa

s. 140

Wizyta prof. Josepha F. Patroucha, dyrektora Wirth Institute for Austrian and Central European Studies University of Alberta (Kanada); spotkanie z prof. Jackiem Purchlą, dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i dr. Michałem Wiśniewskim

Wizyta Zbigniewa Macheja, wicedyrektora Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego w Bratysławie; spotkanie z prof. Jackiem Purchlą i dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik

Wizyta Rasy Rimickaitė, Attaché ds. Kultury Ambasady Republiki Litewskiej; spotkanie z prof. Jackiem Purchlą

17/05

Wizyta Ministra Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej Karla Schwarzenberga; spotkanie z prof. Jackiem Purchlą i dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik

s. 10

Wizyta przedstawicielki Ministerstwa Spraw Zagranicznych Węgier Edit Szilágyiné Bátofi oraz Pétera Szeraticsza, Zastępcy Szefa Misji w Ambasadzie Węgier; spotkanie z prof. Jackiem Purchlą i dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik

Kobieca moc! Noc w Galerii mck, w programie m.in.: zwiedzanie wystawy *Praca kobiety nigdy się nie kończy* z przewodnikiem, warsztaty dla dzieci, pokaz filmu *Siła kobiet*

s. 111

17-18/05

Rytro. Udział prof. Jacka Purchli w symposium *Współczesna gospodarka i administracja publiczna*, zorganizowanym przez katedrę GAP UEK

Stary Gierałtów. Udział dr. hab. Krzysztofa Brońskiego w konferencji *Klęski elementarne na ziemiach polskich i ich skutki gospodarcze i społeczne*. Dr hab. K. Broński wygłosił referat *Pomoc władz autonomicznych i państwowych dla ludności Galicji dotkniętej klęskami elementarnymi*

20/05

Akademia Muzyczna. Prof. Jacek Purchla gospodarzem debaty otwartej *Sztuka i... państwo*. Projekt realizowany przez Agencję Artystyczną GAP we współpracy z krakowskimi uczelniami artystycznymi. W debacie wzięli udział: Andrzej Celiński, prof. Ryszard Karczykowski, Janusz Sepioł i Andrzej Wajda

20/05-3/06

Wystawa prezentująca laureatów Nagrody im. Karla Dedeciusa oraz jej patrona, w holu MCK

21/05

Lusławice. Udział prof. Jacka Purchli i Anny Śliwy w uroczystości otwarcia siedziby Europejskiego Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego

23/05

Stereotyp i płeć w edukacji kulturalnej – seminarium dla nauczycieli organizowane we współpracy z Fundacją Przestrzeń Kobiet, prowadzenie Natalia Sarata

s. 148

Gdańsk – historia i pamięć miasta – spotkanie z dr. Peterem Oliverem Loewem, autorem książki *Gdańsk i jego przeszłość*.

Kultura historyczna miasta od końca XVIII wieku do dzisiaj, oraz z prof. prof. Andrzejem Chwalbą i Jackiem Purchlą

Od lewej: prof. Jacek Purchla, dr Peter Oliver Loew, prof. Andrzej Chwalba

24/05

Uroczystość wręczenia Nagrody im. Karla Dedeciusa Jakubowi Ekierowi i Bernhardowi Hartmannowi

25/05

Szlakiem kobiet walczących – spacer po cmentarzu Rakowickim w ramach programu towarzyszącego wystawie *Praca kobiety nigdy się nie kończy*; prowadzenie dr Karolina Grodziska

s. 111

Udział prof. Jacka Purchli w uroczystości z okazji jubileuszu dziesięciolecia wpisu kościoła Świętego Leonarda w Lipnicy Murowanej na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. W ramach uroczystości odbyła się konferencja naukowa *Transfer wiedzy i kompetencji w służbie dziedzictwu narodowemu*, którą prof. J. Purchla prowadził oraz na której wygłosił wykład *Dziedzictwo kulturowe a kapitał społeczny*. Prof. J. Purchla otrzymał też Lipnickiego Leonarda – wyróżnienie dla osób szczególnie zasłużonych dla lipnickiego dziedzictwa (wszystkie wydarzenia w ramach XV Małopolskich Dni Dziedzictwa Kulturowego)

26/05

Gramy dla mamy! – gra miejska dla dzieci z okazji Dnia Matki, w ramach programu towarzyszącego wystawie *Praca kobiety nigdy się nie kończy*

s. 111

27/05

Kielce. Joanna Sanetra-Szeliga i dr Robert Kusek na spotkaniu regionalnym polskiej sieci Fundacji im. A. Lindh oraz na spotkaniu z dyrektorem Muzeum Dialogu w Kielcach

s. 159

28/05

Posiedzenie Rady Programowej MCK

Wizyta w Galerii mck na wystawie *Praca kobiety nigdy się nie kończy*; na zdjęciu prof. Jacek Purchla i prof. Andrzej Rottermund, przewodniczący Rady Programowej mck

Poznań. Spotkanie regionalne polskiej sieci Fundacji im. A. Lindh; prowadzenie Joanna Sanetra-Szeliga i dr Robert Kusek

s. 159

28/05–3/06

Przestrzeń kulturowa Europy Środkowej – seminarium objazdowe Rady Programowej mck na Słowacji

s. 75

Na zamku w Starej Lubowli

CZERWIEC

3–5/06

Komisja Europejska, Belgia, Bruksela. Udział prof. Jacka Purchli w spotkaniu ekspertów ds. Europejskiego Znak Dziaidictwa (European Heritage Label)

7/06

Udział dyr. Anny Gawron w konferencji *Parlament Europejski – powrót Wschodu na Zachód*; konferencja zorganizowana przez Stowarzyszenie Maj 77 i Parlament Europejski poświęcona była wpływowi PE na przemiany w Europie Środkowej i Wschodniej

8/06

Uniwersytet Ekonomiczny. *Narodziny Krakowa* – wykład prof. Jacka Purchli w ramach Uniwersytetu Dziecięcego

10/06

Wizyta prof. Siergieja Zasorina z Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego w Moskwie; spotkanie z prof. Jackiem Purchlą, dr Beatą Nykiel i dr Żanną Komar

11/06

Obrady Grupy Roboczej Ekspertów do spraw Ochrony Dziedzictwa Kulturowego Krajów Grupy Wyszehradzkiej

s. 145

Od prawej: dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, Ľubica Pinčíková z Rady Ochrony Zabytków Republiki Słowackiej oraz Katarína Kosová, dyrektor generalna Rady Ochrony Zabytków Republiki Słowackiej

Lublin. Spotkanie regionalne polskiej sieci Fundacji im. A. Lindh; prowadzenie Joanna Sanetra-Szeliga i dr Robert Kusek

s. 159

11-14/06

2. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej *Granice dziedzictwa*. Konferencję otworzył wykład prof. Josepha Rykwerta. Wśród 78 prelegentów Forum znaleźli się m.in.: prof. Marie-Theres Albert, prof. Gregory Ashworth, prof. Ewa Chojecka, Peter van Dun, dr Tamás Fejérdy, dr Krzysztof Kowalski, prof. Małgorzata Omilanowska, prof. Jacek Purchla, Dennis Rodwell, dr Marko Špikić, dr Gábor Soós, dr Jan Sucháček. Uroczystego zamknięcia Forum dokonał Minister Kultury RP Bogdan Zdrojewski. Podczas tej ceremonii ministrowie kultury Polski, Czech, Słowacji i Węgier wręczyli Międzynarodową Nagrodę Wyszehradzką za 2012 rok – otrzymała ją Muzeum Jana Amosa Komeńskiego w Uherskim Brodzie (Czechy)

s. 71

Si Monumentum Requirit... – wykład prof. Josepha Rykwerta inaugurujący 2. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej

Prof. Małgorzata Omilanowska, Podsekretarz Stanu w mkiDN, przewodniczy sesji *The limits of reconstruction?*, w tle: prof. Bogusław Szmygin i dr Jiří Vajčner

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego Bogdan Zdrojewski wręcza Międzynarodową Nagrodę Wyszehradzką dyrektorowi Muzeum Jana Amosa Komeńskiego w Uherskim Brodzie prof. Pavlovi Popelce

14/06

Spotkanie ministrów kultury państw Grupy Wyszehradzkiej

14-17/06

Kalwaria Zebrzydowska. Międzynarodowy kurs letni *Management of UNESCO World Heritage Cultural Sites in V4 Countries*

s. 145

17/06

Rezydencja Konsul Generalnej USA Ellen Germain. Udział prof. Jacka Purchli w spotkaniu towarzyszącym sympozjum *Krakowskie Spotkania Poetów (The Krakow Poetry Symposium)*

18/06

Kobiety wyjątkowe: Mit, rzeczywistość, ikonografia – wykład Małgorzaty Pokorskiej-Primus w ramach programu towarzyszącego wystawie *Praca kobiety nigdy się nie kończy*

s. 111

19-28/06

Rumunia. Wizyta studyjna Łukasza Galuska w Sybinie, Bukareszcie i Klużu w związku z przygotowaniami do wystawy *Kartograf złowrogiej historii. Tara (von Neudorf)* oraz „rumuńskiego” numeru kwartalnika „Herito”

20/06

Duchy Europy – dyskusja na kanwie książki *Duchy Europy. Miłosz, Patočka, Bibó*, z udziałem autorki dr Alexandry Laignel-Lavastine, Krzysztofa Czyżewskiego oraz prof. Jacka Purchli

Od lewej: Krzysztof Czyżewski, dr Alexandra Laignel-Lavastine i prof. Jacek Purchla

21/06

Kobieca rzecz, czyli design w rękach kobiet – dyskusja panelowa z udziałem Czesławy Frejlich, Magdaleny Frankowskiej

s. 111

i Renaty Kalarus w ramach programu towarzyszącego wystawie *Praca kobiety nigdy się nie kończy*; prowadzenie Krystyna Łuczak-Surówka

Od lewej: prof. Czesława Frejlich, Krystyna Łuczak-Surówka, Renata Kalarus i Magdalena Frankowska

Warszawa, Zamek Królewski. Udział prof. Jacka Purchli w posiedzeniu Rady Powierniczej Zamku Królewskiego

22/06-5/07

Kószeg, Węgry. Udział Anny Kępińskiej i Magdaleny Spyry w Międzynarodowej Szkole Letniej zorganizowanej przez Institute for Social and European Studies

24/06

Auditorium Maximum uJ. Udział prof. Jacka Purchli w dyskusji panelowej *Kreatywność w kulturze i sztuce*, w ramach konferencji *Resistance, Resilience & Adaptation: Understanding a Changing Europe*

25/06

Polska baśń literacka: dziedzictwo „ludowe” w rękach pisarzy – wykład dr Katii Vandenborre, stypendystki Thesaurus Poloniae, w ramach *Wykładów otwartych Akademii Dziedzictwa*

s. 140

25-26/06

Warszawa. Udział Joanny Sanetry-Szeligi w konferencji *Polityka miejska – wyzwanie, doświadczenia, inspiracje*

26–29/06

Berlin, Niemcy. Udział dr Katarzyny Jagodzińskiej w konferencji *17th Berlin Roundtable on Transnationality. Travel and Museums: Rethinking the Modern Experience*, zorganizowanej przez Irmgard Coninx Stiftung. Dr K. Jagodzińska wygłosiła referat *Museum's New Function? Displaying the World and Its Current Issues in Polish Art Museums*

27/06

Mereżki, frywolitki, riuszki, krzyżyki... – wykład prof. Marii Poprzęckiej w ramach programu towarzyszącego wystawie *Praca kobiety nigdy się nie kończy*

s. 111

Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. Prof. Jacek Purchla wybrany na wiceprezesa Towarzystwa

Muzeum im. Emeryka Hutten-Czapskiego. Udział prof. Jacka Purchli w uroczystym otwarciu Muzeum – Oddziału Muzeum Narodowego w Krakowie

27–28/06

Essen, Niemcy. Udział Joanny Sanetry-Szeligi w *The Forum d'Avignon Ruhr*

LIPIEC

2/07

Wspólna pamięć, konflikt i prawo – wykład Katarzyny Korycki, stypendystki Thesaurus Poloniae, w ramach *Wykładów otwartych Akademii Dziedzictwa*

s. 140

Centrum Wystawiennicze im. Tadeusza Kościuszki. Udział prof. Jacka Purchli i dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w obchodach 237. Rocznicy Niepodległości Stanów Zjednoczonych Ameryki

3/07

Teatr im. Juliusza Słowackiego. Udział prof. Jacka Purchli w Gali Chorwackiej, zorganizowanej przez Konsulat Republiki Chorwacji w Krakowie z okazji przystąpienia Chorwacji do Unii Europejskiej; premiera chorwackiego numeru kwartalnika „Herito”

s. 175

3-4/07

Belgia, Bruksela. Udział dr Katarzyny Jagodzińskiej i Joanny Sanetry-Szeligi w inauguracyjnym posiedzeniu Komitetu Sterującego projektu *W Europie dziedzictwo się liczy. W stronę europejskiego indeksu dziedzictwa kulturowego*

s. 168

4/07

Posiedzenie komisji rekrutacyjnej programu stypendialnego Thesaurus Poloniae. Stypendia w IX edycji programu otrzymało łącznie 6 osób pochodzących z Ukrainy, Armenii, Węgier i Chorwacji

s. 154

5/07

Centrum Kultury Żydowskiej. Czy Polska leży nad Morzem Śródziemnym? – dyskusja prowadzona przez dr. Roberta Kuska z udziałem autorek artykułów do publikacji *Czy Polska leży nad Morzem Śródziemnym?*: dr Irith Cherniavsky (Izrael) i dr Anat Lapidot Firilli (Izrael). Spotkanie w ramach 23. Festiwalu Kultury Żydowskiej w Krakowie

s. 159

Od lewej: dr Anat Lapidot Firilla, dr Irith Cherniavsky, dr Robert Kusek

Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha. Udział prof. Jacka Purchli w uroczystości z okazji 11. rocznicy wizyty Ich Cesarskich Mości Cesarza Akihito i Cesarzowej Michiko

Muzeum Archeologiczne. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w wernisażu wystawy *Klejnoty archeologiczne Muzeum Wschodniopółnocnego w Koszycach*

5-9/07	Wielkopolska. Warsztaty Akademii Dziedzictwa z zarządzania obiektami dziedzictwa kulturowego	s. 140
6/07	<i>Szlakiem kobiet artystek</i> – spacer po cmentarzu Rakowickim w ramach programu towarzyszącego wystawie <i>Praca kobiety nigdy się nie kończy</i> ; prowadzenie dr Karolina Grodziska	s. 111
8/07	<i>sMoCzKi w Galerii MCK</i> – oprowadzanie po wystawie <i>Praca kobiety nigdy się nie kończy</i> dla opiekunów z małymi dziećmi	
	Muzeum Historyczne Miasta Krakowa. Prof. Jacek Purchla przewodniczył posiedzeniu Rady Muzeum	
	<i>Preserving the Heritage: Polish Experience</i> – wykład prof. Jacka Purchli w ramach <i>9th CRCEES-CES Summer School Connected Communities: Active Democratic Citizenship in Central and Eastern Europe</i> , zorganizowanej przez Centre for European Studies (UJ)	
9/07	Warszawa. Prof. Jacek Purchla przewodniczy posiedzeniu Rady ds. Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz w posiedzeniu Rady Fundacji im. Stefana Kuryłowicza	
10/07	<i>Wakacje w MCK. Powietrze – Latawce i aeromalowanie</i> – zajęcia artystyczne dla dzieci	s. 148
11/07	Warszawa. Udział prof. Jacka Purchli w pierwszym z serii spotkań poświęconych refleksji nad przyszłością Europy, mającym na celu stworzenie <i>Nowej narracji dla Europy</i> , zorganizowanym przez Komisję Europejską w Centrum Nauki Kopernik, które poprowadzili Przewodniczący Komisji Europejskiej José Manuel Barroso i Premier RP Donald Tusk	
12-14/07	Niemcy, Berlin. Udział prof. Jacka Purchli w spotkaniu roboczym poświęconym projektowi Modi Memorandi, realizowanemu przez Centrum Badań Historycznych Polskiej Akademii Nauk w Berlinie. Celem projektu jest stworzenie leksykonu haseł odnoszących się do fenomenu pamięci. Cztery hasła w leksykonie opracowali autorzy z MCK	
16/07	Wizyta w MCK uczestników projektu <i>Roots and Treetops</i> z Białorusi, przebywających w Polsce na zaproszenie British Council. Celem projektu jest wspieranie budowy społeczeństwa obywatelskiego na Białorusi	
17/07	<i>Wakacje w MCK. Woda – Akwarelowe przyprływy i odpływy</i> – zajęcia artystyczne dla dzieci	s. 148

17-19/07

Niemcy, Monachium. Udział prof. Jacka Purchli i dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w spotkaniu roboczym w Zentralinstitut für Kunstgeschichte, którego celem jest wspólne podjęcie projektu badawczego *Architektura totalitarna Europy Środkowej*

20/07

Śladami artystek, dizajnerek i fajterek – spacer Krakowskim Szlakiem Kobiet, zorganizowany we współpracy z Fundacją Przestrzeń Kobiet, w ramach programu towarzyszącego wystawie *Praca kobiety nigdy się nie kończy*; prowadzenie: Anna Kiesell

s. 111

24/07

Pożegnalne spotkanie prof. Jacka Purchli z uczestniczkami programu Thesaurus Poloniae: dr Katią Vanderborre, prof. Olimpią Mitric i Viktoriją Pimpyte

Wakacje w мск. Ogień – Ciepło, gorąco, parzy! O rzeźbie, która lubi się ogrzać – zajęcia artystyczne dla dzieci

s. 148

25/07

Siedziba skożк. Udział prof. Jacka Purchli w posiedzeniu Prezydium

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków. Udział prof. Jacka Purchli w posiedzeniu Wojewódzkiej Rady Ochrony Zabytków; prof. J. Purchla został wybrany na Przewodniczącego Rady na kolejną (trzecią) kadencję

SIERPIEŃ

9/08 *Podróżniczeki, aktorki, tancerki* – spotkanie w ramach programu *Dojrzała sztuka*. Spotkania dla seniorów w MCK, towarzyszącego wystawie *Praca kobiety nigdy się nie kończy*

s. 111

11/08 *Bankiet zmysłów* – finał wystawy *Praca kobiety nigdy się nie kończy*, w programie aktywne zwiedzanie wystawy dla dzieci i dorosłych oraz oprowadzanie w języku angielskim

s. 111

13/08 Warszawa. Udział prof. Jacka Purchli w spotkaniu z ministrem Jackiem Michałowskim, szefem Kancelarii Prezydenta RP; spotkanie poświęcone Społecznemu Komitetowi Odnowy Zabytków Krakowa

27-29/08 Austria, Wiedeń. Spotkania robocze dr Żanny Komar w sprawie scenariusza wystawy *Mit Galicji*

WRZESIEŃ

2/09 Spotkanie prof. Jacka Purchli i dr Beaty Nykiel z prof. Aleksandrem Kobakiem, dyrektorem wykonawczym Międzynarodowej Fundacji Charytatywnej im. Dmitrija Lichaczowa z Petersburga, dotyczące współpracy pomiędzy Fundacją a MCK przy programie *Polska i Petersburg*; podpisanie listu intencyjnego

3/09 Wernisaż wystawy *Kartografzłowrogiej historii. Tara (von Neudorf)* z udziałem artysty

s. 117

Krynica. Udział prof. Jacka Purchli w otwarciu Forum Ekonomicznego w Krynicy, podczas którego dyrektor mck wygłosił laudację na cześć Magdaleny Vášáryovej, laureatki 9. edycji Nagrody Forum Ekonomicznego Nowa Kultura Nowej Europy im. Stanisława Vincenza, przyznanej przez Radę Miasta Krakowa

4-8/09

Heritage Policy in the Historical Perspective in Europe, the Middle East and Japan – seminarium zorganizowane przez mck i Tokyo University of Foreign Studies

5/09

Oprowadzanie kuratorskie po wystawie *Kartografzłowrogiej historii. Tara (von Neudorf)* przez dr Monikę Rydiger i Łukasa Galuska – z udziałem artysty

s. 117

Sala Obrad Rady Miasta Krakowa. Udział prof. Jacka Purchli w konferencji z okazji 35. rocznicy wpisu historycznego centrum Krakowa oraz Kopalni Soli Wieliczka na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO; prof. J. Purchla wygłosił referat *Metropolitalne funkcje Krakowa*

8/09

Śladami architektury totalitarnej w Krakowie – spacer fotograficzny w ramach konkursu *Wiki lubi zabytki*; prowadzenie Helena Postawka-Lech

10/09

Szczecin. Wernisaż wystawy *Praca kobiety nigdy się nie kończy* w Zamku Księżąt Pomorskich, z udziałem dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i Reginy Pytlik

s. 137

11–15/09

Włochy, Katania. Udział dr Żanny Komar w konferencji *Visible and Invisible. Perceiving the City between Descriptions and Omissions*; prezentacja referatu: *Heritage of Lwow/ Lemberg in Modern Lviv. The Revival of a Ghost City*

12/09

Warszawa. Udział Joanny Sanetry-Szeligi w spotkaniu z Europejską Siecią Pamięć i Solidarność

13/09

Między sztuką a kartografią, cz. 1 – spotkanie w ramach programu *Dojrzała sztuka. Spotkania dla seniorów w MCK*, towarzyszącego wystawie *Kartograf złowrogiej historii. Tara (von Neudorf)*

s. 117

15/09

Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w uroczystości Święta Narodowego Republiki Słowackiej – Dnia Konstytucji odbywającego się w MCK

15–21/09

Rosja, Sankt Petersburg. Wizyta studyjna dr Beaty Nykiel i grupy polskich badaczy (5 osób) w związku z programem *Polska i Petersburg*, współorganizowana z Fundacją im. Dmitrija Lichaczowa; spotkania z dyrektorami i kuratorami instytucji muzealnych i archiwalno-bibliotecznych

s. 95

16/09 Wizyta Milana Novotnego, Radcy Ambasady Republiki Słowackiej w Polsce i Dyrektora Instytutu Słowackiego w Warszawie; spotkanie z prof. Jackiem Purchlą i dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik

Wizyta Martina Meisela, nowego dyrektora Austriackiego Forum Kultury w Warszawie; spotkanie z prof. Jackiem Purchlą i dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik

Konsulat Austriacki. Udział prof. Jacka Purchli w spotkaniu pożegnalnym w związku z likwidacją konsulatu w Krakowie; Konsulem Honorowym Republiki Austrii w Krakowie został Andrzej Tombiński

17/09 Udział prof. Jacka Purchli i dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w uroczystościach pogrzebowych Sławomira Mrożka

MOCAK. *Dziedzictwo a rozwój* – wykład prof. Jacka Purchli towarzyszący wystawie *Ekonomia w sztuce*

Warszawa. Udział dr. hab. Krzysztofa Brońskiego i Jolanty Szymanek w seminarium *Bezpieczeństwo zbiorów muzealnych, bibliotecznych i archiwalnych – stan obecny i perspektywy*

18/09 Urząd Miasta Krakowa. Udział prof. Jacka Purchli w wyjazdowym posiedzeniu Komisji Kultury i Środków Przekazu Sejmiku RP

20/09 SKOZK. Udział prof. Jacka Purchli w posiedzeniu Prezydium SKOZK

22/09 *Twierdza Kraków na celowniku* – spacer fotograficzny w ramach konkursu *Wiki lubi zabytki*; prowadzenie Ewa Wojtoń

23-24/09 Łódź. Udział dr. hab. Krzysztofa Brońskiego w konferencji na temat roli Żydów w rozwoju gospodarczym ziem polskich z referatem *Udział Żydów w przemyśle i rzemiośle galicyjskim na przełomie XIX i XX wieku*

23-25/09 Słowacja, Koszyce. Udział dr. Katarzyny Jagodzińskiej w XLVI Międzynarodowym Kongresie AICA Košice–Bratislava 2013 *White Places – Black Holes* z referatem *Go Global or Remain Local – Strategies for Central European Contemporary Art Institutions*

24/09 *Renesansowe dziedzictwo a tożsamość europejska* – wykład Samuela Morrisona Gallachera (IMT Institute for Advanced Studies w Lukce oraz ICOM Europe, stypendysta The-saurus Poloniae) w ramach Wykładów otwartych Akademii Dziedzictwa

MOCAK. Czy można stworzyć polskie Bilbao? – wykład Joanny Sanetry-Szeligi

25/09

Wizyta studyjna gości IAM z Brazylii w składzie: Ricardo Ohtake (dyrektor Instituto Tomie Ohtake), Marcy Sallowicz Junqueira oraz Aleksander Gowin; spotkanie z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik

Bezpieczeństwo, dziedzictwo, tożsamość – wystąpienie prof. Jacka Purchli podczas konferencji *Obrona dóbr kultury na wypadek szczególnych zagrożeń*, zorganizowanej w MCK przez MKiDN, z udziałem m.in. Karla von Habsburg-Lothringen, Prezydenta Association of National Committees of the Blue Shield (ANCBS)

26/09

Spotkanie prof. Jacka Purchli z Karlem von Habsburg-Lothringen, Prezydentem Association of National Committees of the Blue Shield (ANCBS)

Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. Udział prof. Jacka Purchli w posiedzeniu Wydziału TMiHZK

26-27/09

Białystok. Udział Joanny Sanetry-Szeligi i dr. Roberta Kuska w sympozjum *Różnorodność – sprawdzam!*, zorganizowanym przez Uniwersytet w Białymstoku; prezentacja ALF

s. 159

27/09 Muzeum Etnograficzne. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w posiedzeniu Rady Muzeum

30/09 *Powrót krytyki sztuki* – dyskusja w ramach postkongresu AICA w Krakowie, towarzyszącego XLIV Międzynarodowemu Kongresowi AICA *White Places – Black Holes* w Koszycach, współorganizowana przez mck; prowadzenie dr hab. Andrzej Szczerski

Od lewej: dr hab. Andrzej Szczerski, James Elkins, Marek Bartelik, Henry Meyric-Huges

30/09-1/10 Komisja Europejska, Belgia, Bruksela. Udział prof. Jacka Purchli w kolejnym spotkaniu ekspertów ds. Europejskiego Znak Dziedzictwa

PAŹDZIERNIK

1/10 p.w.st. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w uroczystej inauguracji 68. Roku Akademickiego 2013/2014 w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej im. Ludwika Solskiego w Krakowie

2/10 Warszawa. Prof. Jacek Purchla uhonorowany Krzyżem Oficerskim Orderu Węgierskiego za zasługi w działalności na rzecz pielęgnowania i rozwoju węgiersko-polskich relacji historycznych, kulturalnych i naukowych, przyznany przez Prezydenta Węgier Jánosa Ádera. Najwyższe odznaczenie państwowe wręczył Przewodniczący Zgromadzenia Narodowego Węgier László Kövér

3/10 Wizyta dziennikarzy z Litwy (Rimvydas Valatka – redaktor naczelny portalu i dziennika „15 min.lt”, Virginijus Savukynas – publicysta Litewskiej Telewizji Publicznej) w mck i spotkanie z prof. Jackiem Purchlą i dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik

Muzeum Lotnictwa Polskiego. Udział prof. Jacka Purchli w uroczystości Dnia Jedności Niemiec

3-6/10

Włochy, Rzym. Udział Joanny Sanetry-Szeligi w konferencji *It's Not Just Crisis, It's a Transition!* oraz Zgromadzeniu Ogólnym sieci Culture Action Europe

4-5/10

Lublin. Udział Edyty Gajewskiej w Kongresie Kultury Partnerstwa Wschodniego, prezentacja wydawnictw mck (m.in. kwartalnika „Herito”)

4-8/10

Ukraina, Lwów. Wizyta prof. Jacka Purchli, dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i dr Żanny Komar, w związku z przygotowaniami do projektu *Mit Galicji*; prof. J. Purchla wygłosił też wykłady: *Kraków i Lwów przełomu XIX i XX wieku wobec nowoczesności* w ramach XXXV Spotkań Ossolińskich w Lwowskiej Narodowej Bibliotece Ukrainy im. Wasyla Stefanyka oraz *Przyszłość przeszłości* w Ukraińskim Uniwersytecie Katolickim

9/10

Czechy, Ołomuniec. Udział prof. Jacka Purchli i Edyty Gajewskiej w wernisażu wystawy *Świat przed katastrofą* w Muzeum Sztuki w Ołomuńcu, w ramach 6. Festiwalu Kultury Żydowskiej

s. 133

Od lewej: Michał Soukup, dyrektor Muzeum Sztuki w Ołomuńcu, i prof. Jacek Purchla

Prof. Jacek Purchla i prof. Grażyna Bernatowicz, Ambasador RP w Pradze

Biblioteka Główna AGH. Udział Anny Strzebońskiej w spotkaniu dyrektorów Krakowskiego Zespołu Bibliotecznego

9-10/10

Poznań. Udział dr. hab. Krzysztofa Brońskiego w międzynarodowej konferencji *Wielkopolska, Galicja i Królestwo Polskie. Jedna czy trzy historie?* z referatem *Problemy wykorzystania potencjału galicyjskiego dziedzictwa kulturowego w turystyce*

10/10

Kolonia, muzeum, Zumthor – seminarium muzeologiczne z udziałem dr. Stefana Krausa, dyrektora Muzeum Kolumba w Kolonii

Centrum Społeczności Żydowskiej. Udział prof. Jacka Purchli w promocji książki *Trzy ołówki* Ewy Elżbiety Nowakowskiej, absolwentki Akademii Dziedzictwa

11/10

Między sztuką a kartografią, cz. 2 – spotkanie w ramach programu *Dojrzały do sztuki. Spotkania dla seniorów w MCK*, towarzyszącego wystawie *Kartograf złowrogiej historii. Tara (von Neudorf)*

s. 117

Inauguracja VIII edycji Akademii Dziedzictwa; wykład inauguracyjny *Granice rekonstrukcji* wygłosiła prof. Małgorzata

s. 140

Omilanowska, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Urząd Miasta Krakowa. Udział prof. Jacka Purchli w uroczystej konferencji prasowej i prezentacji wizji rozwoju Archiwum Narodowego w Krakowie w perspektywie budowy nowej siedziby; spotkanie z udziałem Podsekretarz Stanu w MKiDN prof. Małgorzaty Omilanowskiej oraz Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych prof. Władysława Stępnika

Wrocław. Udział Joanny Sanetry-Szeligi w debacie o współpracy międzynarodowej sieci *East + West = In Between?* w ramach Avant Art Festival

12/10

Wrocław. Udział prof. Jacka Purchli w spotkaniu z przedstawicielami największych polskich miast, którego gospodarzem był Prezydent Wrocławia Rafał Dutkiewicz, spotkanie było poświęcone ustawie o Narodowym Funduszu Ochrony Miast Historycznych; prof. J. Purchla wygłosił referat wprowadzający *Miasto historyczne*

12-13/10

Pociąg do Transylwanii. Dni rumuńskie w ramach wystawy *Kartograf złowrogiej historii. Tara (von Neudorf)*, w programie m.in.: zwiedzanie wystawy z przewodnikiem, projekcja filmu *Krótką historia* (reż. Radu Igazság), warsztaty dla dzieci i dorosłych, prelekcja na temat win rumuńskich

s. 117

14/10

Dom Kultury Podgórze. Udział prof. Jacka Purchli i dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w ceremonii otwarcia wystawy indyjskich gobelinów Sangeet Gandhi *Ekspresje na temat Kriszny*; w uroczystości wzięła udział Ambasador Indii Monika Kapil Mohta

15/10

PAU. Udział prof. Jacka Purchli w dorocznym spotkaniu członków Polskiej Akademii Umiejętności

Współpraca międzynarodowa samorządów w obszarze kultury – debata zorganizowana przez Regionalne Centrum Debaty Międzynarodowej we współpracy z mck

W stronę architektury neurologicznej – ucieleśniony umysł i wyobraźnia – wykład Juhaniego Pallasmy zorganizowany przez Fundację Instytut Architektury

16/10

Wizyta Minister Kultury Mołdawii Moniki Babuc, spotkanie z prof. Jackiem Purchlą i dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik; udział w spotkaniu wzięli również: Angelica Munteanu (Drugi Sekretarz Ambasady Republiki Mołdawii), Jacek Olbrycht (Dyrektor Generalny mkiDN) i Aleksandra Ozga (dwz mkiDN)

Wernisaż wystawy prac Giorgia de Chirica w średniowiecznych piwnicach mck. Wystawa zorganizowana przez Włoski Instytut Kultury

17/10

Bukareszt. Trochę Orient, trochę obłąd – z Małgorzatą Rejmer rozmawia Łukasz Galusek, spotkanie w ramach programu towarzyszącego wystawie Kartograf złowrogiej historii. Tara (von Neudorf)

s. 117

17-18/10

Uniwersytet Ekonomiczny. Udział Joanny Sanetry-Szeligi w międzynarodowej konferencji *The Idea of a Creative City and the Urban Policy Debate*; J. Sanetra-Szeliga wygłosiła referat *Creativity as Part of the European Capital of Culture Strategies – the Case of Poland*

18/10

Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha. Udział dyr. Anny Gawron w III Krajowym Forum Jednolitego Rynku. Gościem honorowym Forum był komisarz ds. rynku wewnętrznego i usług Michel Barnier

19/10

Map-art w Krakowie: miejsca pozytywne i miejsca odrzucone – gra miejska towarzysząca wystawie *Kartograf złowrogiej historii. Tara (von Neudorf)*; wykład wprowadzający dr Monika Rydiger

s. 117

Podgórze. Projekt artystyczny *Wycieraczka (od)nowa* – akcja zbierania wycieraczek potrzebnych do stworzenia nowej rzeźby Mirosława Bałki na wystawę *Pamięć. Rejestry i terytoria* w Galerii MCK

s. 123

22/10

Warszawa. *Pokusa miejsca. Przeszłość i przyszłość miast* – z prof. Josephem Rykwertem w Muzeum Sztuki Nowoczesnej rozmawiał prof. Jacek Purchla (spotkanie w ramach festiwalu

s. 178

Warszawa w budowie); premiera publikacji mck pod tym samym tytułem

Od lewej: prof. Jacek Purchla, prof. Joseph Rykwert, Łukasz Galusek

24/10

Podróż bez końca – spotkanie z Claudiem Magrisem w ramach Conrad Festival

Uniwersytet Pedagogiczny. Udział dr. hab. Krzysztofa Brońskiego w debacie *Przedwojenna arystokracja polska – świat (bezpowrotnie) utracony?*

Warszawa. • Spotkanie prof. Jacka Purchli z ję Ambasadorem Janem Sechterem w Ambasadzie Republiki Czeskiej, w związku z zakończeniem misji dyplomatycznej Ambasadora • Udział prof. Jacka Purchli w posiedzeniu Rady Powierniczej Zamku Królewskiego w Warszawie

24–27/10

Stoisko mck na 17. Targach Książki w Krakowie

25/10

Pokusa miejsca. Przeszłość i przyszłość miast – z prof. Josephem Rykwerthem rozmawia Łukasz Galusek; promocja publikacji MCK pod tym samym tytułem

s. 178

Targi Książki w Krakowie. • *Gdańsk – biografia miasta* – spotkanie z dr. Peterem Oliverem Loewem oraz z Prezydentem Gdańska Pawłem Adamowiczem moderowane przez prof. Jacka Purchlę • Udział Magdaleny Spyрки w prezentacji najciekawszych projektów promujących czytelnictwo w Małopolsce, które znalazły się w finale konkursu *Miejsce Przyjazne Czytaniu w Małopolsce*, zorganizowanego przez Fundację Sztuki Nowej ZNACZY SIĘ i Strefę Wolnego Czytania

26/10

Przez Europę – spotkanie z Anne Applebaum w ramach Conrad Festival; prowadzenie: red. Wacław Radziwinowicz

Urząd Miasta Krakowa. Udział prof. Jacka Purchli i dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w uroczystości z okazji przyznania Krakowowi tytułu Miasta Literatury UNESCO

26-27/10

Górny Śląsk i Śląsk Cieszyński. Warsztaty z zarządzania instytucjami kultury zorganizowane dla studentów VIII edycji Akademii Dziedzictwa

28/10

Konsulat Generalny Republiki Słowacji. Udział prof. Jacka Purchli i dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w spotkaniu roboczym z Konsulem Markiem Lisáńskim, poświęconym przygotowaniom do wystawy *Koszycka moderna*, planowanej w 2015 roku

PAU. *Hitlerowskie wizje Krakowa* – wykład prof. Jacka Purchli w ramach cyklu *Kawiarnia Naukowa PAU*

29/10

Kopenhaga i jej muzeum – wykład Jette Sandahl, dyrektor Københavns Museum w ramach *Wykładów otwartych Akademii Dziedzictwa*

s. 140

Aula Collegium Maius uJ. Udział prof. Jacka Purchli w uroczystym posiedzeniu Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego z okazji odnowienia doktoratu po pięćdziesięciu latach przez prof. Jerzego Wyrozumskiego, wieloletniego kierownika Ośrodka Dziedzictwa Europejskiego mck i członka Rady Programowej mck

Aula Collegium Novum uJ. Udział prof. Jacka Purchli w debacie *Universitas* z cyklu *Dziedzinyec pogan*; w debacie prowadzonej przez ks. bp. prof. Grzegorza Rysia wzięli również udział prof. Jerzy Hausner i prof. Karol Musioł

LISTOPAD

4/11

Warszawa. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w spotkaniu w Muzeum w Wilanowie, poświęconym rozwijaniu projektu ECHOCAST

4-6/11

Portugalia, Lizbona. Udział prof. Jacka Purchli w posiedzeniu Komitetu Doradczego Fundacji im. Anny Lindh

6-9/11

Hiszpania, Barcelona. Udział dr Katarzyny Jagodzińskiej w posiedzeniu *City History Museums and Research Network Urban Growth and Contemporary Heritage. The European City History Museum: Ten Commandments*, zorganizowanym

przez Museu d'Història de Barcelona; dr K. Jagodzińska wygłosiła referat *Social Inclusion, Participation, Involvement. What Can City History Museums Learn from Institutions of Contemporary Art*, przedstawiła działalność Akademii Dziedzictwa oraz efekty 2. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej

7-8/11

Międzynarodowa konferencja *Polska i Petersburg*, w której udział wzięli eksperci i reprezentanci instytucji muzealnych Polski i Rosji, a także przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP i Instytutu A. Mickiewicza – koordynatora obchodów Roku Polskiego w Rosji 2015. Głównym rosyjskim partnerem MCK w realizacji programu jest Międzynarodowa Fundacja Charytatywna im. Dmitrija Lichaczowa

s. 95

Od lewej: prof. Olga W. Taratynowa, dyrektor Muzeum-Pomnika „Carskie Sioło”; prof. Aleksandr W. Kobak, dyrektor wykonawczy Międzynarodowej Fundacji Charytatywnej im. D. Lichaczowa; prof. Małgorzata Omilanowska, Podsekretarz Stanu w MKiDN; prof. Jacek Purchla i dr Beata Nykiel

10-16/11

Węgry, Kőszeg. Udział dr. Michała Wiśniewskiego w programie edukacyjnym *Cultural Heritage Management and Sustainable Development*, zorganizowanym przez Institute for Social and European Studies Foundation – Corvinus University of Budapest; dr M. Wiśniewski poprowadził kurs *Historic City and Sustainable Development*

11/11

Aula „Floranka”. Udział prof. Jacka Purchli w uroczystości z okazji Święta Niepodległości, zorganizowanej przez Wojewodę Małopolskiego Jerzego Millera

11-16/11

Turcja, Stambuł. Wizyta studyjna dr Beaty Nykiel oraz Magdaleny Petryny związana z przygotowaniem „tureckiego” numeru kwartalnika „Herito”, który ukaże się w roku 2014 w ramach obchodów sześćsetlecia polsko-tureckich stosunków dyplomatycznych

12/11	Warszawa. Udział Marty Gaj w ogólnopolskiej konferencji dla nauczycieli i edukatorów muzealnych <i>Historia w muzeum</i>	
12-14/11	Warszawa. • Udział prof. Jacka Purchli w posiedzeniu jury konkursu na <i>Ogród XXI wieku z pawilonem wystawienniczym</i> w ramach <i>Rewitalizacji obszaru Łazienki Królewskie w Warszawie</i> • Prof. J. Purchla został przyjęty w kancelarii prof. Władysława Bartoszewskiego, sekretarza stanu, pełnomocnika Prezesa Rady Ministrów ds. dialogu międzynarodowego; rozmowa na temat projektu dotyczącego dziedzictwa posttotalitarnego na przykładzie architektury III Rzeszy na ziemiach polskich	
13/11	Warszawa. Udział prof. Jacka Purchli w spotkaniu z minister Henryką Mościcką-Dendys, w związku z zakończeniem dwuletniej kadencji Rady Programowej Forum Polsko-Czeskiego, spotkanie odbyło się w Pałacyku msz Foksal	
14/11	Oprowadzanie kuratorskie po wystawie <i>Kartograf złowrogiej historii. Tara (von Neudorf)</i>	s. 117
15/11	Francja, Paryż. Udział prof. Jacka Purchli w spotkaniu pt. <i>The Art of Sharing. Poland for World Heritage</i> , zorganizowanym przez Ambasadora RP w Paryżu Tomasza Orłowskiego, odbywającym się w ramach promocji kandydatury Polski do Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO i towarzyszącym Konferencji Generalnej UNESCO	
15-16/11	Szczecin. Udział Ewy Wojtoń w Kongresie Kultury Pomorza Zachodniego	
16/11	Siedziba PAU. Udział prof. Jacka Purchli w uroczystym posiedzeniu naukowym PAU, w 141. rocznicę powstania Akademii Umiejętności i 124. rocznicę odrodzenia Polskiej Akademii Nauk	
	Warszawa. <i>Rumunia – „Kraj smutny, pełen humoru”</i> – spotkanie z Małgorzatą Rejmer i Łukaszem Galuskim, promocja 12. numeru kwartalnika „Herito” w MiTo art.café.books	s. 176
18-20/11	Spotkanie członków polskiej sieci Fundacji im. Anny Lindh	s. 159
19/11	<i>Architektura międzywojennego Krakowa 1918–1939. Budynki, ludzie, historie</i> – promocja książki dr Barbary Zbroi, z udziałem prof. Jacka Purchli; prowadzenie Łukasz Gazur	
20/11	<i>Nacjonalizm – szanse i zagrożenia</i> – debata w ramach wyszehradzkiego projektu <i>Plecaki</i> , realizowanego przez słowacką organizację pozarządową Via Cultura, z udziałem: dr. Jerzego Bukowskiego, dr. Juraja Buzalki, prof. Andrzeja Chwalby, prof. Czesława Porębskiego, prof. Jacka Purchli,	s. 148

ks. bp. dr. hab. Grzegorza Rysia, prof. Roberta Traby i amb. Magdy Vášáryovej

Od lewej: prof. Jacek Purchla, dr Juraj Buzalka, amb. Magda Vášáryová, prof. Robert Traba i prof. Andrzej Chwalba

20-21/11

Wrocław. Udział Marty Gaj w konferencji *Sustainable art – sztuka wobec potrzeby zrównoważonego rozwoju*

20-24/11

Litwa, Wilno. Udział Joanny Sanetry-Szeligi i dr. Roberta Kuśka w spotkaniu koordynatorów Fundacji im. Anny Lindh

21/11

Wizyta studyjna dziennikarzy z Odessy; dyr. Agata Wasowska-Pawlik i dr Katarzyna Jagodzińska zapoznały gości z działalnością MCK oraz z zagadnieniami dotyczącymi polityki kulturalnej w Polsce

Muzeum Historyczne Miasta Krakowa. Prof. Jacek Purchla przewodniczył posiedzeniu Rady Muzeum

22/11

Wizyta robocza delegacji ekspertów Ministerstwa Kultury i Turystyki Republiki Turcji w związku z przypadającym w 2014 roku sześćsetleciem polsko-tureckich stosunków dyplomatycznych; w spotkaniu uczestniczyli: prof. Jacek Purchla, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, dr Beata Nykiel oraz Magdalena Petryna

Sukiennice. Udział prof. Jacka Purchli w konferencji Stowarzyszenia Muzealników Polskich, odbywającej się podczas uroczystości obchodów piętnastolecia Stowarzyszenia; prof. J. Purchla wygłosił referat *Muzea – zarządzanie dziedzictwem kulturowym*

Galeria Pryzmat ZPAP. Udział prof. Jacka Purchli w wernisażu wystawy *Ryszard Otręba – Grafika* i uroczystości wręczenia Nagrody im. Witolda Wojtkiewicza przyznanej przez zarząd okręgu ZPAP prof. Ryszardowi Otrębie

23/11 Osiedle Kurdwanów. Projekt artystyczny *Wycieraczka (od) nowa* – akcja zbierania wycieraczek potrzebnych do stworzenia nowej rzeźby Mirosława Bałki na wystawę *Pamięć. Rejestry i terytoria* w Galerii mck

s. 123

24/11 Finisaż wystawy *Kartografzłowrogiej historii. Tara (von Neudorf)*

s. 117

27/11 *Węgierska przeszłość Krakowa* – wykład dr. hab. Árona Petnekiego, stypendysty Thesaurus Poloniae, w ramach *Wykładów otwartych Akademii Dziedzictwa*

s. 140

Warszawa, Włoski Instytut Kultury. Udział Łukasza Galuska w symposium *Triest – skrzyżowanie kultur w Europie Środkowo-Wschodniej*, zorganizowanym przez Włoski Instytut Kultury w Warszawie, Austriackie Forum Kultury w Warszawie, Ambasadę Słowenii w Polsce, Istituto di Cultura Marittima Partuale di Trieste, Italia Nostra

28/11 Pszczyna, Muzeum Zamkowe. Udział prof. Jacka Purchli w posiedzeniu Rady Muzeum Zamkowego w Pszczynie; prof. J. Purchla wygłosił wykład *Przyszłość przeszłości*, w ramach cyklu wykładów studium muzealnego

30/11 Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha. Udział prof. Jacka Purchli i Reginy Pytlik w uroczystości jubileuszowej z okazji 19. rocznicy otwarcia Muzeum Manggha

Ulica Pijarska 5. Udział Reginy Pytlik w uroczystości odsłonięcia tablicy pamiątkowej na elewacji domu, w którym mieszkał prof. Jacek Woźniakowski, członek Rady Fundatorów Fundacji mck, w związku 1. rocznicą śmierci prof. J. Woźniakowskiego

GRUDZIEŃ

2/12 Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha. Udział prof. Jacka Purchli w pierwszym posiedzeniu w nowej kadencji Rady Muzeum (2013–2017); prof. J. Purchla został wybrany na Przewodniczącego Rady

Zamek Królewski na Wawelu. Udział prof. Jacka Purchli jako wiceprzewodniczącego Polskiego Komitetu UNESCO w uroczystości wręczenia dyplomów poświadczających wpis na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO drewnianych cerkwi w polskim i ukraińskim regionie Karpat oraz Kopalni Soli w Bochni i Zamku Żupnego w Wieliczce

3/12 *Europa Napoleona z rosyjskiej perspektywy* – wykład prof. Olega Sokołowa w ramach cyklu *Dialog polsko-rosyjski w MCK*

s. 101

4/12 Belgia, Bruksela. Udział prof. Jacka Purchli, Joanny Sane-try-Szeligi i dr Katarzyny Jagodzińskiej w drugim posiedzeniu komitetu sterującego w ramach europejskiego projektu badawczego *W Europie dziedzictwo kulturowe się liczy*

s. 168

5/12 Belgia, Bruksela. • Udział prof. Jacka Purchli, Joanny Sane-try-Szeligi i dr Katarzyny Jagodzińskiej w konferencji jubileuszowej *Europa Nostra Cultural Heritage for Europe – Europe for Cultural Heritage*; prof. J. Purchla wziął udział w dyskusji panelowej *Contributing to Sustainable Development* • Spotkanie prof. Jacka Purchli z Ministrem Janem Trzuszczynskim, dyrektorem generalnym ds. edukacji i kultury UE

6/12 Belgia, Bruksela. Udział prof. Jacka Purchli w posiedzeniu Europa Nostra Council

8/12 *Mikołaj w MCK* – warsztaty świąteczne dla dzieci

s. 148

9/12 Warszawa. • Udział prof. Jacka Purchli w posiedzeniu Rady Powierniczej Zamku Królewskiego w Warszawie • Udział prof. J. Purchli w uroczystości wręczenia Nagrody im. Stefana Kuryłowicza; prof. J. Purchla jest członkiem Rady Fundacji im. S. Kuryłowicza i członkiem jury Nagrody

Biuro Pełnomocnika Rządu Regionalnego Kurdystanu w Polsce. Udział dr. hab. Krzysztofa Brońskiego w promocji książki *Gramatyka kurdyjska Sorani. Wariant używany w Erbilu* Andrzeja Pisowicza, Andrzeja Bartczaka i Farhanga Muthafara Muhamada oraz w spotkaniu z autorami

12/12 Wernisaż wystawy *Pamięć. Rejestry i terytoria* z udziałem artystów

s. 127

Prof. Mirosław Bałka i wiceprezydent Krakowa Magdalena Sroka

Przemówienie prof. Małgorzaty Omilanowskiej, Podsekretarz Stanu w MKiD

Teren wspólny – instalacja Mirosława Bałki przygotowana specjalnie na wystawie *Pamięć. Rejestry i terytoria*

Małopolski Urząd Wojewódzki. Udział prof. Jacka Purchli w spotkaniu z Wojewodą Małopolskim Jerzym Millerem, poświęconym Ustawie o Narodowym Funduszu Ochrony Miast Historycznych

13/12

Pamięć architektury – spotkanie w ramach programu *Dojrzała do sztuki. Spotkania dla seniorów* w MCK, towarzyszącego wystawie *Pamięć. Rejestry i terytoria*; prowadzenie Małgorzata Jędrzejczyk

s. 127

18/12

Wizyta Roberta Kostro, dyrektora Muzeum Historii Polski; spotkanie z prof. Jackiem Purchlą i zwiedzanie wystawy *Pamięć. Rejestry i terytoria*

Zamek Królewski na Wawelu. *Ochrona historycznego krajobrazu miejskiego – nowe wyzwania* – referat prof. Jacka Purchli podczas Zebrania Plenarnego sejmiku w związku z 35. rocznicą powstania Komitetu

19/12

Siedziba Izby Przemysłowo-Handlowej. Wystąpienie prof. Jacka Purchli podczas spotkania z cyklu *Kultura – Media – Biznes: Inwestycja w kulturę inwestycją w miasto, na przykładzie imprez kulturalnych organizowanych w Krynicy*

KONFERENCJE SEMINARIA

2. FORUM DZIEDZICTWA EUROPY ŚRODKOWEJ

11-14 CZERWCA

Forum Dziedzictwa Europy Środkowej to odbywająca się co dwa lata międzynarodowa konferencja, na której specjaliści z Europy Środkowej, a także zajmujący się problematyką tego regionu badacze i eksperci z całego świata dyskutują nad zagadnieniami dziedzictwa kulturowego. Krakowska konferencja jest głosem Europy Środkowej w zakresie jej filozofii, zarządzania, ochrony, wymiaru ekonomicznego i politycznego.

Międzynarodowe Centrum Kultury jest z mandatu ministrów kultury państw Grupy Wyszehradzkiej koordynatorem Grupy Roboczej Ekspertów do spraw Ochrony Dziedzictwa Kulturowego Krajów Grupy Wyszehradzkiej. Forum to inicjatywa mck, stworzona nie tylko po to, aby wzbogacić dialog sąsiadów o wspólnym dziedzictwie, ale przede wszystkim aby stało się ono ważnym wkładem Europy Środkowej do globalnej debaty o ochronie dziedzictwa kulturowego w warunkach gwałtownej zmiany. 1. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej odbyło się w 2011 roku i było okazją do kompleksowego podsumowania dwudziestu lat transformacji w kulturze i dziedzictwie w regionie oraz do wskazania wspólnych problemów i nowych wyzwań w tym zakresie.

Tematem przewodnim odbywającego się w dniach 11-14 czerwca 2013 roku 2. Forum były *Granice dziedzictwa*. Druga dekada XXI wieku sprzyja bowiem nie tylko rozważaniom nad samym systemem ochrony dziedzictwa, ale także nad jego wymiarem i filozofią: Co należy chronić? W jaki sposób budować relacje współczesności do historii? W kontekście międzynarodowych i lokalnych list obiektów, miejsc i form dziedzictwa kulturowego – gdzie kończy się to dziedzictwo oraz kiedy współczesność staje się dziedzictwem? Podczas dwóch dni obrad, w ramach sześciu sesji tematycznych, poruszano tematy dotyczące tak aktualnych zagadnień jak: granice rekonstrukcji zabytków, polityczny i ekonomiczny wymiar dziedzictwa, rosnące znaczenie dziedzictwa niematerialnego czy zarządzanie wielkoskalowymi obiektami dziedzictwa.

2. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej potwierdziło, że Polska jest liderem współpracy wyszehradzkiej w zakresie kultury. Umocniło też pozycję Krakowa jako polskiego okna na Europę Środkową. Nie przypadkiem konferencja odbywała się w mck, które od ponad dwudziestu lat jest głosem Europy Środkowej w międzynarodowej debacie na temat dziedzictwa kulturowego, prowadzi badania, a także realizuje specjalistyczne programy edukacyjne z zakresu dziedzictwa.

W Forum wzięli udział badacze i eksperci nie tylko z krajów wyszehradzkich, lecz z około dwudziestu krajów europejskich, a także z Azji i Australii. Dzięki mck problematyka dziedzictwa kulturowego Europy Środkowej wychodzi daleko poza granice krajów Grupy Wyszehradzkiej. Konferencję otworzył wykład prof. Josepha Rykwerta, światowej sławy badacza architektury. Wśród 78 prelegentów Forum znaleźli się między innymi: prof. Marie-Theres Albert,

Sesja *Heritage and politics*; od lewej: prof. Marie-Theres Albert, Jelena Savić i prof. Jacek Purchla

Sesja podsumowująca Forum; od lewej: prof. Marie-Theres Albert, prof. Gregory J. Ashworth, dr Krzysztof Kowalski, dr Tamás Fejérdy, Dennis Rodwell, Joanna Sanetra-Szeliga, dr Gábor Soós

prof. Gregory J. Ashworth, prof. Ewa Chojecka, Peter van Dun, dr Tamás Fejérdy, dr Krzysztof Kowalski, prof. Małgorzata Omilanowska, prof. Jacek Purchla, Dennis Rodwell, dr Marko Špikić, dr Gábor Soós, dr Jan Sucháček.

Uroczystego zamknięcia Forum dokonał Bogdan Zdrojewski, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Podczas tej ceremonii ministrowie kultury Polski, Czech, Słowacji i Węgier wręczyli Międzynarodową Nagrodę Wyszehradzką za 2012 rok – otrzymało ją Muzeum Jana Amosa Komeńskiego w Uherskim Brodzie (Republika Czeska).

2. Forum zorganizowane zostało w ramach Polskiej Prezydencji w Grupie Wyszehradzkiej. Partnerami Międzynarodowego Centrum Kultury są:

Spotkanie ministrów kultury państw Grupy Wyszehradzkiej; od lewej: Marek Maďarič, Minister Kultury Republiki Słowackiej; András Doncsev, Sekretarz Stanu ds. Parlamentarnych w Ministerstwie Zasobów Ludzkich Republiki Węgierskiej; Bogdan Zdrojewski, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP; Alena Hanáková, Minister Kultury Republiki Czeskiej

Ministerstwo Kultury Republiki Czeskiej, Narodowe Centrum Zarządzania i Udostępniania Dziedzictwa im. Gyuli Forstera w Budapeszcie oraz Rada Ochrony Zabytków Republiki Słowackiej w Bratysławie.

MCK przeprowadziło otwarty nabór referatów na konferencję. W listopadzie 2012 roku ogłosiło *call for papers*, na który do lutego 2013 roku napłynęło ponad 200 propozycji prezentacji z 34 krajów. Międzynarodowe jury dokonało wyboru 66 referatów.

Na początku 2015 roku ukaże się recenzowana pokonferencyjna książka.

dr Katarzyna Jagodzińska

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

Magda Vášáryová

DZIENNIK PODRÓŻY W PRZESZŁOŚĆ (PRZESTRZEŃ KULTUROWA EUROPY ŚRODKOWEJ: SŁOWACKI SZLAK GOTYCKI, SŁOWACKI TOKAJ)

29 MAJA – 3 CZERWCA

*Gdybym miał pięćdziesiąt trzy minuty czasu – powiedział
sobie Mały Księżę – poszedłbym powolutku w kierunku studni...*
(Antoine de Saint-Exupéry)

Oczywiście nigdy nie mieliśmy nawet dwudziestu dodatkowych minut, ale uciulaliśmy sobie kilka dni usprawiedliwionej nieobecności zawsze, gdy chcieliśmy odwiedzić zapomniane planety naszej galaktyki zwanej Europą Środkową. My, romantycy z krakowskiego MCK, postanowiliśmy poznawać zapomniane miejsca, będące dawniej dla wielu celem podróży, i stworzyć ich mapę, obchodząc się przy tym bez lazurów mórz i takiegoż nieba. Zignorowaliśmy współczesne kanony turystyki i objeżdżaliśmy kresy: wschodnie Węgry, Morawy, Prusy Wschodnie z Królewcem włącznie. Nie należymy do cyników, jak Kurt Vonnegut, który twierdził, że jesteśmy tu po to, by jakoś zabić czas. Poznajemy naszą środkową Europę i z radością odkrywamy, że nie jest tak zaskorupiała i pusta, jak myśleliśmy albo jak inni nam ją przedstawiają. Tym razem ruszyliśmy na południowy wschód Słowacji. Dla każdego Polaka i Europejczyka to zapomniane rumowisko kultury naszych przodków, dzisiaj zarośnięte ludzką obojętnością i trąące powszednimi troskami ludzi, których mało interesuje przeszłość. A zatem nie tylko kresy czy Kaliningrad, ale też Kraskovo, Kyjatice i Kocelovce.

Kiedy jako osiemnastolatka zaczęłam czytać polskie czasopisma i książki, odniosłam przykre wrażenie pewnej niepełności, niedojrzałości, wynikające z tego, że pisano w nich o problemach i faktach, których nie znałam. Artykuły te czerpały z książek nieobecnych w żadnej dostępnej bibliotece, z pasją dyskutowano w nich o wydarzeniach, o których nie miałam pojęcia. Już wtedy zadawałam sobie pytanie, czy dorównałabym polskim studentom w moim wieku. To rozpaczliwe wrażenie niedojrzałości podsycił także fakt, że nie mogłam podróżować. Zapewne nie leżało to w interesie bezpieczeństwa mojej – komunistycznej wówczas – ojczyzny. Wrażenie to wciąż mnie nie opuszcza, mimo

Pienińskie Trzy Korony widziane z Czerwonego Klasztoru

że niedawno spędziłam w Polsce pięć lat, poznając także ciemną stronę kipiących nacjonalistycznych emocji i niewiarygodnych kłamstw, które jak zaraza szerzyły się po kraju. Między innymi dlatego, chcąc nadrobić tę niedojrzałość i pochwalić się czymś, czego sami Słowacy dobrze nie znają, zorganizowałam seminarium objazdowe na „planetę” zwaną Zemplín, Gemer i Rimava, ze „studniami” na Muraniu, w Čížu i ciekawymi piwniczkami pełnymi wina i szlachetnej pleśni w słowackiej części Tokaju. Polskie spojrzenie sięga bowiem tylko do południowych granic Spiszu, jakby wciąż obowiązywał tajny plan podziału Słowacji na północ i południe, między Polaków i Węgrów, sięgający jeszcze czasów sprzed drugiej wojny światowej. Postanowiłam udowodnić tym, którzy na co dzień cieszą się obecnością wspaniałej sylwety kościoła Mariackiego, że mamy nie tylko katedrę gotycką w Koszycach, ale także mnóstwo romańsko-gotyckich zabytków, które teraz odkrywamy. Właściwie dla kogo? Wydaje się, że głównie dla nich, romantycznych pasjonatów kultury.

Pierwsze pytanie: dlaczego dzisiaj powinien nas interesować właśnie gotyk?

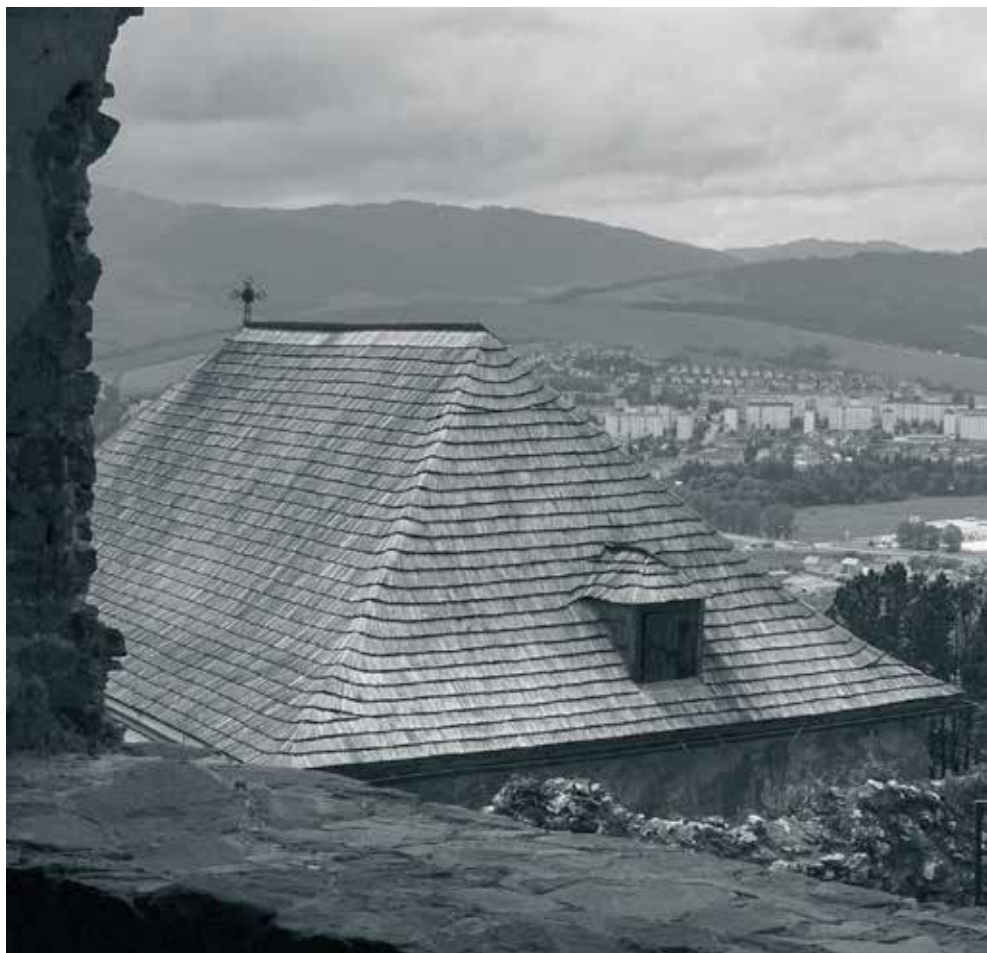
W roku 1150. rocznicy przybycia bizantyńskiej misji Konstantyna i Metodego na Wielkie Morawy warto zastanowić się nad rolą i ważną funkcją wiary w życiu człowieka, nad ludzkim dążeniem do doskonałości. Romańsko-gotyckie kościółki z okresu wieków XII, XIII i XIV na zapomnianej, zarośniętej chwastami „planecie” mogą być przekonującym dowodem rozumienia szczególnego charakteru chrześcijańskiego doświadczenia religijnego. Słowianie (w tym

wypadku Słowacy) nie tak dawno przecież przyjęli chrześcijaństwo, by po znanych perypetiach, w odróżnieniu od Bułgarów i Serbów, ostatecznie zdecydować się na zachodnią orientację swej wiary, mimo znaczenia kulturowego misji z Konstantynopola. I pewnie nie bez pychy, wynikającej z owej niedojrzałości, muszę napisać, że my, południowi sąsiedzi, przyjęliśmy chrześcijaństwo wcześniej niż Polanie.

Nie mamy bezpośrednich dowodów, chrześcijaństwo zaś nie daje dostatecznego wyjaśnienia, jak wyglądało w praktyce słowiańskie pogaństwo. Nie mamy nawet dowodów walki między chrześcijaństwem a pogaństwem czy ówczesnymi wyobrazeniami religijnymi Słowian. Wiemy, że władca Nitry Pribina był jeszcze poganinem i pozwolił się ochrzcić pod presją Mojmira I. Podobno stało się to w Treismauerkirchen po austriackiej stronie, jak dowiedziałam się, gdy jako ambasador uczestniczyłam w odsłonięciu tablicy na murze świątyni.

Przyznaję się też, że ja, ochrzczona w gotyckiej świątyni wodą z gotyckiej chrzcielnicy, mam genetycznie zakodowane wyobrażenie, iż najbardziej magicznym, jeszcze niewinnym i pierwotnym światem wiary chrześcijańskiej, przed wątpliwościami Spinozy i luksusem renesansu był właśnie on – gotyk. Ze wzniesionymi w górę, ku niebu, głowami wiernych i białymi ścianami, pozostawiającymi wystarczająco dużo miejsca dla wyobraźni. Gemersko-rimavskie kościółki zburzyły jednak moje wyobrażenie o bieli, która była raczej efektem tego, co niezawodnie budziło zdumienie w polskich przyjaciółach. Fakt,

Dolina Popradu i miasto Stara Lubowla widziane z zamku

że dziewięćdziesiąt procent terenów dzisiejszej Słowacji w XVI wieku zamieszkiwali głęboko oddani swej wierze protestanci. Dla dzisiejszego Polaka to coś tak niewyobrażalnego, tak innego, prawie obcego. Romańskie i gotyckie kościoły były przedtem raczej kolorowymi obrazkowymi wypisami z Biblii, budowlami niedosiężnej wysokości, które jako jedyne murowane wznosiły się wysoko ponad pokrytymi strzechą chałupkami. Były niczym wyspy doskonałości, ciszą pod chłodnymi sklepieniami wzywające do refleksji tysiące ludzi, o których dawno już zapomnieliśmy. A oni pokładali w nich swoje nadzieje i uwalniali od trosk. Pojechaliliśmy zatem zwiedzać, starając się zrozumieć ich sposób patrzenia na otaczający świat, ich widzenie dobra i zła, przestrzeń ich wyobraźni. Sami nieskończenie biedniejsi niż my dzisiaj, kazali namalować na ścianach swych świątyń dowody istnienia mającej władzę i siłę sądzenia naszych czynów Bożej istoty, które do dzisiaj, nawet po siedmiu stuleciach, wprawiały nas w niemy zachwyt. Patrząc na doskonałe malowidła, lepiej zrozumieliśmy, w jaki sposób im, pozbawionym umiejętności czytania i pisania, przykutym do jednej „planety”, przekazywały ważne prawdy religijne nowej wiary chrześcijańskiej, ostatecznie uwalniając od strachu przed Perunem.

W tych kościołach gromadzili się i modlili z nadzieją, że nowa wiara zachowa ich od najazdów Tatarów, a później husytów. Od grabieży Turków czy uzbrojonych żołdaków, rabujących okolicę w niepewnych czasach powstań stanowych. A w międzyczasie nieustannie budowali i przebudowywali. Ich przesłania z otchłani wieków XII, XIII i XIV najlepiej zachowały nam, paradoksalnie, te,

W kościele Pijarów w Podolińcu; od lewej: prof. Robert Traba, amb. Magda Vášáryová, prof. Mykoła Riabczuk

które swoją żywą kolorystyką raziły gust zwolenników reformacji. Musimy jednak docenić, że w odróżnieniu od dzisiejszych światowych praktyk nie niszczyli oni bezdusznie malowideł, ale je starannie, choć bezkompromisowo, zamalowywali, konserwując je dla nas, potomnych. (Choć według legendy jeden z malarzy został ukarany ślepotą za podniesienie ręki na sceny z Biblii). Już choćby dlatego warto było ruszyć w drogę i osobiście przekonać się o ich sile i oddziaływaniu na wyobraźnię.

Jeśli chce się wprowadzić cudzoziemca w świat słowackich gór i dolin, najlepiej zacząć od Czerwonego Klasztoru. Głęboka dolina, słońce już dawno skryło się za górami, o kilka stopni Celsjusza chłodniej. Noc w potężnych murach, po których może do dzisiaj przechadza się duch mnicha Cypriana, który tak bardzo chciał latać. A kiedy jeszcze do tego jak najstraszniejszy dzwon zagrzmiało uderzenie pioruna rozpoczynającej się, tatrzańskiej niemal burzy z błyskawicami, zmieniającymi noc w jasny dzień, byłam przekonana, że to starodawne słowiańskie bogi dają nam znać, iż wkroczyliśmy do ich imperium, z którego nie zamierzają tak łatwo zrezygnować. Łało, a wraz z wodą niezawodnie odpłynęły moje wątpliwości co do sensu naszej podróży.

Do największych naszych niespodzianek i przeżyć należało zwiedzanie wysoko położonego klasztoru – rotundy nad wsią Šivetice, w połowie drogi między Plešivcem a Jelšavą. Rotundy, zwłaszcza z apsydami, nie należały do budowli często przeznaczanych na kościoły – nawet w latach czterdziestych XIII wieku, kiedy tę akurat zbudowano. Jest to najwyższa budowla tego rodzaju w Europie

Środkowej. Do dzisiaj, po usunięciu dodatkowych dobudówek, wyraźnie widać, że służyła nie tylko podczas obrzędów religijnych. Otoczeni mocnymi murami jasno odczuliśmy niebezpieczeństwo najazdu obcych, łaknących krwi hord. Na terenie dzisiejszej Słowacji Tatarzy przebywali wprawdzie tylko przez rok, ale z fatalnym skutkiem, pozostawiając po sobie spaloną ziemię, którą potem wyludniło żniwo zarazy. Rotunda była ośrodkiem obrony, wraz z nieistniejącym już dzisiaj zamkiem na wzgórzu Muteň, leżącym w zasięgu wzroku. Budował ją podobno magister Jób z rodu Zachów, biskup Ostrzyhomia, a gdy rozejrzeć się po okolicy, staje się jasne, że znaczenie rotundy wykraczało poza obszar Gemeru. Przypuszcza się, że była ona częścią większego systemu. Jej wnętrze nosi ślady niezakończonych badań archeologicznych i restauratorskich. Część gotyckiej polichromii nawet zdjęto (złożono ją w Słowackiej Galerii Narodowej), aby dotrzeć do starszych malowideł romańskich. Wąskie okienka wpuszczają dokładnie tyle światła, byśmy mogli rozpoznać poszczególne, doskonale wyrysowane postaci świętej Małgorzaty i Jezusa w oszczędnych romańskich gestach. Jest to najstarsze na terenie Królestwa Węgierskiego wyobrażenie tej świętej dziewicy. Jej imię nosi także najstarsza zachowana budowla kościelna w Europie Środkowej, kościółek z IX wieku, stojący w polu pod Kopčanami w zachodniej Słowacji, półtora kilometra od morawskich Mikulčic, po drugiej stronie rzeki Morawy.

Wiele ważnych niegdyś ośrodków gospodarczych i kulturalnych na Słowacji, cieszących się przywilejami miejskimi lub będących nawet miastami królewskimi, w ciągu ostatnich dwóch stuleci zmieniło się we wsie. Jak Štítník, o którego miejskim charakterze świadczy dzisiaj już tylko kilka piętrowych kamienic, mury zamku, a przede wszystkim wielki kościół gotycki, bazylika, w której zmieściliby się mieszkańcy całej doliny. Jego wysoka wieża dumnie konkuruje ze wzgórzami Rudaw Słowackich. Nad częścią jego wewnętrznego wystroju pracował w 1350 roku włoski mistrz, którego prace znamy także z właśnie intensywnie restaurowanego kościoła w Plešivcu. Najciekawszą sceną jest dosiadający białego konia piękny młodzieniec, przed którym ludzie padają na kolana i umierają – ucieleśnienie śmierci. Wraz z odkrytą polichromią z XV wieku daje to dwieście metrów kwadratowych scen, a nie odsłonięto jeszcze wszystkich fresków. Kościoła nigdy nie spalono, ponieważ i Turcy, i ich sojusznicy potrzebowali dobrych mieczy i innej ówczesnej broni, które w Štítniku produkowano prawdopodobnie już od X wieku. Był to jeden z pierwszych ośrodków hutnictwa na Słowacji, który utrzymał swoją pozycję aż do XIX stulecia. Już sama nazwa regionu, Rudawy Słowackie, wyraźnie wskazuje na obfite występowanie w okolicznych wzgórzach rud metali. Niewątpliwie wydobywali tu żelazo już Celtowie, a po nich, jeszcze przed przybyciem Słowian, Kwadowie. Rodzina Bebeków otrzymała od króla węgierskiego Macieja przywilej wydobywania żelaza, a Gemer na wiele lat stał się tak zwaną żelazną żupą Królestwa Węgierskiego. Polscy przyjaciele musieli nieco skorygować swoją opinię o Słowacji jako kraju rolniczym i zastąpić ją obrazem środkowoeuropejskiej strefy przemysłowej, która zyskała wyjątkowe znaczenie, szczególnie jeśli uwzględnić królewskie miasta górnicze. Niestety my, Słowacy, w epoce romantyzmu sami ukształtowaliśmy wizję narodu słowackiego jako narodu pasterzy i biednych wyrobników – i nie możemy się jej pozbyć. Štítník jest dowodem, że to mylący i bardzo fałszywy obraz, który uniemożliwia nam zaprezentowanie

O pracach konserwatorskich w katedrze św. Elżbiety opowiada Kristina Markušová z koszyckiego oddziału Rady Ochrony Zabytków Republiki Słowackiej

się w nowej Europie jako spadkobiercy rozwiniętej tradycji przemysłowej i bogatej kultury. I przemysłowości czy – po nowemu – dobrej dyplomacji, z czego zdaliśmy sobie sprawę, kiedy pod krzyżem na wieży kościelnej dostrzegliśmy także wyraźny półksiężyc, umieszczony tam przez budowniczych na wszelki wypadek. Nie dziwi zatem, że gdy były prezydent Czechosłowacji spacerował po Štítniku, przekazał pieniądze na remont dachu, umożliwiając tym samym zachowanie wspaniałych malowideł w dobrym stanie, dla kolejnych pokoleń.

W pobliżu Štítnika znajdują się małe kościółki z unikatowym wystrojem wnętrza, stojące w centrum wsi Kocelovce i Ochtyňa, skąd można na piechotę wspiąć się do wejścia Ochtyńskiej Jaskini Aragonitowej, też jedynej w całej Europie. Wszystkie te kościoły należą dzisiaj do protestantów, o czym musiałam naszym gościom nieustannie przypominać. Obecność dwóch albo i trzech kościołów trzech różnych wyznań na jednej ulicy słowackich miejscowości wprawiała ich w zdumienie. Zwłaszcza gdy zdali sobie sprawę, jak okrutna była kontrreformacja Habsburgów. Przekonali się, że dzisiaj między kościołami na Słowacji panuje wysoka tolerancja, a wierzący żyją ze sobą w zgodzie. Wraz z wielojęzycznymi tablicami z nazwami miejscowości i ich mieszkańcami, którzy chętnie przechodzili z jednego języka na inny, którego akurat potrzebowali, kościoły stały się jednym z frapujących dowodów, że Słowacja jest krajem bardzo tolerancyjnym i respektuje prawa, które byłyby problemem w innych częściach Europy.

W rimawskiej części Szlaku Gotyckiego zrobiły na nas wielkie wrażenie Rimavské Janovce, oddane w opiekę świętemu Janowi Chrzcicielowi – ogromna budowla romańskiego kościoła z XII wieku, należącego do opactwa benedyktynów. Tuż obok stoi gotycki kościół z XIV wieku, wciąż otwarty dla wiernych. Nad Rimawską Sobotą, miastem dotkniętym przez wszystkie chyba kataklizmy przewalające się przez dolinę Rimavy, kościoły stoją wzdłuż drogi na zamek Murań. Rimawską Sobotę Tatarzy spalili do cna w XIII wieku, w XV wieku w jej

Spotkanie w SPOCIE, jednym z lokalnych centrów kultury działających w ramach Europejskiej Stolicy Kultury Koszyce 2013

murach osiedli Jiříkovci, żądając od miejscowego pana 16 000 złotych. W xvi wieku znowu cała spłonęła, a następnie przeżyła dwie okupacje tureckie. Wiele dziewcząt z miasta skończyło wówczas w tureckim haremie. Mimo to pozostała gościnnym miastem, nawet Kutuzow zatrzymał się tu po bitwie pod Austerlitz i nocował przy pięknym, stanowiącym centrum szachownicowego planu miasta placu, który na przekór wysiłkom komunistycznych władz do dzisiaj zachował urodę. Kościoły w Małych Teriakovcach, Rimavskej Bani, Rimavskim Brezovie czy Kraskovie potęgowały jeszcze wrażenie, jakie zrobiły na nas odsłonięte i częściowo już odrestaurowane malowidła, które z wyjątkowym zaangażowaniem pokazali nam tamtejsi protestanccy pastorzy i pastorki. Powoli zbliżaliśmy się do kościółka ukrytego za wielkimi drzewami w Kyjaticach – obecnie niedużej wsi zamieszkaney przez kilku mieszkańców, w dawnych czasach siedzibie kultury kyjatickiej, rozwijającej się przez czterysta lat w epoce brązu. Z wielkim trudem przyszedł nam otworzyć stary kościelny, z pękiem starodawnych wielkich, żelaznych kluczy. Powoli wszedł do świątyni i jakby w zachwycie znowu powstał chwilę w ciszy przez obrazami świętych, składając głęboki pokłon. Dopiero potem zaczął opowiadać. Wzruszyła nas tak bezpretensjonalnie okazana głęboka pobożność. Ze ścian spoglądały na nas cztery święte, wśród nich wreszcie moja patronka, Maria Magdalena. Zaciekały nas także postaci panien mądrych i panien głupich na przyległych ścianach. Jednym z zasadniczych pytań przy odsłanianiu fresków w kościołach protestanckich jest, czy w ogóle to robić – a jeśli tak, to jak usunąć pięknie malowane drewniane empy, rodzaj wewnętrznych balkonów wokół ścian, które same w sobie mają wielką wartość historyczną, jeśli pod nimi znajdują się kolejne, o wiele starsze freski. I nie dotyczy to tylko rimavskich kościółków.

W niewielkiej wsi Rákoš, starej osadzie górniczej, położonej wysoko w górach pod wzgórzem Železník, znajduje się późnoromański kościół z ciekawymi

Przed mauzoleum Andrásyich w Trebiszowie

mandorlami – owalami w kształcie migdała, w których przedstawiono Chrystusa (a w jednej, nieoczekiwanie, także Madonnę). Ciekawe jest malowidło przedstawiające Boga o trzech twarzach i czworgu oczach jako wyobrażenie Trójcy Świętej, a także pięknie namalowana legenda o świętym Władysławie. Nazwa miejscowości zasługuje na uwagę – znaczy tyle co mrowie, gromada albo zgiełk, hałas. Słownik podaje, że dawniej także: sejm, zapewne ze względu na chaos głosów podczas gniewnych debat publicznych. Kościół imponuje również tym, że i z zewnątrz zachował się w niemal pierwotnym stanie. Jednak do dzisiaj nie pełni swej funkcji, ponieważ ze względu na brak środków wiele malowideł zostało odsłoniętych tylko w połowie i wierni nie mogą wnieść do środka ławek, bo przeszkadzają im w tym części rusztowania, które w pośpiechu pozostawili restauratorzy. W XVIII wieku kościół wrócił do rąk katolików, stając się w ten sposób jedyną świątynią katolicką na naszym szlaku – i jedyną, do której wierzący nie przychodzą się modlić. Wielka to szkoda, bo polichromie świadczą o tym, że autorzy namalowali je dla wiernych, aby zaklinały ich trwogę i grozę zewnętrznego świata, ludzie zaś mogli dostrzec w swym kościele sens życia, harmonię i spokój, który emanuje z malowideł. Ten zakątek Słowacji, z jego wysokim bezrobociem i ludźmi bezradnie stojącymi pod kościołem, zasługuje na to, aby mieć świątynię, w której znaleźliby spokój duszy.

Świat sądów ostatecznych i surowych archaniołów, otwierające się groby, męki piekielne – wszystko to wprawiało nas w przerażenie w podróży doliną Rimavy. Dlatego nie byliśmy zaskoczeni, kiedy pod Muraniem zaparkowaliśmy nasz autobus pod hotelem otoczonym wielkim kamiennym murem. „To przeciw niedźwiedziom, które lubią nas odwiedzać” – spokojnie oznajmiła nam gospodyni. Skwitowaliśmy to śmiechem i dla odprężenia wybraliśmy się do wioski, w której ostatecznie kończą się wszystkie drogi – Muránskiej Zdychavy, z najbardziej stromymi uliczkami, jakie kiedykolwiek widziałam – a pochodzę przecież z Bańskiej Szczawnicy! Także dla mnie odkryciem był ten

Zbór kalwiński w Svätušach

ukryty klejnot, z oryginalnymi drewnianymi domami posadowionymi na niewiarygodnie stromym wzgórzu. Tym większą niespodzianką było, że na samej górze wierzący zbudowali nowoczesny kościół, całkiem ładny, a u stóp stromizny biegnie całkiem współczesna droga krzyżowa. Warto zwiedzić to miejsce, tylko uwaga na murańskie niedźwiedzie.

W podróży przez Gemer zatrzymaliśmy się też pod Krásną Hôrką, otoczoną rusztowaniami i niedostępną nawet mimo kilku interwencji. Pierwsze spojrzenie na wspaniały zamek na stromym wzniesieniu zawsze wynagradzało mi trudy zjazdu z przełęczy Soroška, za karawanami ciężarówek. Dzisiejszy widok zniszczonego klejnotu wręcz boli. Zatrzymaliśmy się w mauzoleum pod zamkiem, a później w Betliarze, aby przypomnieć sobie ród Andrássych, pochodzących z Siedmiogrodu. Nie pominęliśmy też mauzoleum hrabiego Juliusza Andrássyego w trebiszowskim parku w Zemplinie. Wspominając jego dramatyczną karierę polityczną, zdaliśmy sobie sprawę, że w porównaniu z XIX wiekiem stosunki w środkowej Europie nie zmieniły się znowu aż tak bardzo. Poseł powstańczego rządu Lajosa Kossutha, skazany później zaocznie na śmierć, zrehabilitowany, poseł na węgierski sejm, jeden z konstruktorów ugody austriacko-węgierskiej w 1867 roku, premier, minister spraw zagranicznych i tak dalej, który na koniec ponownie popadł w niełaskę... Jakże charakterystyczna dla Europy Środkowej kariera. Dzisiaj spoczywa wraz z rodziną w ciszy swego dawnego parku, porośniętego dookoła czosnkiem niedźwiedzim, szeroko wokół rozsiewającym zdrową woń.

Stąd już tylko skok do części regionu tokajskiego leżącej na terenie Słowacji. Najpierw zwiedziliśmy kościół w Svätušy, który znają tylko nieliczni. Starannie restaurowany romańsko-gotycki kościółek jest dzisiaj świątynią miejscowych kalwinów. Dla polskich historyków było to nie lada przeżycie – wejść do kościoła, który zdobi praktycznie tylko unikatowa empora. Surowy chłód i biel zreformowanego kościoła ostro kontrastowały z doświadczeniami Polaków, przywykłych

Rotunda w Šiveticích

do swych katolickich świątyń, przepelnionych starymi i nowymi obrazami oraz nieskończoną liczbą wizerunków Papieża Polaka. A tu nic, tylko prosty krzyż i majestatyczna budowla. To samo w Malej Barze, bielonym, odremontowanym kościółku, do dzisiaj, jak się przekonaliśmy, służącym swemu przeznaczeniu. I znowu kalwińska surowość, bez ozdób i obrazów, pominąwszy niewielki gotycki fresk na kawałeczku ściany. Jakże różniło się to od trzeciego kościoła, dominującego nad miejscowością Veľká Trŕňa, najzdobniejszego zapewne kościoła romańskiego, jaki widziałam. Może dlatego, że zbudowano go z cienkich cegieł, łatwo więc było ozdobić go ząbkowym fryzem i lizenami. Wewnątrz odkryto i odsłonięto freski z połowy XIII wieku, przedstawiające

Fragment fresku z legendą św. Władysława w kościele w Kraskovie

Kristina Markušová opowiada o konserwacji malowideł w kościele w Kraskovie

Pannę Marię z dzieciątkiem i aniołami, odsłaniając je spod wcześniejszych zamalowań. Velká Trňa należy do wsi posiadających trzy kościoły. Jeden katolicki, drugi kalwiński – ten najstarszy, i trzeci – greckokatolicki. Ślicznie stoją obok siebie na dowód, że tolerancja była i będzie przywilejem spokojnych winiarzy zamieszkujących tę hojnie przez Boga obdarzoną krainę. Dlatego też zapewne nie złościło go, że zakotwiczyliśmy w piwnicy u Ostrožovičův – jak się dowiedziałam, z pochodzenia Chorwatów – aby skosztować boskiego napoju, tak cenionego przez moich gości. Dołożyłam starań, by spróbowali wszystkich napitków i smakołyków tej „planety”, zabierając ze sobą nie tylko przeżycia duchowe i kulturalne, ale też wrażenia kulinarne. Skosztowali zatem

Spotkanie z Evą Lazárovą, dyrektorką kasztelu w Betliarze, oddziału Słowackiej Galerii Narodowej

świeżej jagnięciny, której początkowo nieco się obawiali, za to potem nie nadążano z wnoszeniem półmisek, regionalnych zup – od chosnkowej przez bryndzową po kwaśną maczankę, która zasłużyła na brawa od wszystkich obecnych. Posmakowali też dobrej domowej kaczki i klusek z wiśniami.

Podczas naszej podróży zdążyliśmy jeszcze wpaść na wykład Ladislava Babuščáka, pracownika urzędu miejskiego z Wielkiego Szaryszu, prawdziwego twórcy unikatowego programu pracy bezrobotnych na słowackich zamkach, pospacerować po Koszycach, słuchając uroczego komentarza pani Tiny Markušovej (konserwatora zabytków w Koszycach), złożyć wizytę u świętej Katarzyny w Bańskiej Szczawnicy, a nawet wypuścić się na zamek w Slovenskiej Lupczy. On także należy do średniowiecznych grodów obronnych, a jego obecny prywatny właściciel stara się odrodzić jego zapomnianą chwałę. Z dołu wciąż wygląda imponująco. Polacy nie mogli oczywiście nie wstąpić do ukochanej Starej Lubowli, gdzie mamy kopię polskiej korony królewskiej, i do klasztoru w Podolińcu, ale to już zupełnie inne historie.

Podczas naszej współczesnej podróży w przeszłość, na którą zaoszczędziliśmy sobie więcej niż 53 słynne minuty, widzieliśmy wiele zajmujących rzeczy i niesamowitych dóbr kultury, o których Polacy – a często i ja sama – nie mieliśmy przedtem pojęcia. Dla mnie jednak jak zawsze największym przeżyciem było słuchanie w autobusie i na seminariach ich komentarzy oraz omówień i polemik pań i panów profesorów. Nasiąkałam nimi, starając się zapisywać je w pamięci, by potem chociaż przez jakiś czas nie odczuwać tej mojej niedojrzałości. Dla urozmaicenia podczas podróży wzdłuż górnego Hronu dyskutowaliśmy o słowackim powstaniu narodowym i o fałszywych informacjach komunistycznej propagandy, które tkwią jeszcze głęboko w wyobrażeniach naszych polskich przyjaciół. A przez cały ten czas – o sensie zachowywania

Biblioteka w kasztelu Andrássy w Betliarze

zabytków na naszych terenie, o sposobie ich wykorzystywania i użytkowania. Najważniejsze było chyba jednak to, że zyskaliśmy kolejne wspólne, niepowtarzalne przeżycia. My, romantycy z krakowskiego mck.

ps. Po pracach nad restauracją drewnianych greckokatolickich kościółków pod Svidníkiem i po adopcji kapliczki na szczawnickiej Kalwarii, co ma uchronić ją przed dewastacją, nabieram coraz większego przekonania, że obiekty kościelne nie mogą służyć li tylko do pobudzenia masowej, niechby i kulturowej, turystyki. Byłaby to niepowetowana szkoda nie tylko materialna, ale zwłaszcza duchowa, gdyby ze świątyń na zawsze znikła pobożność, pokora wobec tradycji i świętość. Czyli coś więcej niż przedsięwzięcia kulturalne, nawet te zorganizowane w najlepszych zamiarach.

Magda Vášáryová

RADA PROGRAMOWA MCK

Secesyjne mauzoleum Franciski i Dénesa Andrássyich w Krásnohorskim Podhradíu

Kopuła mauzoleum Franciski i Dénesa Andrássyich w Krásnohorskim Podhradíu

PRZESTRZEŃ KULTUROWA EUROPY ŚRODKOWEJ SŁOWACKI SZLAK GOTYCKI, SŁOWACKI TOKAJ

29 MAJA – 3 CZERWCA

Seminarium objazdowe Rady Programowej mck stanowi stały punkt programu Centrum i odbywa się pod wspólnym tytułem *Przestrzeń kulturowa Europy Środkowej*. Każdego roku eksplorowany jest inny jej obszar. Z inicjatywy amb. Magdy Vášáryovej rok 2013 został poświęcony dziedzictwu Słowacji wschodniej i południowej, a szczególnie Szlakowi Gotyckiemu i słowackiemu regionowi Tokaju, po których przewodniczką była pani ambasador.

Pierwszym przystankiem w programie był zamek w Niedzicy, zarządzany przez Stowarzyszenie Historyków Sztuki. Podczas spotkania z dyr. Ewą Jaworowską-Mazur uczestnicy seminarium mieli okazję zapoznać się z działaniami podejmowanymi przez SHS na terenie obiektu i w jego najbliższym otoczeniu, a także – dzięki spotkaniu w Niedzicy doktora Dalibora Mikulíka, dyrektora zamku w Lubowli – przekonali się o żywej i bogatej współpracy transgranicznej pomiędzy oboma zamkami.

Zwiedzanie kompleksu w Czerwonym Klasztorze było zapowiedzią i początkiem studiowania średniowiecznej spuścizny Słowacji. W drodze do Koszyc uczestnicy seminarium mogli zapoznać się ze śladami polskiego dziedzictwa kulturowego na słowackim Spiszu: w Podolińcu i Starej Lubowli. Z kolei w Wielkim Szaryszu przedstawiciel starostwa Ladislav Babuščák opowiedział zgromadzonym o programie aktywizacji bezrobotnych, jaki od roku 2010 na terenie ruin zamku organizują władze regionalne.

Pobyt w Koszycach upłynął pod znakiem Europejskiej Stolicy Kultury. Uczestnicy seminarium zapoznali się z programem i działaniami podejmowanymi w ramach ESK, spotkali się także z dyrektorem artystycznym ESK Koszycy 2013 Vladimírem Beskidem. Po koszyckim starym mieście grupę oprowadziła konserwator Kristina Markušová.

Kolejne dni stanowiły już zasadnicze zapoznanie uczestników seminarium z dziedzictwem słowackiego gotyku oraz słowackiego Tokaju.

Szlak Gotycki na Słowacji, oprócz tego, że słynie z monumentalnych zamkowych kompleksów, historycznych miast i katedr, prowadzi do mało znanych – również Słowakom – pięknych i cennych kościołów Spiszu, Gemeru i dorzecza Rimavy. Do najwybitniejszych przykładów, odwiedzonych przez uczestników seminarium, zaliczyć możemy między innymi kościoły w miejscowościach: Svätuše, Štitník, Kocelovce, Kyjatice, Rimavská Baňa. Szlak ten prowadzi przez bardzo ciekawe naturalne, chronione tereny, a jednym z nich jest wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO Ochtińska Jaskinia Aragonitowa, którą uczestnicy seminarium mieli okazję zobaczyć.

Zakończeniem programu była wizyta w Bańskiej Szczawnicy, również uznanej za światowe dziedzictwo.

Z pastorem we wnętrzu kościoła ewangelickiego w Małych Teriakovcach

Trzeba zauważyć, iż trwające blisko sześć dni studia nad przeszłością południowych i wschodnich regionów Słowacji stały się okazją do nawiązania kontaktów z osobami, których misją i celem jest dbałość o dziedzictwo tego regionu, a to być może zaowocuje dalszą współpracą. Ukazały one grupie z Polski nieznaną nie tylko im twarz sąsiada z południa. Studiowanie gotyckiej spuścizny Słowacji ma szansę znaleźć swoje materialne przełożenie w postaci artykułów i esejów członków polskiej delegacji, którzy swoje doświadczenia i spostrzeżenia zechcą opublikować, a przede wszystkim może spowodować wspólne działania oraz obopólne wsparcie w przyszłości dla nowych wpisów na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Program merytoryczny seminarium przygotowała amb. Magda Vášáryová z Rady Programowej MCK.

Ewa Wojtoń

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICTWA

MIT GALICJI

2010–2015

Ożywianie historycznych mitów i poszukiwanie „utraconych światów” nieodzownie towarzyszy procesom transformacji w Europie Środkowej i Wschodniej. Dzisiejsza południowa Polska i zachodnia Ukraina przez półtora wieku, w latach 1772–1918, stanowiły odrębny kraj koronny – Galicję i Lodomerię – w ramach imperium Habsburgów. Była to największa i najbiedniejsza prowincja monarchii. Ta „zaprojektowana” przez habsburską Austrię konstrukcja, jako „kolonialne zaplecze” o wielkim potencjale, była dla zachodniego świata „pół-Azją”. Jednocześnie stała się kluczowym miejscem rozwoju tożsamości narodowych: polskiej, ukraińskiej i żydowskiej.

Dzisiaj w zbiorowej pamięci mieszkańców tego obszaru Galicja jest żywą tradycją, jest też punktem wyjścia do postrzegania innych tradycji kulturowych. Jest ideą jednocześnie otwartą na integrację europejską i pełną poczucia regionalnej odrębności i pewności siebie.

Krajobraz kulturowy Galicji przekracza granice historyczne i współczesne, etniczne, narodowe i religijne. Przedsięwzięcie zatytułowane *Mit Galicji* aktualizuje wzmocnienie rozumienia „wspólnoty losów kulturowych” w regionie, rozumienie podstaw różniących się tożsamości w dzisiejszym świecie.

Projekt badawczy poświęcony wielonarodowemu dziedzictwu Galicji oraz znaczeniu jej mitu we współczesnej europejskiej perspektywie regionu został zainicjowany przez MCK w 2010 roku we współpracy z Institut für den Donauraum und Mitteleuropa w Wiedniu. MCK przyjęło rolę głównego koordynatora przedsięwzięcia, którego zwieńczeniem ma być wystawa wraz z programem towarzyszącym i publikacją). W latach 2010–2011 w MCK odbyły się seminaria poświęcone koncepcji wystawy, które skupiły ekspertów od tematyki galicyjskiej, historyków, pisarzy oraz przedstawicieli instytucji kultury trzech krajów: Austrii, Polski i Ukrainy. W wyniku tych spotkań w MCK opracowano scenariusz ekspozycji obejmujący najważniejsze tematy, jakie wystawa musi poruszać. W 2013 roku współorganizatorem wystawy zostało Wien Museum Karlsplatz w Wiedniu, z którym opracowany został ostateczny kształt scenariusza wystawy.

Wystawa *Mit Galicji* obejmować będzie eksponaty muzealne, materiały archiwalne, druki oraz materiały multimedialne. Główną oś ekspozycji stanowić ma prześledzenie ewolucji i oddziaływania mitu z perspektywy tych trzech krajów w kontekście współcześnie rozumianej integracji europejskiej, regionu pogranicza, granic pomiędzy UE a Europą Wschodnią. Szczególną wartością projektu jest możliwość wyjścia poza proponowaną dotychczas polsko-austriacką perspektywę, a więc uwypuklenie oddziaływania mitu Galicji na Ukrainie, gdzie nadal jest ono najsilniejsze w wymiarze politycznym, a jednocześnie najmniej znane na zewnątrz. Wątek ten wprowadza nową jakość w sferze recepcji i interpretacji galicyjskiego mitu, daje również okazję do prezentacji obiektów dotąd nieekspozowanych w kontekście badań nad Galicją i jej dziedzictwem kulturowym.

Projekt został wpisany do *Protokołu bilateralnej współpracy pomiędzy Rzecząpospolitą Polską a Republiką Austrii*.

dr Żanna Komar

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

Od lewej: prof. Małgorzata Omilanowska, Podsekretarz Stanu w MKiDN; prof. Jacek Purchla i dr Beata Nykiel, mck; dr Julija B. Demidenko, zastępczyni dyrektora ds. naukowych Państwowego Muzeum Historii Sankt Petersburga (Twierdza Pietropawłowska); amb. Jacek Multanowski, Wydział Wschodni msz; Katarzyna Wężowska, Departament Dyplomacji Publicznej i Kulturalnej, Wydział Wschodni msz

Od lewej: ks. Krzysztof Pożarski, proboszcz parafii św. Stanisława w Petersburgu; dr D.J. Siewieruchin, historyk sztuki z Rosyjskiego Państwowego Uniwersytetu im. A.I. Hercena; Aleksander Laskowski, koordynator Roku Polskiego w Rosji 2015 w Instytucie Adama Mickiewicza; dr Siergiej I. Nikołajew, kierownik Oddziału Bibliografii i Źródłoznawstwa Instytutu Literatury Rosyjskiej Rosyjskiej Akademii Nauk; Ewa Ziółkowska, Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”

POLSKA I PETERSBURG

2012–2015

W lutym 2012 roku podczas rozmów w Moskwie ówczesnego Ministra Kultury Federacji Rosyjskiej Aleksandra Awdiejewa z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP Bogdanem Zdrojewskim zapadła decyzja o ogłoszeniu 2015 roku Rokiem Kultury Polskiej w Rosji i Kultury Rosyjskiej w Polsce. Obie strony podjęły wówczas temat organizacji w ramach obchodów Roku Kultury Polskiej w Rosji wystawy planszowo-multimedialnej pod roboczą nazwą *Polski Petersburg*, która adresowana byłaby do rosyjskiego odbiorcy, przede wszystkim do mieszkańców Petersburga. W kwietniu 2012 roku Międzynarodowe Centrum Kultury nawiązało kontakt z prof. Aleksandrem R. Sokołowem, dyrektorem Rosyjskiego Państwowego Archiwum Historycznego (RGIA), wyznaczonym w świetle pisma MKiDN na naszego rosyjskiego partnera przy realizacji tego przedsięwzięcia. Ustalono między innymi, że obie strony zorganizują w 2013 roku dwie konferencje naukowe, których zakres merytoryczny przyczyni się do wypracowania koncepcji wystawy.

W dniach 10–14 kwietnia w Petersburgu w siedzibie Archiwum odbyła się pierwsza ze wspomnianych bilateralnych konferencji pod tytułem *Polski Petersburg – dziedzictwo i pamięć*, w której organizacji wydatnego wsparcia udzielił nam Instytut Polski w Sankt Petersburgu, na czele z jego ówczesnym dyrektorem Cezarym Karpińskim. W dwudniowym spotkaniu udział wzięło 33 polskich i rosyjskich badaczy. W składzie polskiej delegacji znaleźli się: prof. Małgorzata Omilanowska, Podsekretarz Stanu w MKiDN; Michał Michalski, przedstawiciel Departamentu Dziedzictwa Kulturowego MKiDN; prof. Jacek Purchla, dyrektor MCK; dr Beata Nykiel, koordynator projektu z ramienia MCK; oraz 11 przedstawicieli różnych ośrodków akademickich (Kraków, Warszawa, Gdańsk, Opole, Lublin).

W czasie konferencji po raz pierwszy zaprezentowano zarys koncepcji wystawy. Doktor Beata Nykiel w wystąpieniu zatytułowanym *Projekt „Polski Petersburg” – wstępna koncepcja i potencjalny zakres współpracy* przedstawiła możliwe tematy wiodące, potencjalne obszary współpracy, a także zagadnienia merytoryczne związane ze scenariuszem wystawy, rozbieżnie interpretowane w niektórych obszarach – jak na przykład zagadnienie identyfikacji narodowej i tożsamości czy zakres czasowy ekspozycji.

Rezultatem kwietniowej wizyty w Petersburgu była zmiana partnera instytucjonalnego projektu, z uwagi na wykrystalizowaną nową koncepcję wystawy. Ponadto 30 kwietnia prof. A. Sokołow przestał pełnić obowiązki dyrektora RGIA. W zaistniałej sytuacji MCK kontynuowało zainicjowane w kwietniu rozmowy z potencjalnym nowym partnerem, to jest z Międzynarodową Fundacją Charytatywną im. Dmitrija Lichaczowa (FL), reprezentowaną przez jej dyrektora wykonawczego prof. Aleksandra W. Kobaka. Regularna współpraca MCK z cenioną w Petersburgu FL, mającą szerokie kontakty w środowiskach kulturalnych i naukowych, datuje się od 2008 roku.

Na początku września doszło do podpisania listu intencyjnego między MCK a FL. Ustalono wówczas, że obie strony będą wspólnie pracowały nad programem o zmienionym tytule: *Polska i Petersburg*, w trybie partnerskiej współpracy oraz

Uczestnicy konferencji

Wystąpienie Jacka Milera, dyrektora Departamentu Dziedzictwa Kulturowego mkiDN,
obok prof. Olga W. Taratynowa, dyrektora Muzeum-Pomnika „Carskie Sioło”

Wystąpienie Natalii Bryzko-Zapór, dyrektor Instytutu Polskiego w Petersburgu; na pierwszym planie prof. Tamara M. Smirnowa, w głębi: dr Hieronim Grała, dr Irina D. Gouzévitch, dr Dmitri Y. Gouzévitch oraz dr Dariusz Konstantynów

Od lewej: Jacek Miler, dyrektor Departamentu Dziedzictwa Kulturowego mkiDN; prof. Olga W. Taratynowa, dyrektor Muzeum-Pomnika „Carskie Sioło”; prof. Aleksandr W. Kobak, dyrektor wykonawczy Międzynarodowej Fundacji Charytatywnej im. D. Lichaczowa; prof. Małgorzata Omilanowska, Podsekretarz Stanu w mkiDN; prof. Jacek Purchla, mck; dr Julija B. Demidenko, zastępczyni dyrektora ds. naukowych Państwowego Muzeum Sankt Petersburga (Twierdza Pietropawłowska); amb. Jacek Multanowski, Wydział Wschodni msz; Katarzyna Węzowska, Departament Dyplomacji Publicznej i Kulturalnej msz

wzajemnych ustaleń w ramach przygotowania Roku Polskiego w Rosji 2015. Jako podstawowe elementy programu przyjęto: zorganizowanie wystawy obiektowej *Polska i Petersburg*, przeprowadzenie międzynarodowego kongresu naukowego, którego otwarcie powinno nastąpić równocześnie z wernisażem wystawy, oraz uruchomienie dwuczłonowej i dwujęzycznej strony internetowej programu, której jedna część będzie informowała o postępach prac i wydarzeniach w ramach programu, druga zaś tworzyć będzie bazę danych działającą po zakończeniu Roku Polskiego 2015 w postaci elektronicznej encyklopedii *Polska i Petersburg*. Ponadto przewidziano przygotowanie wspólnych publikacji (dwujęzyczny katalog wystawy, zbiór prac naukowych podsumowujący rezultaty kongresu). Wzięto również pod uwagę możliwość realizacji dodatkowych elementów, takich jak: edukacyjny program dla młodzieży akademickiej (konkurs), „spacerownik” po polskim Petersburgu, koncerty i warsztaty muzyki polskich kompozytorów dla młodych wykonawców z obu krajów, otwarte wykłady i spotkania towarzyszące prezentacji wystawy.

Jednocześnie przystąpiono do prac przygotowawczych w związku z drugą zaplanowaną na ten rok bilateralną konferencją. Współorganizowana przez FI międzynarodowa konferencja *Polska i Petersburg* odbyła się w Krakowie w siedzibie mck w dniach 7–8 listopada. Wzięło w niej udział 30 ekspertów z obu krajów, w tym dyrektorzy placówek muzealnych, jak również urzędnicy mkiDN i msz, a wśród nich osoby odpowiedzialne w obu resortach za organizację Roku Polskiego w Rosji. Pośród zaproszonych znaleźli się między innymi: prof. Małgorzata Omilanowska, Podsekretarz Stanu w mkiDN; amb. Jacek Multanowski z Departamentu Wschodniego msz; prof. Olga Taratynowa, dyrektor Muzeum-Pomnika „Carskie Sioło”; dr Julia Demidenko, zastępczyni dyrektora ds. naukowych Państwowego Muzeum Historii Petersburga; prof. Jewgienij Artjomow, dyrektor Państwowego Muzeum Historii Politycznej Rosji; prof. Aleksandr Margolis, przewodniczący petersburskiego oddziału

Wystąpienie prof. Aleksandra D. Margolisa, przewodniczącego petersburskiego oddziału Wszechrosyjskiego Towarzystwa Ochrony Pomników Historii i Kultury

Wszechrosyjskiego Towarzystwa Ochrony Pomników Historii i Kultury; oraz prof. Boris Kirikow, wybitny znawca petersburskiej architektury. Spotkanie otworzyły krótkie wystąpienia powitalne prof. J. Purchli, prof. M. Omilanowskiej oraz prof. A. Kobaka.

Zarówno prof. A. Kobak, jak i dr B. Nykiel w swoich wystąpieniach podkreślali zasadnicze cele programu i wystawy: 1) ukazanie polskiej obecności w Petersburgu jako ważnej części wieloetnicznego i wielokulturowego miasta; 2) przywrócenie zainteresowania Polską i Polakami opartego na dialogu kultur i otwartości; 3) sprzyjanie budowie kulturowych „mostów”, rozszerzających polsko-rosyjską współpracę na polu kultury i nauki; 4) inspiracja dla dalszych wspólnych projektów naukowo-badawczych i kulturalnych; 5) rozszerzenie bezpośredniej współpracy pomiędzy placówkami muzealnymi i kulturalnymi, ale także archiwami i uczelniami wyższymi; 6) pokazanie znajomości i szacunku dla rosyjskiej kultury w Polsce poprzez uwidocznienie wielu wątków w twórczym dialogu z tą kulturą, zwłaszcza w kontekście XX wieku ukazanie wspólnoty tragicznych losów na przykładzie postaci, które odegrały wybitną rolę w kulturze i sztuce, symbolicznie ilustrujące złożoność XX wieku; 7) pokazanie Rosjanom współczesnego oblicza Polski jako kraju otwartego, aktywnego w dialogu międzykulturowym, umiającego wznieść się ponad stereotypy i uprzedzenia.

Efektom dotychczasowych rozmów oraz całej konferencji było wstępne ustalenie miejsc prezentacji wystawy. Zarówno Państwowe Muzeum Historii Politycznej Rosji, jak i Państwowe Muzeum Historii Petersburga zadeklarowały gotowość do podjęcia współpracy. Z dyrekcjami obu placówek będą prowadzone rozmowy w celu ustalenia ostatecznego podziału ekspozycji, warunków współpracy oraz sposobu realizacji tego przedsięwzięcia.

dr Beata Nykiel

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

DIALOG POLSKO-ROSYJSKI W MIĘDZYNARODOWYM CENTRUM KULTURY

21 MARCA, 18 KWIETNIA, 13 MAJA, 3 GRUDNIA

Rozpoczęty w 2012 roku cykl wykładów o Rosji i Polsce doczekał się kontynuacji. Zorganizowane z inicjatywy Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia (CPRDiP) spotkania mają przede wszystkim dać entuzjastom kultury rosyjskiej możliwość poznania niezwykłych ludzi. Tematyka odbywających się w 2013 roku spotkań była bardzo różnorodna, tak aby każdy, niezależnie od swoich zainteresowań, mógł znaleźć temat, który go szczególnie fascynuje, lub zyskać wiedzę o tym, co było mu dotąd zupełnie obce.

Dialog polski-rosyjski w MCK zainaugurował 21 marca wykład ambasadora Jerzego Bahra zatytułowany *Wschód Europy jako wyzwanie*. Ambasador – człowiek, który wiele lat spędził w różnorodnych placówkach dyplomatycznych w Rosji i w krajach sąsiadujących – opowiedział przede wszystkim o tym, jakim dla niego osobiście wyzwaniem była Rosja. Bazując na swoim bogatym doświadczeniu życiowym, podkreślał konieczność współpracy polsko-rosyjskiej, przede wszystkim w kulturze i gospodarce. Wspomniał również o tak nieustannie kontrowersyjnej i pobudzającej emocje wielu Polaków kwestii, jaką są Kresy Wschodnie, do której właściwym obecnie podejściem powinno być hasło: „Kochać, nie mając”. Przywołał fenomen obwodu kaliningradzkiego i widocznych tam po dziś dzień śladach kolejnych narodów zamieszkujących ten obszar. Na kanwie wieloetniczności wskazał, że położenie Polski między Rosją a Niemcami w obecnych czasach zaczyna być zaletą, teraz bowiem mamy – jak nigdy wcześniej w historii – możliwość poznawania obydwóch sąsiadujących z nami narodów.

Kolejny prelegent, prof. Aleksandr Lipatow, swój wykład zatytułowany *Polska i Rosja – kultura a polityka* oparł na tych elementach kultury, które szczególnie wpłynęły na politykę, oraz na wydarzeniach politycznych mających zblżyżony wpływ na obydwa kraje jednocześnie, na myślenie obywateli i ich twórczość. Przede wszystkim podkreślał to, co oba narody łączy, uwypuklając przy tym, że „inność”, która powoduje strach i niechęć, także może być czynnikiem łączącym, bo „inny” bywa intrygujący w swej odmienności. Mimo różnic politycznych i nieuniknionych zatargów granicznych współpraca polsko-rosyjska trwała – jeśli nie wśród elit rządzących, to z pewnością wśród elit intelektualnych, ponieważ według prof. Lipatowa to właśnie ta twórcza mniejszość tworzy historię. Kultura obca (w tym wypadku polska) odegrała swoją rolę wbrew konfliktom i w XX wieku młodzi Rosjanie, w tym prelegent, uczyli się europeizmu w jego polskiej wersji, czytając popularne polskie czasopisma oraz klasyków literatury światowej w polskich przekładach, rosyjskie bowiem były niedostępne. Profesor wspominał, że także muzyka stanowiła zawsze pomost porozumienia i wymiany idei.

Oczami radzieckiej zabawki – rzecz o radzieckim i rosyjskim undergroundzie – wykład Konstantego Usenki

W całości muzyki dotyczył wykład Konstantego Usenki *Oczami radzieckiej zabawki – rzecz o radzieckim i rosyjskim undergroundzie*. Spotkanie, zaaranżowane w formie niezobowiązującej rozmowy między prelegentem a prowadzącym dziennikarzem muzycznym Leszkiem Gnoińskim, ilustrowane bogato materiałem muzycznym, przypomniało o sytuacji, w jakiej żyli młodzi ludzie przełomu epok, między ZSRR a Federacją Rosyjską. Była to opowieść o zespołach muzycznych ostatnich kilku dekad, ale też o oswojaniu nowej rzeczywistości, o buncie wyrażającym się poprzez przynależność do subkultur i „zachodnią” muzykę. Rosyjscy artyści pokazali, że potrafią ją wykonywać po swojemu, nadać jej nowe brzmienie oraz jakość, dostosować do tego, co czują oni i ich rówieśnicy. Tytuł wykładu nawiązywał do tego, jak „władza” postrzega muzyków nowej fali, co zresztą Usenko, sam wchodzący w skład kilku zespołów, zna z własnego doświadczenia: trochę niezbyt poważnie, wybierając sobie ulubieńców i odrzucając ich, kiedy się znudzą lub zaczną być niewygodni.

Cykl w roku 2013 zakończył prof. Oleg Sokołow wykładem *Europa Napoleona z rosyjskiej perspektywy*, w którym opowiedział o przebiegu kampanii napoleońskiej w Rosji i o jej tle politycznym, odwołując się do przeprowadzonych przez siebie badań oryginalnych dokumentów z epoki. Większość popularnej

Debata z publicznością podczas wykładu Konstantego Usenki

wiedzy na temat działań podjętych przez Napoleona w tym okresie oparta jest na późniejszych źródłach – pamiętnikach i innego rodzaju wspomnieniach, a te – jak wiadomo – często nie są miarodajne, nakłada się bowiem na nie interpretacja już zaistniałych faktów. Głównym tematem wykładu była polityka Napoleona wobec terenów środkowo-wschodniej Europy oraz główne kierunki działań wojennych i wynikających z nich przemian terytorialnych. Tło wykładu stanowiły portrety z epoki omawianych postaci oraz liczne mapy, z pomocą których profesor tłumaczył postępy zaangażowanych w kampanię wojsk.

Wszystkie wykłady gromadziły bardzo liczną i zróżnicowaną publiczność, potwierdzając tym samym potrzebę kontynuacji cyklu w 2014 roku.

Anna Kępińska

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

Polska i Rosja – kultura a polityka – wykład prof. Aleksandra Lipatowa, obok Małgorzata Szniak z Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia, współorganizatora cyklu

Prof. Oleg Sokołow

WYSTAWY

ANDY WARHOL

KONTEKSTY

10 GRUDNIA 2012 – 10 LUTEGO 2013

Wystawa Andy'ego Warhola wpisała się w cały szereg ekspozycji Międzynarodowego Centrum Kultury, w ramach których prezentowani byli wybitni twórcy xx wieku i zjawiska, które na stałe weszły do kanonu sztuki ubiegłego stulecia. Na wystawie – co mogło być pewnym zaskoczeniem w kontekście twórcy tak mocno kojarzonego z kulturą amerykańską – pojawiły się również wątki środkowoeuropejskie, wywołane z jednej strony w narracji samej ekspozycji, z drugiej – za sprawą kolekcji, z której pochodziły prezentowane prace. Kilkadziesiąt serigrafii oraz wybrane rysunki są bowiem własnością Zoya Museum w Modrze pod Bratysławą. Warto dodać, że była to też pierwsza prezentacja prac z tego zbioru w Polsce. (Ekspozycję uzupełniały także zdjęcia, między innymi z Agencji Magnum i ze zbiorów Muzeum Andy'ego Warhola w Pittsburghu).

Oś koncepcyjną ekspozycji tworzyły kontrasty i dychotomie, obecne zarówno w twórczości Warhola, jak i dostrzegalne w jego życiorysie. Cechującą artystę „podwójność” znakomicie oddają następujące pary pojęć: kultura niska *versus* wysoka, *sacrum* – *profanum*, figuracja – abstrakcja, amerykańska mentalność – tradycje środkowoeuropejskie, publiczne – prywatne. Taki kierunek interpretacji dorobku twórcy przełamywał najbardziej rozpowszechniony schemat widzenia Warhola w kontekście pop-artu i kultury amerykańskiej. Chodziło jednak nie tyle o odcięcie się od takiego postrzegania, ile o dopełnienie obrazu twórcy o mniej znane wątki i niedostatecznie wyeksploatowane tropy. Ekspozycję otwierały najbardziej ikoniczne prace – portret *Marilyn Monroe* (1967) i *Puszki z zupą Campbell II* (1969). W dalszej części perspektywa uległa jednak odwróceniu, a akcent padał na prace podejmujące problematykę religijną i nawiązujące do malarstwa ikonowego, takie jak te z mało znanego cyklu *Detale obrazów renesansowych* (1984) – grafiki, które powtarzały fragment z obrazu *Święty Jerzy ze smokiem* Paola Uccella. Z kolei serigrafie z cyklu *Kowboje i Indianie* (1986) i portret *Marilyn Monroe* (1967) zostały pokazane w formie kompozycji nawiązującej do ikonostasu. Taki zabieg aranżacyjny miał skłonić do spojrzenia na Warhola jako na twórcę dwudziestowiecznych ikon, wizerunków „świętych” tego stulecia. Sugestii tej towarzyszyło wskazanie na formalne i znaczeniowe pokrewieństwo tych prac z malarstwem ikonowym. Ikony zresztą to nic innego jak przywołanie środkowoeuropejskich korzeni artysty, wychowanego w rodzinie imigrantów – obydwie rodzice Andy'ego Warhola przybyli do Pittsburgha z wioski Miková w dzisiejszej Słowacji. Religia i język – w domu mówiono wyłącznie w mowie ojczystej – były ważnymi elementami tożsamości rodziców artysty. Warto w tym miejscu postawić pytanie o dzisiejszą recepcję Warhola na Słowacji i w Czechach. O wielowarstwowość tego fenomenu świadczą inicjatywy takie jak powołane na początku lat 90. xx wieku muzeum Andy'ego Warhola w Medzilaborcach czy działalność Zoya Museum – największej prywatnej kolekcji prac artysty na Słowacji, ale również fakt, że w 1996 roku poczta słowacka wypuściła znaczek z reprodukcją jednej z prac Warhola, czy historia bacy spod Medzilaborców, który zakupił dla swoich owiec dzwonek z wygrawerowanymi nań nazwiskiem

i imieniem artysty. Naturalną kontynuacją wątku rodzinnego i słowackiego jest prezentacja na wystawie przestrzeni prywatnej Warhola. Na przykład prace z cyklu *Kowboje i Indianie*, ukazujące indiańskie totemy, nawiązywały do kolekcjonowanych przez Warhola artefaktów kultury indiańskiej. Nietypowym obiektem pokazanym w tej części była książka dla dzieci autorstwa Jamesa Warhola, bratanka Andy'ego, zatytułowana *Uncle Andy's. A Fabulous Visit with Andy Warhol*, która odnosiła się do relacji dorosłego już artysty ze swoją rodziną. W tej części znalazły się także trzy rysunki: portrety Hermana Hessego (1987), Michela Jacksona (1987) i Hallie May Frowich (1980). Jako kontrast do przestrzeni prywatnej została pokazana pracownia Warhola – Factory – tak ważna dla nowojorskiej bohemy tamtych lat, zaakcentowana pracami takimi jak portret Micka Jaggera (1975) czy *Po imprezie* (1979). W tej części ekspozycji znalazło się ponadto miejsce na działalność wydawniczą Warhola, reprezentowaną przez egzemplarz czasopisma „Interview” z 1983 roku. W ostatniej sali galerii zgromadzono dwa pokaźnych rozmiarów cykle: *Dziesięć portretów Żydów xx wieku* (1980) i *Kamuflaż* (1986), chcąc wydobyć jeszcze jedną parę przeciwieństw – napięcie między sztuką figuratywną a abstrakcyjną. Dziełem, które zamykało ekspozycję, był autoportret artysty z serii *Mity* noszący tytuł *Cień* (1981) – w edycji *diamond dust*, czyli częściowo pokryty błyszczącym materiałem imitującym pył diamentowy.

Wystawę zwiedziło 21 tysięcy widzów.

Natalia Żak, Helena Postawka-Lech

GALERIA MCK

AUTORKI I KURATORKI

Natalia Żak, Helena Postawka-Lech

ORGANIZACJA

Regina Pytlik

ARANŻACJA WYSTAWY

Malwina Antoniszczak, Monika Bielak

PROJEKT ALBUMU I DRUKÓW TOWARZYSZĄCYCH WYSTAWIE

dr Agnieszka Łakoma

PROGRAM EDUKACYJNY TOWARZYSZĄCY WYSTAWIE

Marta Gaj

PROGRAM SPOTKAŃ I WYKŁADÓW TOWARZYSZĄCY WYSTAWIE

Helena Postawka-Lech

PARTNERZY WYSTAWY

Konsulat Generalny Stanów Zjednoczonych w Krakowie

Konsulat Generalny Republiki Słowackiej w Krakowie

SPONSORZY WYSTAWY

Kraków Airport, Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy,

Coca-Cola, Na czasie sp. z o.o.

PRACA KOBIETY NIGDY SIĘ NIE KOŃCZY

25 KWIETNIA – 11 SIERPNIA

Dziewiąta już prezentacja zbiorów Gabinetu Rycin Biblioteki PAU i PAN w Krakowie w gościnnych progach Międzynarodowego Centrum Kultury zogniskowała się wokół problemu pracy kobiecej. Na 126 pracach graficznych dominowały kobiety, zajęte zarówno krzątaniem się po domu i jego opłotkach, jak i figurowaniem w roli personifikacji nauk, sztuk i pojęć. Bogaty materiał zabytkowy, obejmujący między innymi prace Albrechta Dürera i Rembrandta van Rijn, wielkoformatowe ryciny według malowideł Rubensa, a także kreacje osiemnastowiecznych grafików francuskich, ukazano w siedmiu działach, które zestawiono z pracami polskich artystów współczesnych wypożyczonymi z kolekcji muzealnych i prywatnych. Dzieła te swą złożoną strukturą miały wyrażać pracowitość, a równocześnie oddawać cechy powszechnie uważane za kobiece: delikatność, zmienność czy nieustępliwość. Celem tego połączenia było skłonienie widza do zastanowienia się nad tradycyjnym i współczesnym ujęciem tytułowego problemu.

Pierwszym hasłem wywoławczym uczyniono słowa *Matka – Ziemia, Ewa Maria*. Rycinom tym towarzyszyły trzy serie z kolejnego działu – *Towarzyszka i sługa* – ilustrujące zadania idealnej, biblijnej postaci dzielnej niewiasty oraz prace amsterdamskiej mieszcarki i zajęcia osiemnastowiecznej damy. Umieszczona pośrodku sali instalacja *Symbiozy* pozwalała spojrzeć na ryciny poprzez gmatwaninę drobnych form, niczym różnorodne twory Natury powoływane do istnienia przez autorkę Małgorzatę Łojko. Dział ten – najobszerniejszy ze wszystkich – rozwinięto, prezentując ryciny dotyczące zajęć gospodarskich. Ich celem było nieustanne porządkowanie zmieniającego się świata – a próbę przenosnego ukazania tego procesu stanowiła na wystawie *Hodowla* instalacja Tomka Rogalińskiego. Kolejne ryciny pokazywały – jakbyśmy dziś powiedzieli – prace zawodowe. W gronie niewiast „pracujących” znalazły się na przykład modystki czy oberżystki, przedstawiane najczęściej w scenach moralnie dwuznacznych, obok prostytutek, żebraczek czy złodziejek. Naprzeciw tych ostatnich powieszono ryciny zgrupowane pod hasłem *Przedmiot*: choć ilustrowały one wykorzystywanie kobiecego ciała, to niektóre mogły dać impuls do zastanowienia się nad koniecznością, a czasem wewnętrznym pragnieniem dopasowania się kobiet do reguł rządzących światem. Współczesnym uzupełnieniem *Przedmiotu* uczyniono prace Erwiny Ziolkowskiej: buty i torebkę najeżone szpilkami, przypominające dobrowolnie nakładane narzędzia tortur czy umartwień.

Kobieca postać, zdecydowanie częściej niż męska, służyła artystom do komponowania personifikacji, co uwypuklono w kolejnych odsłonach. W części zatytułowanej *Pod patronatem Muz* znalazły się zarówno Muzy, jak i portrety kobiet patronujących sztuce i artystek; wszystkie bacznie obserwowane przez dwie dziewczęce głowy wyrzeźbione przez Alinę Szapocznikow i Xawerego Dunikowskiego. Świat sztuki skontrastowano z postaciami wojowniczych niewiast w części *Wojownicza*. Poprzedzały one postacie bohaterek, które dzięki odważnym, krwawym czynom, ale też dzięki ofiarności i poświęceniu znalazły

VII SZAFARKA, WŁADCZYNI LOSU
/ DISPENSER & RULER OF FATE

1. *What is the purpose of the study?*
 2. *What are the research objectives?*
 3. *What is the research design?*
 4. *What are the variables?*
 5. *What are the hypotheses?*
 6. *What are the results?*
 7. *What are the conclusions?*
 8. *What are the limitations?*
 9. *What are the implications?*
 10. *What are the future research directions?*

się wśród *Wzorów dobrych i złych*, skojarzonych odpowiednio z postaciami kobiet przynoszących zgubę męskiemu rodowi. Ambiwalencja wzorów stała się *preludium* do szerokiego ukazania personifikacji pojęć zarówno dobrych, jak i złych w części *Szafarka i władczyńi losów*. Tutaj królowały kompozycje alegoryczne obrazujące kontynenty, pory roku i dnia, zmysły i wdzięki. Obok figurowały personifikacje cnót zestawione z występkami, a w zakończeniu dominowały bóstwa wpływające na losy człowieka: *Parki* i *Nemezis (Wielka Fortuna)* Albrechta Dürera. Wieloznaczność postaci podkreślały dwa gobeliny Anny Jesinowicz-Nguyen: *Ja* i *Nieja*.

Autorka aranżacji trafnie wybrała środki, za pomocą których uporządkowała bogaty materiał i zróżnicowała ekspozycję jednowymiarowych, czarno-białych plansz. Jednocześnie aranżacja zachęciła widzów do kontaktu z dziełami wymagającymi szczegółowej analizy. Dobrym wyborem były ciemne barwy ścian nawiązujące do kolorów ziemi: głęboka zieleń, brązy, grafit, ciemny bordowy; jedynie portrety uczonych i artystek ukazano na wyrafinowanym, jasno-szaroniebieskim tle. Na ciemnych ścianach wyróżniały się jasne plamy plansz graficznych, odcinały się od nich świecące gabloty. Całość ekspozycji ujednolicił i porządkował biały pas mieszczący podpisy, który konsekwentnie obiegał wszystkie sale. Zamysłem organizatorów było zwrócenie uwagi na kilkanaście specjalnie wybranych prac, które opatrzone szerokimi opisami. Zamiar ten powiódł się dzięki zmianie koloru tabliczek z podpisami i poprowadzeniu na podłodze i ścianach osobnego pasa. Ożywiający ekspozycję żółty kolor obu tych elementów nawiązywał do kolorystyki dominującej w albumie wystawy.

Magdalena Adamska

GABINET RYCIN BIBLIOTEKI PAU I PAN

AUTORKI

Magdalena Adamska, dr Karolina Grodziska, dr Anna Olszewska

KURATORKA

Magdalena Adamska

ORGANIZACJA

Regina Pytlik

ARANŻACJA WYSTAWY

Maria Paszkowska

PROJEKT ALBUMU I DUKÓW TOWARZYSZĄCYCH WYSTAWIE

Krzysztof Radoszek, Katarzyna Wojtyga (Magister Lemur sc)

PROGRAM EDUKACYJNY TOWARZYSZĄCY WYSTAWIE

Marta Gaj

PROGRAM SPOTKAŃ I WYKŁADÓW TOWARZYSZĄCY WYSTAWIE

Helena Postawka-Lech

PARTNERZY PROGRAMU EDUKACYJNEGO

Fundacja Orange w ramach programu Akademii Orange, Hamelin Polska Sp. z o.o.

KARTOGRAF ZŁOWROGIEJ HISTORII TARA (VON NEUDORF)

3 WRZEŚNIA – 24 LISTOPADA

Tara (von Neudorf) to jeden z najciekawszych i najbardziej cenzurowanych współczesnych artystów rumuńskich, którego twórczość – tak ostra w treści i gwałtowna w formie – mogła zaistnieć dopiero po roku 1989, kiedy upadł komunistyczny reżim Nicolae Ceaușescu i rozpadł się cały obóz państw bloku wschodniego.

W czasach globalizmu, szybkiego przepływu informacji, powierzchowności i natrętnej wirtualności świata wokół, kwestie historii – paradoksalnie – stały się istotne. Kategorie tak ważne w przeszłości: krew, ziemia, naród, ponownie ciążą współczesnemu człowiekowi. Czy w tym, co obserwujemy dziś w sztuce, widzieć można swoisty historyzm XXI wieku?

W swoich pracach artysta wykorzystuje między innymi stare szkolne mapy z komunistycznych czasów. Często zniszczone, naddarte zarysowuje flamastrem, zamalowuje, zachlapuje farbą, przytwierdza do nich zdjęcia, ryciny, fragmenty tkanin. Czerpiąc z tradycji kolażu i asamblażu, Tara tworzy dzieła niepowtarzalne, pełne emocji, o mocnych i ekspresyjnych walorach formalnych. Niezwykle sugestywne w treści, ujawniają głęboką historyczną świadomość i bezkompromisową postawę artysty wobec wszelkich politycznych manipulacji i totalitarnych strategii.

Uwzględniając złożone tło politycznych przemian, jakie zaszły w Rumunii, prace Tary można odczytywać jako przykład sztuki krytycznej. Ale jego twórczość wpisuje się wyraźnie w nurt sztuki wykorzystującej kartograficzne instrumentarium określane mianem Map Artu, a ponadto jest przykładem swoistej „historii według artysty”, co przejawia się w podejmowaniu i interpretowaniu trudnych kwestii historycznych i politycznych.

Krakowska ekspozycja – pierwsza w Polsce obszerna prezentacja twórczości Tary (von Neudorf) – została pomyślana jako wystawa sumująca i ukazująca najważniejsze wątki jego sztuki. Znalazły się na niej prace z lat 2005–2013. Punktem wyjścia do scenariusza wystawy stała się geograficzno-historyczna perspektywa badawcza zaproponowana przez Thomasa DaCostę Kaufmanna w pracy *Toward the Geography of Art* (2004) i rozszerzona przez Piotra Piotrowskiego o kontekst geopolityczny, tak niezwykle istotny dla właściwego zrozumienia zjawisk zachodzących w sztuce byłych krajów demokracji ludowej.

Aspekt subiektywny odegrał nie mniej istotną rolę, Tara bowiem stworzył swoistą „historię według artysty”, co znalazło odzwierciedlenie w kompozycji wystawy grupującej tę twórczość w sześć działów: *Komentator neurotycznej rzeczywistości*, *Bezkompromisowy nauczyciel historii*, *Tropiciel straconej tożsamości*, *Ilustrator szkolnych indoktrynacji*, *Demaskator ciemnej historii*, *Kartograf kłamliwych ideologii*.

Rumunia, a zwłaszcza Siedmiogród, skąd pochodzi Tara (von Neudorf), są kluczem do tego, jak artysta widzi historię. Siedmiogród to miejsce, gdzie jeśli

mówi się o relacjach między Rumunami, Węgry i Niemcami, to nie chodzi o stosunki między państwami czy narodami, lecz o związki międzyludzkie. Jeśli więc pojawiają się konflikty, kwestie bolesne i niezabliźnione rany, to zrodziły się one nie tyle w starciu wrogich armii, ile w skali najbardziej elementarnej: sąsiedzkiej czy nawet rodzinnej. To jest sedno, którego Tara szuka pod powierzchnią polityki i historii. Artysta odmalowuje spektakl historii, ale rejestruje nie tyle wydarzenia, ile towarzyszące im emocje. Przepracowuje je w swojej sztuce, kreśli po mapach, rysowuje w nie sarkastyczne projekcje, karykaturalną i bezkompromisową prawdę o naszych czasach.

Z Siedmiogrodu, z Rumunii Tara obserwuje świat. George Bacovia, poeta międzywojenny, powiedział kiedyś o Rumunii: „O, țară tristă, plină de humor” – „kraj smutny, pełen humoru”. Tara idzie o krok dalej i pokazuje, jak masakra i maskarada bywają sobie bliskie. Pokazuje świat, o którym chciałoby się powiedzieć: „O, lume tristă, plină de humor” – „świat smutny, pełen humoru”...

Wystawa wpisała się w cykl prezentacji w Galerii mck intrygujących nowych zjawisk w sztuce Europy Środkowo-Wschodniej. Prezentację przygotowano we współpracy z Anaid Art Gallery w Bukareszcie.

dr Monika Rydiger, Łukasz Galusek
GALERIA MCK, WYDAWNICTWO MCK

AUTORZY I KURATORZY
dr Monika Rydiger, Łukasz Galusek

ORGANIZACJA
Anna Śliwa

KONSULTACJA I WSPÓŁPRACA
dr Diana Dochia

ARANŻACJA WYSTAWY
Paweł Żelichowski

PROJEKT ALBUMU
Wojtek Kwiecień-Janikowski

PROJEKT DRUKÓW TOWARZYSZĄCYCH WYSTAWIE
Monika Chrabąszcz

PROGRAM EDUKACYJNY TOWARZYSZĄCY WYSTAWIE
Marta Gaj

PROGRAM SPOTKAŃ I WYKŁADÓW TOWARZYSZĄCYCH WYSTAWIE
Helena Postawka-Lech

PARTNER WYSTAWY
Rumuński Instytut Kultury w Warszawie

WYCIERACZKA (OD)NOWA AKCJA ARTYSTYCZNA

27 WRZEŚNIA – 24 LISTOPADA

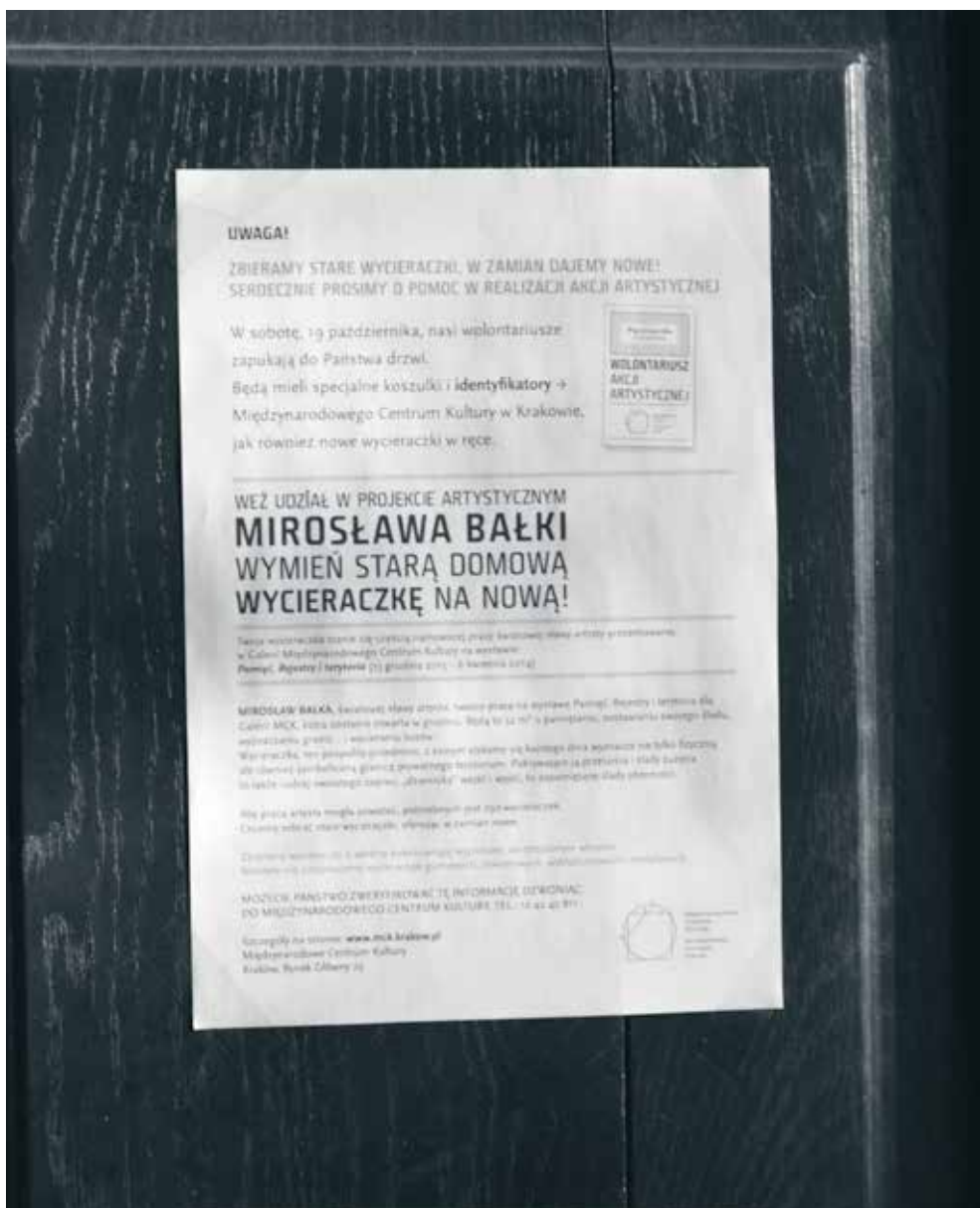
Specjalnie na wystawę *Pamięć. Rejestry i terytoria* Mirosław Bałka stworzył pracę o charakterze *site specific* zatytułowaną *Teren wspólny*. Budulcem pracy są wycieraczki – zwykły przedmiot powszechnego, domowego użytku. Granica między tym, co prywatne, a tym, co publiczne. Swoisty nośnik pamięci jako rejestr wejść i wyjść.

Aby praca artysty mogła powstać, mck podjęło się realizacji akcji artystycznej polegającej na zachęceniu krakowian do przekazania swoich używanych wycieraczek na wystawę. W zamian za starą wycieraczkę wręczaliśmy zupełnie nową wraz z zachętą do zwiedzenia wystawy. Akcja wymiany prowadzona była codziennie w Galerii mck, odbyły się również akcje specjalne w różnych częściach Krakowa. W tym celu nawiązaliśmy współpracę ze studentami krakowskich uczelni i uczniami liceum plastycznego.

Pierwszy happening zorganizowaliśmy 19 października na terenie Podgórze i Zabłocia, gdzie znajdują się dwie prace Mirosława Bałki – *Auschwitzwieliczka* umiejscowiona w przestrzeni publicznej, oraz rzeźba *7+1* w kolekcji Muzeum Sztuki Współczesnej. Wolontariusze w towarzystwie zespołu mck pukali do mieszkań, opowiadali o pracy, artyście, sztuce i... prosili o wycieraczki. Tego jednego dnia udało nam się wymienić niemal sto wycieraczek. Drugi raz zapukaliśmy do krakowskich mieszkań 23 listopada, tym razem na osiedlu Kurdwanów. Akcja znów okazała się sukcesem – kilkadziesiąt osób postanowiło przyłączyć się do tworzenia rzeźby i ofiarowało swoje wycieraczki. 10 listopada byliśmy obecni w hipermarkecie Leroy Merlin, gdzie informowaliśmy o akcji i zachęcaliśmy do włączenia się.

Pozyskanie stosu wycieraczek nie było rzeczą prostą. Zdarzało się, że właściciele mieszkań, do których pukaliśmy, z zainteresowaniem słuchali o pracy artystycznej i od razu zgłaszali chęć włączenia się, inni jednak nie byli otwarci na udział w projekcie artystycznym, wielu deklarowało przywiązanie do swoich wycieraczek. Akcja zbierania wycieraczek zakończyła się sukcesem – została szeroko odnotowana przez media o zasięgu lokalnym, znalazła swoje odzwierciedlenie w *Teleexpresie*, zaistniała w portalach informacyjnych oraz w specjalistycznych czasopismach o sztuce. Ale co najważniejsze – przyniosła stertę używanych, niejednokrotnie mocno zabrudzonych wycieraczek. W sumie artysta zbudował swoją pracę ze 169 wycieraczek pochodzących sprzed krakowskich mieszkań. Po ułożeniu mozaiki na podłodze Galerii komentował: „Każda wycieraczka kryje swoją historię, a ślady ich wydeptywania są bardzo indywidualne. Za każdą z nich jest coś, czego nie musimy znać. Tajemnica i obecność. Zwykle mamy do czynienia z jedną, może z dwiema wycieraczkami. Tu pojawia się zbiór. Zmienia się pierwotna, zaporowa, progowa funkcja wycieraczki w przestrzeń wspólną. Możemy współistnieć, zachowując swoją indywidualność. Doświadczamy tajemniczej, atrakcyjnej wizualnie agory. [Po ułożeniu wycieraczek – dop. red.] zaskoczył mnie wątek »turecki«, którego się nie spodziewałem. Te obiekty z naszej europejskiej kultury przez wspólne ułożenie

stworzyły nową sytuację. Namiotowy dywan zapraszający, żeby spocząć. Pojawia się pokusa, żeby sięść, ale równolegle mamy zakodowany gdzieś z tyłu głowy europejski hamulec – wycieraczki to brud. Zderzenie pokusy, atrakcyjności i racjonalizmu to trochę tak jak z zaproszeniem Turcji do Unii Europejskiej. Chcielibyśmy jej europejskiej strony, ale azjatyckiej już raczej nie”.

Z akcji zbierania wycieraczek zrealizowaliśmy film, który udostępniamy na kanale mck na YouTube (mckkrk).

Szczególne podziękowania za zaangażowanie w akcję zechcą przyjąć następujące osoby: Alicja Baczyńska, Maria Chmielowska, Joanna Cichoń, Aneta Doległo, Karolina Drygała, Martyna Dziekan, Marta Gajewska, Emilia Grabień, Adrianna Gurgul, Ewa Kantek, Sonia Kądziołka, Olga Konik, Anastazja Nosal, Marcelina Palińska, Joanna Pieńkosz, Magdalena Romanowska, Katarzyna Stec, Aleksander Strączek, Michał Sypień, Paulina Szwed, Joanna Terpińska, Ewelina Żurek.

dr Katarzyna Jagodzińska

KOORDYNATOR AKCJI, OŚRODEK KOMUNIKACJI

PAMIĘĆ REJESTRY I TERYTORIA

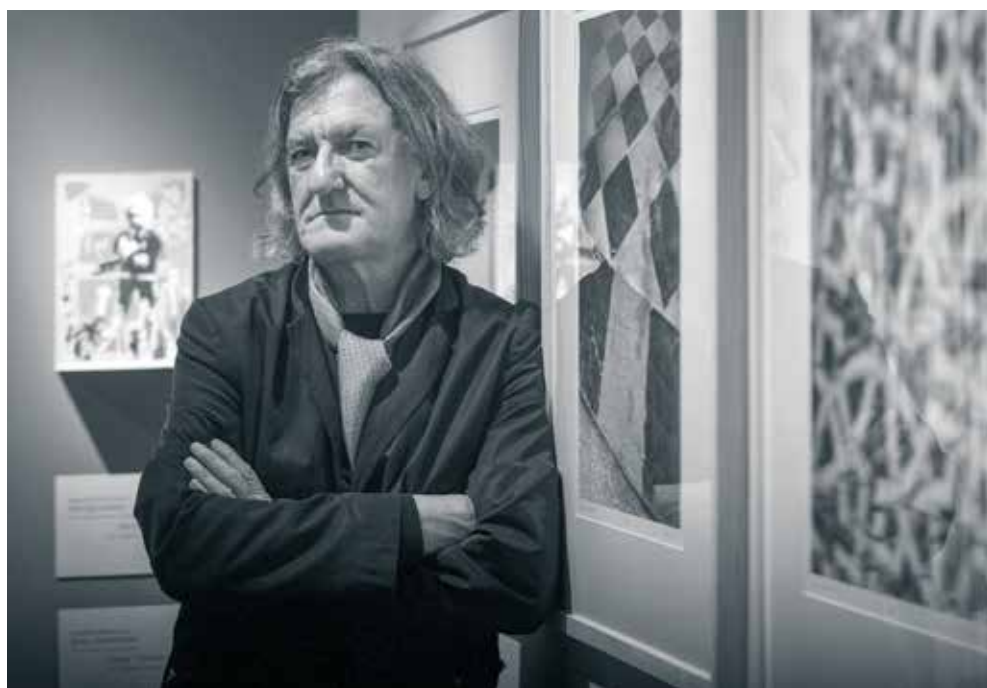
12 GRUDNIA 2013 – 6 KWIETNIA 2014

Wystawa jest próbą odpowiedzi na pytanie, jaką rolę odgrywa pamięć we współczesnych praktykach artystycznych. Skupia się na dwóch wymiarach pamięci – osobistej i zbiorowej, na ich skomplikowanej grze i relacjach, jakie obserwujemy w polskiej sztuce ostatnich dwudziestu lat. Sygnalizuje najważniejsze tematy, wątki, motywy podejmowane przez artystów, ulegających charakterystycznej dla współczesnej kultury fascynacji pamięcią. Pamięć od kilku już dekad pozostaje jedną z ważniejszych kategorii w dziedzinie nauk humanistycznych. Skala prowadzonych na polu historii, socjologii, antropologii badań nad jej mechanizmami, formami, znaczeniem pozwala mówić o „memory boomie”. Ten „czas pamięci” zainicjował Pierre Nora i jego rozważania na temat *lieux de mémoire* (miejsc pamięci), które pojmował metaforycznie – jako obszary aktywności pielęgnujących i definiujących przeszłość. Sztuka okazała się swoistym barometrem tych nastrojów i nieustannie daje im wyraz w artystycznej praktyce. Trzon wystawy stanowią wybrane prace z ostatnich dwóch dekad. Wytaczają one główny tok przestrzennej narracji, który w paru momentach zostaje celowo „przełamany” przez dzieła wcześniejsze, przypomniane celowo tylko w formie „powidokowej” fotograficznej dokumentacji, na przykład procesu ich tworzenia, eksponowania. Określone zostały jako dzieła ikoniczne ze względu na ich wyjątkową artystyczną wartość, niezwykle istotne znaczenie w wytyczaniu nowych kierunków twórczych poszukiwań. To zaledwie kilka prac: *Wielopole, Wielopole* Tadeusza Kantora, cykl *Moim przyjaciółom Żydom* Władysława Strzemińskiego, *Zielnik* Aliny Szapocznikow, *Żelazne organy* Władysława Hasiora, Pomnik-Droga zespołu Oskara Hansena, założenie pomnikowe w Treblince, *Pamiętka Pierwszej Komunii Świętej* Mirosława Bałki oraz *Lego, obóz koncentracyjny* Zbigniewa Libery. Materiał wizualny jest uzupełniony cytatami – wypowiedziami autorów dzieł. To pozwala zwrócić uwagę na wyjątkowe osobowości twórcze i pokazać nie tyle korelację samych form artystycznych, ile pokrewieństwo ideowe, wspólne punkty odniesienia, twórczą międzypokoleniową polemikę.

Wystawa pokazuje, jak we współczesnych praktykach artystycznych przejawia się pamięć autobiograficzna, w jaki sposób twórcy, oddając się swoistym ćwiczeniom z różnymi wymiarami pamięci, analizują zachodzące w jej obrębie mechanizmy. Ważnym obszarem artystycznej refleksji jest dla dzisiejszych twórców ciało, które niczym rodzaj śladu-odcisku transponuje do nośnika pamięci w jej wymiarze najbardziej intymnym i prywatnym. Ekspozycja wskazuje również na popularne wśród artystów praktyki, które obejmują wykorzystywanie konwencjonalnych schematów przedstawieniowych (zdjęcie rodzinne, portret trumienny). Te wizualne struktury powracają w przetworzonej, zreinterpretowanej formie i podniesione zostają do rangi artystycznego tworzywa otwierającego nowe możliwości twórczej ekspresji. Wśród poruszanych na wystawie wątków znalazł się także temat archiwum i związany z tym – powtarzając za Jakiem

Wojciech Prażmowski przy swoich pracach

Derridą – problem „archiwalnej gorączki”. Pokazywane projekty artystyczne ujawniają skomplikowane mechanizmy konstruowania pamięci o przeszłości, w tym problem mediatyzacji i manipulowania naszą pamięcią poprzez środki masowego przekazu oraz kwestie wynikające z wielości i różnorodności wizji przeszłości, co staje się często zarzewiem konfliktów, podziałów i wykluczenia. Ważnym działem wystawy jest sztuka zorientowana na doświadczenie traumy wojennej i pamięć Shoah. W ramach tej problematyki pokazywane są zarówno prace bezpośrednich świadków traumatycznych wydarzeń, jak też realizacje wpisujące się w nurt postpamięci. Te ostatnie wiążą się z rodzajem pamięci odziedziczonej, wtórnej, zapośredniczonej przez opowieści świadków i artefakty. Inaczej niż w wypadku świadków-artystów, których twórczość oparta jest na przywoływaniu i dawaniu świadectwa, sztuka postpamięciowa poddaje przeszłość krytycznej rewizji i dokonuje tego, co Paul Ricoeur nazywa pracą odpominania (*remémoration*). Kontynuację tej problematyki wyznacza przypomnienie wybranych współczesnych założeń rzeźbiarsko-architektonicznych na terenach byłych obozów zagłady. Prezentowane projekty wskazują równocześnie na proces redefinicji tradycyjnego monumentu. Ekspozycję zamyka wirtualna prezentacja sygnalizująca zjawisko sakralizacji pamięci i towarzyszące temu określone formy i rytuały.

Na wystawie zostały zaprezentowane prace Adama Adacha, Bogusława Bachorczyka, Mirosława Bałki, Andrzeja P. Batora, Moniki Chlebek, Michała Chudzikiego, Karoliny Freino, Nicolasa Grosppierre’a, Zbigniewa Libery i Darka Foksy, Zuzanny Janin, Rafała Jakubowicza, Elżbiety Janickiej, Marcina Kędzierskiego, Jerzego Kosalki, Roberta Kuśmirowskiego, Leszka Lewandowskiego, Roberta Maciejuka, Marzanny Morozewicz, Anny Niesterowicz, Mirosława Nizio, Ryszarda Otręby, Wojciecha Prażmowskiego, Leszka Sobockiego, Artura Źmijewskiego, zespołu projektowego Bełzec. Miejsce pamięci: Andrzeja Sołtygi, Zdzisława Pidka, Marcina Roszczyka, Marka Dunikowskiego, Piotra Czerwińskiego, Piotra Uherka.

dr Monika Rydiger, Natalia Żak

GALERIA MCK

Andrzej P. Bator przy swoich pracach

AUTORKI I KURATORKI

dr Monika Rydiger, Natalia Żak

ORGANIZACJA

Anna Śliwa

ARANŻACJA WYSTAWY

Rafał Bartkowicz

PROJEKT ALBUMU I DRUKÓW TOWARZYSZĄCYCH WYSTAWIE

Wojtek Kwiecień-Janikowski

PROGRAM EDUKACYJNY TOWARZYSZĄCY WYSTAWIE

Marta Gaj

PROGRAM SPOTKAŃ I WYKŁADÓW TOWARZYSZĄCY WYSTAWIE

Helena Postawka-Lech

SPONSOR WYSTAWY

Ca Visual Com

PARTNER WYSTAWY

Hotel Polski Pod Białym Orłem

ŚWIAT PRZED KATASTROFĄ ŻYDZI KRAKOWSCY W DWUDZIESTOLECIU MIĘDZYWOJENNYM

10 PAŹDZIERNIKA 2013 – 6 STYCZNIA 2014

Muzeum Sztuki w Ołomuńcu (Republika Czeska)

Kolejna odsłona wystawy, której premiera miała miejsce w Galerii MCK w roku 2007, przypominającej w unikalnych fotografiach, filmach, wspomnieniach i komentarzach życie społeczności żydowskiej w międzywojennym Krakowie. Wystawa była prezentowana w ubiegłych latach w Norymberdze (2008), w Jerozolimie (2009) – w ramach Roku Polskiego w Izraelu, i w ramach programu Polska!Year w Londynie (2010), za każdym razem w zmodyfikowanej i dostosowanej do miejsca wersji. Również tym razem została przeformułowana i dostosowana do przestrzeni Muzeum Sztuki w Ołomuńcu. Wernisaż otworzył szósta edycję Festiwalu Kultury Żydowskiej, który odbywa się w Ołomuńcu corocznie od 2008 roku z inicjatywy tamtejszej gminy żydowskiej, stanowiąc przegląd ważnych wydarzeń z różnych dziedzin – sztuk plastycznych, muzyki, teatru, filmu. Dopełnieniem festiwalu były wykłady na temat historii społeczności i jej wybitnych postaci. Prezentowana przez blisko trzy miesiące wystawa cieszyła się ogromnym zainteresowaniem ołomunieckich odbiorców, którzy docenili zaprezentowany zbiór unikatowych materiałów ikonograficznych pochodzących z krakowskich i warszawskich zbiorów archiwalnych oraz ze zbiorów prywatnych z Polski i z Izraela.

dr Monika Rydiger

GALERIA MCK

AUTORKI

dr Agnieszka Sabor, Katarzyna Zimmerer, Barbara Zbroja

KURATORKI

Barbara Zbroja, dr Anežka Šimková

ORGANIZACJA

dr Anežka Šimková, dr Monika Rydiger

ARANŻACJA WYSTAWY

Rafał Bartkiewicz

PRACA KOBIETY NIGDY SIĘ NIE KOŃCZY

10 WRZEŚNIA – 21 LISTOPADA

Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie

W Galerii Gotyckiej Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie prezentowana była wystawa *Praca kobiety nigdy się nie kończy* – reedycja wystawy przygotowanej przez Międzynarodowe Centrum Kultury i eksponowanej w Galerii MCK (zob. s. III). Tak jak to miało miejsce w Krakowie, ekspozycja składała się ze 126 grafik ze zbiorów Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie oraz z prac współczesnych autorstwa: Aliny Szapocznikow, Xawerego Dunikowskiego, Małgorzaty Łojko, Anny Jesinowicz-Nguyen, Erwiny Ziomkowskiej i Tomasza Rogalińskiego. Ryciny ujęto w siedmiu działach tematycznych: *Matka, Towarzyszka i sługa, Przedmiot, Muza, Wojownicza, Wzór dobry, wzór zły i Szafarka dobra i zła*. Prace współczesne stanowiły dopełnienie, a jednocześnie stawiały widzowi pytanie, w jaki sposób i w jakich kontekstach te kobiece archetypy pojawiają się obecnie. Były również przestrzennym kontrapunktem dla dwuwymiarowych rycin tak znanych mistrzów jak: Albrecht Dürer, Lucas van Leyden, Rembrandt van Rijn, William Hogarth oraz stosunkowo rzadkich prac kobiet rytowniczek, jak na przykład Geertruydt Roghman czy Magdalena de Passe.

Wystawa cieszyła się dużym zainteresowaniem szczecinian, zwiedzili ją także goście Zachodniopomorskiego Kongresu Kultury.

Był to drugi projekt wystawienniczy służący prezentacji szczecińskiej publiczności arcydzieł graficznych znajdujących się w krakowskich zbiorach. Stanowił efekt współpracy Międzynarodowego Centrum Kultury, Biblioteki Naukowej PAU i PAN oraz Zamku Książąt Pomorskich. W 2012 roku Zamek gościł wystawę *My i Oni. Zawila historia odmienności*.

Regina Pytlik

GALERIA MCK

KONCEPCJA WYSTAWY

dr Karolina Grodziska

KURATORKA

Magdalena Adamska

WSPÓŁPRACA KURATORSKA

dr Anna Olszewska

ORGANIZACJA

Renata Zdero (Zamek Książąt Pomorskich), Regina Pytlik (MCK)

PROGRAMY EDUKACYJNE

AKADEMIA DZIEDZICTWA

Rok 2013 był dla Akademii Dziedzictwa czasem wyjątkowym. W październiku ukazała się książka *Akademia Dziedzictwa 2001–2013. Przegląd problemów badawczych z zakresu zarządzania i ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce*, będąca podsumowaniem dwunastu lat funkcjonowania studiów podyplomowych. Piętnaścioro absolwentek i absolwentów wszystkich wcześniejszych edycji Akademii Dziedzictwa zaproszono do przygotowania artykułów naukowych stanowiących esencję ich prac dyplomowych. Powstała tą drogą książka to ciekawy przekrój tematów oraz sposobu myślenia o dziedzictwie kulturowym, jego ochronie i zarządzaniu, jaki rozwinął się w związku z Akademią i wokół Akademii. Publikacja jest odzwierciedleniem metodologii podejmowanej w ramach tego projektu oraz rejestruje najważniejsze jego osiągnięcia. Jej ważnym elementem jest przywołanie szeroko zakrojonych prac konserwatorskich prowadzonych od kilku lat przez zespół związany ze Stowarzyszeniem Absolwentów Akademii Dziedzictwa, między innymi na Ukrainie.

Przygotowanie publikacji zbiegło się w czasie z przebiegiem zajęć siódmej edycji, a pierwsza prezentacja z inauguracją ósmej edycji projektu. Warto zaznaczyć, że od 2001 roku studia w Akademii Dziedzictwa podjęło już ponad 210 osób. Program studiów od początku istnienia poświęcony był problematyce zarządzania dziedzictwem kulturowym, opiece nad zabytkami oraz ochronie dóbr kultury. Zajęcia dotyczyły zarówno historii kultury, sztuki i konserwacji zabytków, jak i prawnych oraz ekonomicznych aspektów ochrony i opieki nad dziedzictwem. Uzupełnieniem programu każdej edycji są seminaria organizowane poza Krakowem w celu przedstawienia studentom zabytków z różnych regionów Polski oraz praktycznych sposobów zarządzania obiektami dziedzictwa kulturowego. Zajęcia przygotowane w ramach współpracy mck z Małopolską Szkołą Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie prowadzone były przez wykładowców reprezentujących najlepsze polskie uczelnie wyższe, między innymi Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Uniwersytet Jagielloński, Politechnikę Krakowską, Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie. Ponadto z Akademią współpracowali pracownicy wiodących instytucji kultury, takich jak Zamek Królewski w Warszawie, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie i Muzeum Zamkowe w Pszczynie. Wśród stałych współpracowników Akademii Dziedzictwa należy wymienić: prof. Jerzego Hausnera, dyrektora Pawła Jaskanisa, prof. Piotra Krasnego, prof. Andrzeja Rottermunda, prof. Bogusława Szmygina.

Zajęcia realizowane w ramach każdej edycji Akademii Dziedzictwa prowadzone są w ciągu jednego roku akademickiego i obejmują intensywne szkolenie w formie wykładów i warsztatów organizowanych co dwa tygodnie w Krakowie, w siedzibie mck. Program każdej edycji zawiera także dwa seminaria wyjazdowe, pierwsze na temat zarządzania instytucjami kultury, drugie dotyczące zarządzania obiektami dziedzictwa kulturowego. W pierwszej połowie 2013 roku zorganizowane zostały zajęcia pierwszego i drugiego semestru siódmej edycji Akademii. W kwietniu odbyły się także warsztaty na temat zarządzania instytucjami kultury, które przeprowadzono na terenie dawnego obozu zagłady w Auschwitz, oraz w Pszczynie, Tychach, Katowicach i Sosnowcu. Zajęcia koncentrowały się wokół zagadnień dziedzictwa niechcianego, jego ochrony oraz

Poznań, Stara Gazownia, warsztaty Akademii Dziedzictwa w Wielkopolsce

Wielkopolski Park Etnograficzny w Lednogórze, warsztaty Akademii Dziedzictwa

sposobów przeciwdziałania destrukcji. Górny Śląsk, region tak bogaty w dziedzictwo poprzemysłowe, wydaje się idealnym miejscem do obserwacji tego typu problemów. Kolejne warsztaty odbyły się w lipcu w Wielkopolsce i dotyczyły zarówno ogromnego nasycenia tego regionu obiektami dziedzictwa, jak i roli dziedzictwa kulturowego w budowaniu wizerunku i zarządzaniu przestrzenią publiczną w dużych ośrodkach miejskich. Przykład Poznania pokazał studentom bardzo pozytywne, ale i negatywne zjawiska w tym zakresie.

Jesienią zorganizowane zostały obrony prac przygotowanych przez absolwentów zakończonej siódmej edycji Akademii. Liczny udział w tej grupie

Granice rekonstrukcji – wykład prof. Małgorzaty Omilanowskiej, Podsekretarz Stanu w MKiDN, inauguracyjny VIII edycję Akademii Dziedzictwa

Joan Roca

pracowników instytucji kultury, związanych z muzeami i domami kultury często z mniejszych ośrodków, zaowocował kilkoma bardzo ciekawymi analizami dotyczącymi promocji, a także służącymi podsumowaniu aktywności tego typu placówek. W październiku odbyła się inauguracja VIII edycji, uświetniona wykładem *Granice rekonstrukcji* wygłoszonym przez prof. Małgorzatę Omilanowską, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Wykład odnoszący się do coraz bardziej palącego problemu konserwatorskiego w Polsce, jakim jest fałszywe utożsamianie ochrony z rekonstrukcją, stanowił istotny głos w dyskusji, w której od lat uczestniczą zarówno wykładowcy, jak i coraz częściej absolwenci Akademii. W październiku też

Kopenhaga i jej muzeum – wykład Jette Sandahl

Liverpool i jego muzeum – wykład Davida Fleminga

zorganizowane zostały na Śląsku Cieszyńskim warsztaty na temat zarządzania instytucjami kultury, a ich problematyka odnosiła się do zjawiska wielokulturowości i ponownie do dziedzictwa niechcianego lub rzadko obecnego w dyskursie publicznym. Zajęcia w Bielsku-Białej i w Cieszynie pozwoliły studentom poznać liderów tego regionu i zapoznać się z bardzo ciekawymi przykładami oddolnych i lokalnych inicjatyw na rzecz dziedzictwa. Spotkania z praktykami, przede wszystkim z osobami, które z własnej inicjatywy jako pierwsze podnosiły ważne dla lokalnego środowiska idee, zawsze stanowiło istotne uzupełnienie programu Akademii, toteż zajęcia terenowe zorganizowane w 2013 roku były niebagatelnym wkładem do programu i doświadczeń Akademii.

Barcelona i jej muzeum – wykład Joana Roki

Rok 2013 pozwolił także na dalszy rozwój programu *Wykładów otwartych Akademii Dziedzictwa*, w ramach których swoje badania przybliżali uczestnicy VIII i IX edycji programu stypendialnego Thesaurus Poloniae. Cykl był także okazją do zaprezentowania aktywności MCK w ramach sieci City History Museums and Research Network of Europe. Do Krakowa przyjechali związani z siecią przedstawiciele muzeów miejskich z różnych części kontynentu. W styczniu gorąca dyskusja towarzyszyła prezentacji Joana Roki, dyrektora Muzeum Historii Barcelony. W kwietniu problem realizacji nowej siedziby oraz rozwoju programu muzeum opowiadającego o mieście przedstawił David Fleming, dyrektor Muzeów Narodowych Liverpoolu. W październiku relację pomiędzy miastem a mieszkańcami analizowała Jette Sandahl, dyrektor Muzeum Kopenhagi. Wykłady te spotkały się z dużym zainteresowaniem, toteż cykl będzie kontynuowany.

Partnerem VIII edycji Akademii Dziedzictwa jest Fundacja Bankowa im. Leopolda Kronenberga przy Citi Handlowy.

dr Michał Wiśniewski

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICTWA

MANAGEMENT OF UNESCO WORLD HERITAGE SITES IN VISEGRAD COUNTRIES

W 2013 roku po raz piąty MCK wspólnie z partnerami z państw Grupy Wyszehradzkiej zorganizowało kurs letni poświęcony zarządzaniu miejscami wpisanymi na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO. Pierwszy kurs odbył się w 2009 roku, a jego organizacja związana była z powierzeniem Międzynarodowemu Centrum Kultury przez ministrów kultury Grupy Wyszehradzkiej zadania prowadzenia i moderowania działań stałej Grupy Roboczej Ekspertów do spraw Ochrony Dziedzictwa Kulturowego Krajów Grupy Wyszehradzkiej. Regularne spotkania ekspertów z Czech, Polski, Słowacji i Węgier przyniosły bogaty plon w postaci trzech konferencji naukowych oraz programu edukacyjnego adresowanego do pracowników urzędów konserwatorskich i osób zaangażowanych w realizację projektów na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego. Co roku w związku z programem do Krakowa przyjeżdża około dwudziestu osób z całego regionu, aby wziąć udział w szkoleniu składającym się ze wstępnej części merytorycznej oraz z rozwijającej ją części terenowej, zakładającej wspólne odwiedzanie wybranych miejsc wpisanych na Listę UNESCO w jednym – i co roku innym – państwie Grupy Wyszehradzkiej.

Piąta edycja kursu Management of UNESCO World Heritage Sites in Visegrad Countries odbyła się w czerwcu i została połączona z obradami 2. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej oraz ze spotkaniem ministrów kultury państw Grupy Wyszehradzkiej. Drugie Forum Dziedzictwa, które poprzedziło zasadniczą część zajęć kursu, stanowiło wprowadzenie teoretyczne do jej programu. W Forum udział wzięło wielu spośród wykładowców szkoły oraz uczestników spotkań Grupy Roboczej, między innymi: dr Tamás Fejérdy z węgierskiego ICOMOS, dr Gabor Soós z Narodowego Centrum Zarządzania i Udostępniania Dziedzictwa im. Gyuli Forstera w Budapeszcie, Ľubica Pinčíková z Rady Ochrony Zabytków Republiki Słowackiej w Bratysławie oraz Jiří Vajčner z Ministerstwa Kultury Republiki Czeskiej.

Zasadnicza część programu i główne zadanie dla uczestników szkoły realizowane były w kolejnych dniach poza Krakowem. Tematem szkoły letniej ponownie było miejsce wpisane na Listę UNESCO – Kalwaria Zebrzydowska, manierystyczny zespół architektoniczny i krajobrazowy oraz park pielgrzymkowy z XVII wieku. Tym razem w programie szkoły letniej wprowadzono bardziej aktywną formę uczestnictwa, która zakładała udział w warsztatach i przygotowanie prezentacji poświęconej wybranym zagadnieniom z zakresu ochrony i promocji danego miejsca. W Kalwarii uczestnicy wzięli udział w serii spotkań i prezentacji przygotowanych przez władze miasta, zakonników związanych z klasztorem oraz ekspertów związanych z wpisem Kalwarii na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO dokonany w 1999 roku. Po dokładnym zapoznaniu się z miejscem, jego specyfiką, historią oraz walorami krajobrazowymi uczestnicy szkolenia w dwóch grupach pochyłili się nad problemem promocji klasztoru w Kalwarii Zebrzydowskiej oraz nad zagadnieniem planowania przestrzennego i rozwoju urbanistycznego w najbliższym

W Kalwarii Zebrzydowskiej

Warsztaty w Kalwarii Zebrzydowskiej

otoczeniu miejsca wpisanego na Listę UNESCO. Trzeba zaznaczyć, że Kalwaria Zebrzydowska należy do najchętniej odwiedzanych miejsc w województwie małopolskim, a w każdym roku przyjeżdża tam więcej turystów niż do Kopalni Soli w Wieliczce. Równocześnie osoby przyjeżdżające do tego miejsca nie wpisują się w obraz typowych współczesnych turystów, podróżując tam w poszukiwaniu kontemplacji i przeżyć religijnych. Masowa skala wizyt w Kalwarii w połączeniu z religijnym celem odwiedzin stanowi dzisiaj wyzwanie i zagrożenie dla miejsca oraz wymaga wdrożenia nowej strategii. Drugi palący problem związany jest z rozprzestrzenianiem się zabudowy Krakowa i suburbanizacją metropolii, która dotyka nawet tak pozornie odległych miejsc jak

Spotkanie z Zofią Oszacką, burmistrz Lanckoronny

Kalwaria (35 kilometrów od stolicy Małopolski). Brak precyzyjnych regulacji stanowi ponownie poważny problem dla integralności i autentyczności miejsca.

Dyskusja nad tymi zjawiskami pozwoliła uczestnikom z Czech, Polski, Słowacji i Węgier wspólnie poddać analizie miejsce, opracować diagnozę zawierającą usystematyzowane zestawienie obecnych oraz potencjalnych problemów i w finałowych prezentacjach zaproponować rozwiązania. Ciekawym uzupełnieniem programu była wspólna wizyta uczestników w Lanckoronie, miejscowości położonej w pobliżu strefy wpisu, gdzie pomimo tak dużej rozpoznawalności i popularności, jakimi cieszy się sąsiednia Kalwaria, udało się w ciągu ostatnich kilkunastu lat zbudować wizerunek miejsca przyjaznego i otwartego na nowych przybyszów, tworząc silną markę turystyczną.

Oparcie programu szkoły na analizie realnych problemów, poprzedzonej częścią teoretyczną i uzupełnionej o spotkania z osobami zaangażowanymi w zarządzanie miejscem, stanowiło ważny krok ku rozwojowi oferty edukacyjnej MCK i okazało się istotnym elementem budowania wspólnych programów i projektów dotyczących zarządzania dziedzictwem kulturowym w regionie państw wyszehradzkich.

dr Michał Wiśniewski

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICTWA

PROGRAM EDUKACYJNY TOWARZYSZĄCY WYSTAWOM

Program edukacyjny Międzynarodowego Centrum Kultury obfitował w wydarzenia nie tylko nawiązujące do prezentowanych wystaw, ale też takie, które w szerszym i bardziej uniwersalnym kontekście podejmują zagadnienia dziedzictwa Europy Środkowej i tożsamości regionu.

Kontynuując coroczny harmonogram wydarzeń skierowanych do najmłodszych, w czasie ferii zorganizowano warsztaty zatytułowane *Ekoakademia Andy'ego Warhola*, podczas których dzieci w wieku szkolnym poznawały sztukę prekursora pop-artu, stosując proste techniki wykorzystujące materiały wtórne (papier-mâché, assemblage, malarstwo na drewnie).

W czasie przerwy w prezentowaniu wystaw zainicjowane zostały zajęcia dla szkół z cyklu *Dziedziczyć, chronić, przekazywać*. W ramach spotkań nauczyciele wybierali tematy lekcji galeryjnych w oparciu o takie zagadnienia jak: rozwój urbanistyczny Krakowa na przełomie XIX i XX wieku, kultury pogranicza w Europie Środkowej, UNESCO i mechanizmy ochrony dziedzictwa kulturowego. Dodatkową opcją dla grup zorganizowanych stała się gra miejska *Galicyski pierścień Krakowa*, której celem było przybliżenie galicyjskich wątków historycznych i kulturowych obecnych w przestrzeni Starego Miasta.

Wraz z wystawą *Praca kobiety nigdy się nie kończy* zainicjowano projekt *Zamiana ról. Warsztaty w MCK przeciw stereotypom*, dofinansowany ze środków Akademii Orange. Projekt angażował wybraną drogą rekrutacji klasę gimnazjalną, która przez dwa miesiące uczestniczyła w oprowadzaniu po wystawie, w warsztatach z Fundacją „Przestrzeń Kobiet” oraz w spotkaniach z przedstawicielami policji, firmy ASTOR i lotniska w Balicach. Celem tych spotkań było uświadomienie uczniom utrwalonych i często krzywdzących stereotypów odnoszących się do płci w kontekście edukacji i wyboru przyszłych zawodów. Zwieńczeniem projektu była rodzinna gra terenowa *Gramy dla mamy!*, która odbyła się w Dzień Matki i osnuta została wokół historii zasłużonych dla kultury i nauki kobiet dziewiętnastowiecznego Krakowa.

Wakacyjne zajęcia dla dzieci zatytułowane *Cztery żywioły sztuki* były pretekstem do zapoznania się z technikami graficznymi oraz do zastanowienia się nad dialogiem pejzażu ze sztufażem. Dzieci wzięły udział w akwarelowym plenerze nad Wisłą, wykonały rzeźby z gliny, odbyły warsztaty botaniczne zwieńczone sadzeniem kwiatów.

Program edukacyjny towarzyszący wystawie *Kartograf złowrogiej historii. Tara (von Neudorf)* ze względu na historyczny kontekst prac był skierowany przede wszystkim do szkół ponadgimnazjalnych. Istotnym jego elementem okazał się konkurs plastyczny *Alternatywna lekcja historii*, na który wpłynęły prace ilustrujące postrzeganie historii Polski i świata przez młodzież z małopolskich szkół.

Ważnym wydarzeniem w Międzynarodowym Centrum Kultury była debata *Nacjonalizm – szanse i zagrożenia* w ramach cyklu *Plecaki*, autorskiego projektu ambasador Magdy Vášáryovej i fundacji Via Cultura z Bratysławy. Zaproszeni uczniowie krakowskich liceów mieli okazję przysłuchiwać się głosom ekspertów – amb. Magdy Vášáryovej, dr. Jerzego Bukowskiego, dr. Juraja Buzalki,

Ekoakademia Andy'ego Warhola – ferie dla dzieci w mck w ramach programu towarzyszącego wystawie Andy Warhol. Konteksty

Ekoakademia Andy'ego Warhola – ferie dla dzieci w mck w ramach programu towarzyszącego wystawie Andy Warhol. Konteksty

Sacrum vs profanum – warsztaty graficzne z dr Agnieszką Łakomą w ramach cyklu *Warhol vs Warhol*, towarzyszącego wystawie *Andy Warhol. Konteksty*

Sacrum vs profanum – warsztaty graficzne z dr Agnieszką Łakomą w ramach cyklu *Warhol vs Warhol*, towarzyszącego wystawie *Andy Warhol. Konteksty*

prof. Andrzeja Chwalby, prof. Czesława Porębskiego, ks. bp. dr. hab. Grzegorza Rysia, prof. Roberta Traby, prof. Jacka Purchli – oraz wziąć udział w dyskusji.

W trakcie całego roku realizowany był cykl comiesięcznych spotkań *Dojrzała do sztuki. Spotkania dla seniorów w MCK*. Prelekcje i warsztaty nie tylko przybliżyły odbiorcom wszystkie prezentowane w Galerii MCK wystawy, ale także ukazały proces powstania serii badawczo-wydawniczej *Materiały do Dziejów Sztuki Sakralnej na Ziemiach Wschodnich Dawnej Rzeczypospolitej* w czasie prelekcji prowadzonych przez koordynatora serii Marcina Biernata.

Cztery żywioły sztuki – wakacyjne warsztaty dla dzieci

Warsztaty w ramach programu *Kobieca moc!* Noc w Galerii mck

Zamiana ról. Warsztaty w MCK przeciw stereotypom – wizyta na lotnisku w Balicach

Zamiana ról. Warsztaty w MCK przeciw stereotypom – wizyta w komendzie policji

W roku 2013 zainicjowano cykl oprowadzania dla rodziców i opiekunów dzieci do lat trzech: *sMoCzKi w Galerii MCK*. Ideą comiesięcznych spotkań jest udostępnienie wystaw w poniedziałki, kiedy galeria jest zamknięta dla szerokiej publiczności, wszystkim tym, którzy mają pod opieką najmłodsze dzieci.

Ponadto każdej wystawie towarzyszyły niedzielne oprowadzania z przewodnikiem – zarówno w języku polskim, jak i angielskim.

Partnerem programu edukacyjnego towarzyszącego wystawom jest firma Hamelin, dystrybutor marki Canson.

Marta Gaj
GALERIA MCK

PROJEKTY SIECI PROGRAMY

THESAURUS POLONIAE

Geneza programu Thesaurus Poloniae sięga 2007 roku i zorganizowanego w Krakowie Pierwszego Kongresu Zagranicznych Badaczy Dziejów Polski, który pokazał rosnące zainteresowanie wiedzą o Polsce w różnych częściach świata oraz odsłonił lukę w ofercie stypendialnej kierowanej przez polskie instytucje do naukowców mieszkających i pracujących poza Polską. W odpowiedzi na te potrzeby i na wniosek Międzynarodowego Centrum Kultury Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej powołał program stypendialny Thesaurus Poloniae, który od 2009 roku realizowany jest przez MCK w Krakowie.

Jak dotąd program pozwolił zgromadzić w stolicy Małopolski blisko 50 osób z 25 państw i – co najważniejsze – z różnych kręgów kulturowych, stwarzając szansę szerzenia wiedzy o Polsce i Europie Środkowej w odległych często częściach świata. W 2013 roku zorganizowano dwie edycje programu, w których łącznie wzięło udział 12 osób. Thesaurus Poloniae adresowany jest do zagranicznych naukowców, którzy prowadzą badania poświęcone kulturze, historii oraz wieloetniczemu dziedzictwu Rzeczypospolitej i Europy Środkowej. Organizatorzy zapraszają do zgłaszania się pracowników nauki z całego świata, zajmujących się zarówno teoretycznymi badaniami z zakresu szeroko rozumianej humanistyki, jak i problematyką zarządzania i ochrony dziedzictwa kulturowego.

Program stypendialny realizowany jest w dwóch kategoriach. Pierwsza z nich to Program Senior, skierowany do profesorów i starszych wykładowców akademickich. Druga to utworzony z myślą o doktorantach Program Junior. Międzynarodowe Centrum Kultury, które w imieniu MKiDN odpowiada za rekrutację i organizację programu, zapewnia stypendystom zarówno stypendium, jak też finansuje trzymiesięczny pobyt w Krakowie oraz oferuje możliwość korzystania z zaplecza naukowego instytucji i pomoc w nawiązaniu współpracy z archiwami, bibliotekami oraz programami edukacyjnymi i badawczymi prowadzonymi przez wybrane placówki naukowe oraz kulturalne.

Na semestr letni przybyło do Krakowa 7 uczestników; troje w ramach Programu Senior: doc. dr Jurij Biriulow ze Lwowa (Ukraina), dr Olimpia Mitric z Suczawy (Rumunia) i dr Katia Vandenborre z Brukseli (Belgia); czworo w Programie Junior: László Ferenczi z Budapesztu (Węgry), Samuel Morrison Gallacher z Lukki, (Włochy), Katarzyna Korycki z Toronto (Kanada), Viktorija Pimpytė z Wilna (Litwa). Edycja jesienna zgromadziła 5 uczestników; dwóch w Programie Senior: prof. Aleksandr Osipian z Kramatorska (Ukraina) i dr hab. Áron Petneki z Budapesztu (Węgry); troje w Programie Junior: Sona Khechikyan z Erywania (Armenia), Zvonimir Milanović z Puli (Chorwacja) i Anastasija Obarczuk z Równego (Ukraina).

Pobyt stypendystów w Polsce stanowi dla MCK szansę dalszego rozwoju relacji z badaczami oraz instytucjami naukowymi za granicą. Z szansy tej korzysta zarówno MCK, jak i inne polskie instytucje i ośrodki badawcze, z którymi stypendyści nawiązali kontakt w trakcie pobytu w Krakowie. Wśród współpracowników MCK zainteresowanie wzbudziła wydana w Armenii monografia Teodora Axentowicza autorstwa Sony Khechikyan oraz badania Anastasii Obarczuk na temat trylogii *Wołyń* autorstwa Tadeusza Józefa Steckiego. Warto

Od lewej: László Ferenczi, dr Katia Vandenborre, Katarzyna Korycki, Viktorija Pimpytë i dr Olimpia Mitric

Od lewej: Zvonimir Milanović, Sona Khechikyan, prof. Aleksandr Osipian, Anastasija Obarczuk i dr hab. Áron Petneki

również zaznaczyć, że z roku na rok rośnie liczba publikacji i projektów stypendystów *Thesaurus Poloniae* zawierających wyniki badań prowadzonych w Polsce.

Efekty prac stypendystów były w 2013 roku szeroko prezentowane publiczności. W ramach cyklu *Wykładów otwartych Akademii Dziedzictwa* pięcioro stypendystów przedstawiło problematykę i metodologię prowadzonych w Krakowie badań.

Rosnące wraz z kolejnymi edycjami zainteresowanie programem *Thesaurus Poloniae* dowodzi konieczności rozwijania oferty stypendialnej w zakresie badań humanistycznych poświęconych polskiemu dziedzictwu. Informacje na temat warunków ubiegania się o stypendium można znaleźć na stronie www.mck.krakow.pl.

dr Michał Wiśniewski

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICTWA

AHICE

ART HISTORIAN INFORMATION FROM CENTRAL EUROPE

Projekt AHICE to jedyny ponadregionalny serwis o sztuce i dziedzictwie w Europie Środkowej. Ułatwia on dostęp do informacji o wydarzeniach w Republice Czeskiej, na Węgrzech, w Polsce i na Słowacji.

Najważniejszym zadaniem AHICE w 2013 roku było opracowanie koncepcji zmian strukturalnych i graficznych portalu, a następnie realizacja nowej strony internetowej.

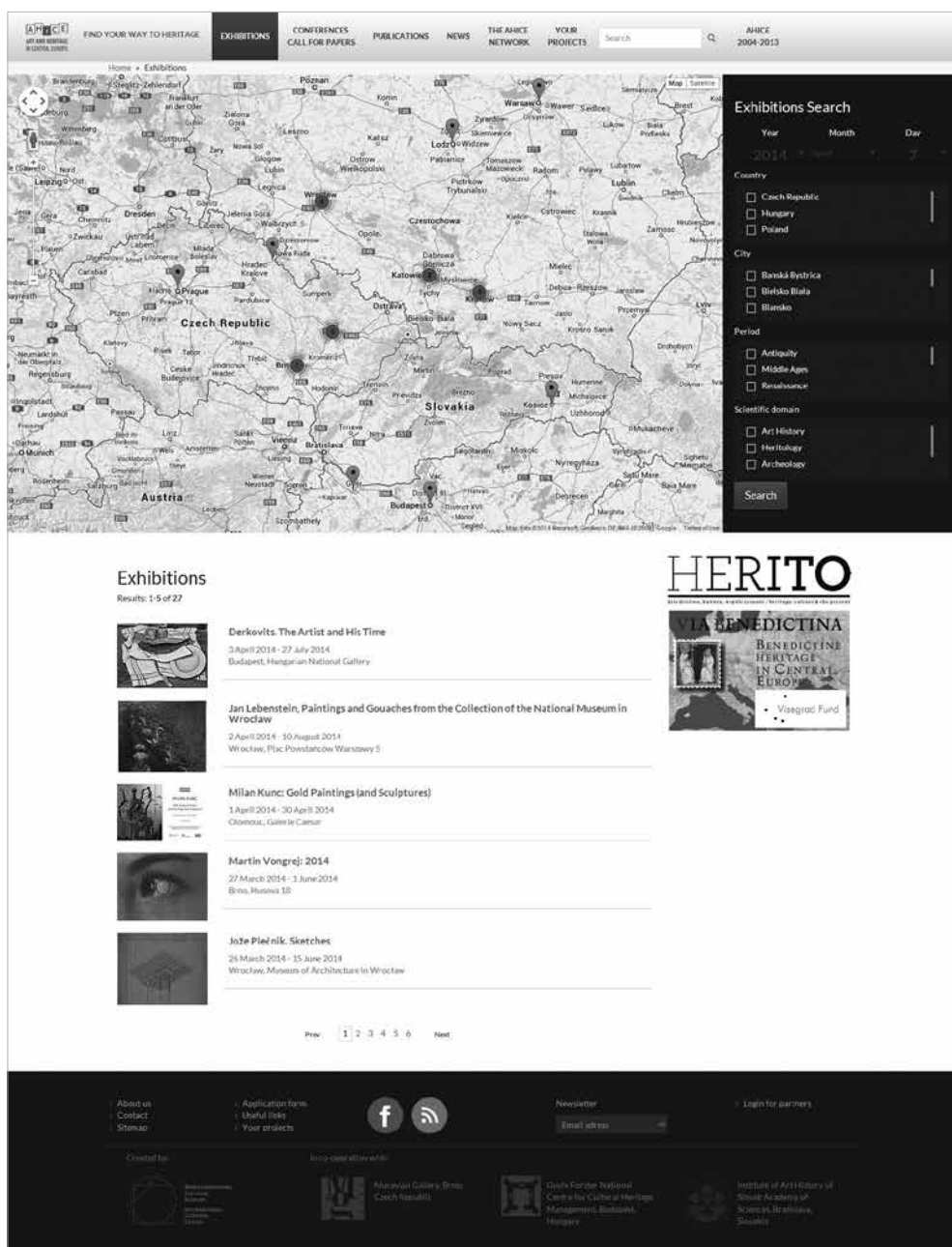
Zmiany podyktowane były potrzebą graficznego odświeżenia serwisu i poszerzenia zakresu tematycznego przyjmowanych informacji. Fundamentem naszej pracy pozostaje nadal informacja o tym, jakie działania są prowadzone wokół szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego. Do tej pory w serwisie AHICE prezentowaliśmy głównie wiadomości o wydarzeniach związanych z historią sztuki i jej ściśle pokrewnych dziedzin, skupiając się na artystycznym dziedzictwie materialnym Europy Środkowej. Od 2014 roku nasza uwaga zostanie skierowana także na te instytucje dziedzictwa, które przechowują i / lub prezentują oraz opracowują w ogóle świadectwa przeszłości, kultury materialnej i niematerialnej.

Szczególną oznaką zmian stała się nowa nazwa serwisu. Zachowując dotychczasowy skrót AHICE, zmieniliśmy jego rozwinięcie. Serwis Art Historian Information from Central Europe od 2014 roku będzie funkcjonował pod nazwą Art and Heritage in Central Europe. Zmienił się także panel administracyjny serwisu; nowy system zarządzania umożliwia lepszą współpracę między partnerami od strony redakcyjnej. Najbardziej widocznym znakiem zmian jest wirtualna mapa, na której będą od tej pory udostępniane wiadomości. To, o czym do teraz mogliśmy tylko przeczytać, będzie można także „zobaczyć”. W ten sposób na pierwszy rzut oka można będzie się orientować w ofercie środkowo-europejskich instytucji dziedzictwa. Użytkownik dzięki mapie będzie mógł na przykład zobaczyć w jednym miejscu wszystkie aktualne wystawy i jednym kliknięciem uzyskać informacje o nich.

Poza pracami bezpośrednio związanymi z utrzymaniem sieci oraz portalu rozwijała się współpraca wynikająca z funkcjonowania serwisu. AHICE od kilku już lat przygotowuje dla magazynu „Herito” przegląd najciekawszych wystaw w krajach Grupy Wyszehradzkiej odbywających się w danym kwartale. Administrator AHICE przeprowadził także, podobnie jak w roku 2012, zajęcia dla studentów Akademii Dziedzictwa. Tematem zajęć było wykorzystywanie nowoczesnych technologii w dziedzictwie kulturowym. Rozwój technologii informacyjnych zaprezentowano między innymi w oparciu o działania związane z administrowaniem serwisu AHICE.

AHICE w 2013 roku pozyskało nowych partnerów na Słowacji i w Polsce. Są nimi: Tatranská galéria w Popradzie, Východoslovenská galéria w Koszycach i Stredoslovenská galéria w Bańskiej Bystrzycy oraz w Polsce Muzeum Okręgowe w Lublinie i Benedyktynski Instytut Kultury w Tyńcu.

Odbывały się także spotkania robocze z partnerami. Warto podkreślić znaczenie osobistych, corocznych spotkań z narodowymi koordynatorami.

W dniach 15–16 grudnia główny administrator serwisu spotkał się w Bratysławie i w Brnie z narodowymi koordynatorami serwisu – w Bratysławie z Eriką Okruhlicovą, słowacką administratorką z ramienia Instytutu Sztuki Słowackiej Akademii Nauk, i z prof. Ivanem Gerátem, dyrektorem Instytutu; w Brnie – z Petrem Tomáškiem, opiekującym się partnerami czeskimi z ramienia Galerii Morawskiej.

Partnerami instytucjonalnymi MCK w ramach sieci AHICE są: Galeria Morawska w Brnie, Narodowe Centrum Zarządzania i Udostępniania Dziedzictwa im. Gyuli Forstera w Budapeszcie oraz Instytut Sztuki Słowackiej Akademii Nauk w Bratysławie.

Zoltán Gyalóky

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

„RIHA JOURNAL”

WWW.RIHA-JOURNAL.ORG

W 2009 roku Międzynarodowe Stowarzyszenie Instytutów Badawczych Historii Sztuki RIHA powołało swój organ prasowy „RIHA Journal”. Naukowe, recenzowane czasopismo poświęcone historii sztuki wystartowało w kwietniu następnego roku. Jego wydawcą jest Zentralinstitut für Kunstgeschichte w Monachium, gdzie mieści się redakcja główna, a w poszczególnych krajach członkowskich działają redakcje lokalne – w 2013 roku było ich 30.

Międzynarodowe Centrum Kultury prowadzi redakcję lokalną czasopisma w Polsce. Zasadniczo przyjmuje ona teksty napisane w języku polskim (w języku angielskim po uzgodnieniu). Artykuły napisane w języku angielskim przyjmowane są od autorów reprezentujących państwa, w których nie ma instytutu RIHA, zwłaszcza z Ukrainy, Białorusi, Litwy, Łotwy i Estonii. Przyjmowane są wyłącznie niepublikowane wcześniej artykuły o charakterze badawczym z zakresu historii, teorii i filozofii sztuki oraz architektury. Do końca 2013 roku Redakcja MCK przekazała do publikacji osiem artykułów polskich historyków sztuki, z których siedem zostało opublikowanych w dwóch wersjach językowych: polskiej i angielskiej. Ponadto Polska jako kraj spoza kręgu języków kongresowych korzysta z możliwości publikowania tłumaczeń na języki kongresowe ważnych artykułów z zakresu historii sztuki, które ukazały się w języku polskim. Z tego klucza ukazały się dwa artykuły: prof. dr hab. Marii Poprzęckiej oraz dr. Michała Haakego. Z roku na rok rośnie zainteresowanie możliwością publikowania na łamach „RIHA Journal” wśród polskich badaczy, zaczęły również napływać propozycje z zagranicy.

Czasopismo publikowane jest wyłącznie w Internecie, co gwarantuje wyjątkowo szybki (trwający około czterech–pięciu miesięcy) proces wydawniczy. Ma charakter ciągły – kolejnymi numerami są opatrywane poszczególne artykuły, bez podziału na regularnie ukazujące się numery. Każdy z artykułów, nim zostanie przekazany do publikacji, przechodzi przez proces podwójnej anonimowej recenzji. Tłumaczenie na język angielski zapewnia MCK. Co istotne, wszystkie artykuły w „RIHA Journal” są dostępne nieodpłatnie.

Pod koniec 2012 roku „RIHA Journal” zostało wpisane na dwie istotne listy obejmujące czasopisma z zakresu humanistyki: „Arts & Humanities Citation Index” i „Current Contents – Arts & Humanities”, co z jednej strony stanowi potwierdzenie jego prestiżu, a z drugiej przekłada się na ułatwienie dostępu do artykułów i zwiększenie poziomu ich czytelnictwa.

Call for papers jest dostępny stale na stronie MCK:

<http://www.mck.krakow.pl/page/riha-journal>

dr Katarzyna Jagodzińska

OŚRODEK KOMUNIKACJI

REDAKTOR „RIHA JOURNAL”

EUROŚRÓDZIEMNOMORSKA FUNDACJA DIALOGU KULTUR IM. ANNY LINDH

Fundacja jest organizacją powstałą w 2005 roku podczas konferencji ministrów spraw zagranicznych Partnerstwa Eurośródziemnomorskiego (od 2008 r. funkcjonującego pod nazwą Unia dla Śródziemnomorza) w celu promocji dialogu w regionie Europy i Morza Śródziemnego. Została powołana z inicjatywy Komisji Europejskiej i Komitetu EUROMED w ramach tak zwanego Procesu Barcelońskiego, który dąży do zbliżenia gospodarczego, politycznego i kulturowego państw Unii Europejskiej i basenu Morza Śródziemnego. Fundacja im. Anny Lindh odgrywa ważną rolę w kształtowaniu obszaru eurośródziemnomorskiego jako przestrzeni współpracy, dialogu i pokoju. Do podstawowych zadań Fundacji należą między innymi: promocja wiedzy, wzajemnego zrozumienia oraz szacunku między przedstawicielami różnych religii, kultur i narodów, walka z rasizmem, ksenofobią i wszelkimi przejawami dyskryminacji, jak również inicjowanie, rozwijanie i promowanie współpracy kulturalnej. Fundacja aktywnie działa w 42 krajach Unii dla Śródziemnomorza: w 28 państwach członkowskich UE, 9 krajach basenu Morza Śródziemnego (Algieria, Egipt, Izrael, Jordania, Liban, Maroko, Palestyna, Tunezja, Turcja; od 2012 r. Syria nie uczestniczy w działaniach Unii dla Śródziemnomorza), a także w Albanii, Bośni i Hercegowinie, Monako, Czarnogórze i Mauretanii. Działalność Fundacji opiera się na współpracy trzech podstawowych filarów tworzących jej strukturę: członków sieci narodowych, krajowych koordynatorów oraz Sekretariatu Fundacji.

Rok 2013 upłynął pod znakiem kolejnych znaczących inicjatyw międzynarodowych zrealizowanych przez Fundację im. Anny Lindh. Najważniejszymi projektami były Forum Śródziemnomorskie w Marsylii oraz program DAWRAK – pionierskie przedsięwzięcie skierowane do gwałtownie rozwijającego się społeczeństwa obywatelskiego w krajach arabskiej wiosny. Fundacja ogłosiła także kolejny konkurs grantowy skierowany do członków sieci narodowych, zwiększając tym samym w stosunku do roku poprzedniego obszar działań, w których mogli uczestniczyć członkowie polskiej sieci.

Polska sieć Fundacji im. Anny Lindh

Polska sieć Fundacji, koordynowana przez Międzynarodowe Centrum Kultury, liczyła w 2013 roku 108 organizacji i instytucji (stan na grudzień 2013 r.). W okresie wakacyjnym narodowy koordynator dokonał weryfikacji wszystkich członków sieci. Kontakt z organizacjami i instytucjami przyniósł aktualizację danych kontaktowych oraz identyfikację nowych osób kontaktowych. Przy okazji wzmocniono starania o zwiększenie widoczności w zakresie przynależności do polskiej sieci, między innymi poprzez prezentację nowego logotypu polskiej sieci na stronach poszczególnych organizacji członkowskich.

We wspomnianym wcześniej konkursie grantowym wnioski o dofinansowanie złożyła rekordowa do tej pory liczba organizacji z polskiej sieci – na 185 projektów aż 8 pochodziło z Polski. Ostatecznie wsparcie finansowe Fundacji

otrzymał projekt Nadbałtyckiego Centrum Kultury zatytułowany *Kobiety dla demokratycznej (r)ewolucji*. Ponadto 4 polskie organizacje wezmą udział w projektach wspieranych przez Fundację w charakterze partnera. Rolą koordynatora była pomoc organizacjom w przygotowaniu wniosków od strony formalnej i merytorycznej oraz wsparcie w poszukiwaniu partnerów zagranicznych (w tym celu koordynatorzy pośredniczyli w wysyłaniu i przyjmowaniu licznych ofert współpracy projektowej w ramach grantów Fundacji). 20 marca zorganizowana została także konferencja z udziałem członków polskiej sieci oraz przedstawicieli Sekretariatu Fundacji, umożliwiającą weryfikację pytań i problemów dotyczących konkursu przez urzędników Sekretariatu (poprzez komunikator Skype).

Podobnie jak w poprzednich latach koordynator prowadził stronę internetową www.alfpolska.org oraz tak zwany *fanpage* na Facebooku: www.facebook.com/FundacjaA.LindhPolska. Regularnie wysyłane były również biuletyny informacyjne do członków sieci, a także do osób, które indywidualnie subskrybują biuletyn. W związku z wprowadzeniem przez Sekretariat nowego logotypu Fundacji i sieci narodowych polski koordynator dokonał graficznego odświeżenia prowadzonej przez siebie strony internetowej polskiej sieci. Wydano ponadto nowe, zaktualizowane materiały promocyjne, między innymi broszury i ulotki (w językach: polskim, angielskim, francuskim i arabskim). Materiały są wykorzystywane do promocji misji Fundacji oraz polskiej sieci.

Prowadzenie polskiej sieci Fundacji to bliska współpraca z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz z Ministerstwem Spraw Zagranicznych. Koordynatorzy kilkakrotnie spotykali się z przedstawicielami obu resortów oraz byli na bieżąco informowani o działaniach podejmowanych w sprawie Fundacji (szczególnie na szczeblu wyższych urzędników). 7 marca na zaproszenie msz koordynatorzy wzięli udział w wykładzie, a następnie w kolacji z udziałem Jego Ekscelencji Fathallaha Sijilmassiego, Sekretarza Generalnego Unii dla Śródziemnomorza. Spotkanie pozwoliło na przedstawienie sekretarzowi polskiego zaangażowania w kwestie śródziemnomorskie, również na poziomie społeczeństwa obywatelskiego.

Czy Polska leży nad Morzem Śródziemnym?

W grudniu 2012 roku nakładem wydawnictwa MCK ukazała się publikacja *Czy Polska leży nad Morzem Śródziemnym?*. Książka prezentuje relacje Polski z regionem eurośródziemnomorskim w kontekście historycznym i współczesnym, z punktu widzenia kultury, socjologii, stosunków politycznych i ekonomicznych. Pierwsza oficjalna prezentacja publikacji nastąpiła 1 marca podczas forum *Razem na rzecz sprawiedliwej przyszłości*, wspólnego projektu polskiej sieci w Gdańsku, a za międzynarodową premierę publikacji należy uznać debatę *Czy wszyscy mieszkamy nad Morzem Śródziemnym?* podczas Forum Śródziemnomorskiego Fundacji w Marsylii, w dniu 5 kwietnia.

Oprócz powyższych spotkań odbyły się dwie dodatkowe dyskusje z udziałem autorów, których celem było przybliżenie problematyki poruszanej w publikacji. Pierwsza z nich miała miejsce 24 kwietnia, a kolejna 5 lipca. Do udziału w kwietniowej debacie, która miała miejsce w Międzynarodowym Centrum Kultury, zaproszono profesorów: Jacka Purchlę (prowadzący), Jerzego Axera i Andrzeja Borowskiego. Dyskusję poprzedziła krótka prezentacja publikacji, dokonana przez jej redaktorów: dr. Roberta Kuska i Joannę Sanetrę-Szeligę. Debatę lipcową została zorganizowana we współpracy i w ramach Festiwalu Kultury Żydowskiej

w Krakowie i odbyła się w Centrum Kultury Żydowskiej. Prowadzącym debatę był dr Robert Kusek, a uczestniczkami dr Anat Lapidot-Firilla i dr Irith Cherniavsky – autorki tekstów zamieszczonych w publikacji.

Spotkania Fundacji im. Anny Lindh **Spotkania regionalne polskiej sieci Fundacji** **im. Anny Lindh**

W 2013 roku kontynuowany był także cykl spotkań poświęconych działaniom i roli Fundacji organizowanym w większych miastach Polski – Łodzi (23 kwietnia), Kielcach (27 maja), Poznaniu (28 maja), Lublinie (11 czerwca), Wrocławiu (18 czerwca), Białymstoku (26–27 września). Podczas spotkań zaprezentowane zostały działalność Fundacji oraz możliwości włączenia się polskich organizacji i instytucji w jej działania na rzecz dialogu międzykulturowego. Z wyjątkiem spotkania w Białymstoku koordynator zdecydował się na współpracę przy organizacji spotkań z Punktem Kontaktowym „Europa dla Obywateli” i z Punktem Kontaktowym „Kultura”. Dzięki temu poszerzona została grupa docelowa, która potencjalnie byłaby zainteresowana działaniami na rzecz dialogu międzykulturowego w szerokim kontekście kultury, sztuki, dziedzictwa, spraw społecznych i edukacji. Prezentacja działań Fundacji została włączona w cykl spotkań na temat partnerstw międzynarodowych (Punkt Kontaktowy „Kultura”) oraz projektów obywatelskich (Punkt Kontaktowy „Europa dla Obywateli”). W spotkaniach wzięło udział łącznie około stu osób. W ramach dopełnienia cyklu spotkań regionalnych w dniach 26–27 września koordynator prezentował Fundację, jej misję, działania i polską sieć podczas trzech wydarzeń: konferencji Towarzystwa AMICUS *Wielojęzyczny świat – wspólny język partnerstwa* w Podlaskim Urzędzie Wojewódzkim, konferencji naukowej *Czy różnica jest polityczna? Zróżnicowanie społeczno-kulturowe a problem dyskryminacji* w Instytucie Socjologii Uniwersytetu w Białymstoku oraz sympozjum *Różnorodność – sprawdzam! Wdrażanie antydyskryminacyjnej edukacji obywatelskiej do systemu edukacji formalnej* zorganizowanym przez Instytut Socjologii Uniwersytetu w Białymstoku i Stowarzyszenie na rzecz Kultury i Dialogu. Udział w wymienionych spotkaniach wynikał ze współpracy z członkiem polskiej sieci – białostocką Fundacją Laboratorium Badań i Działań Społecznych SocLab.

Doroczne spotkanie członków polskiej sieci Fundacji **im. Anny Lindh**

W dorocznym spotkaniu polskiej sieci Fundacji w Krakowie wzięło udział dwadzieścia dziewięć osób, które reprezentowały organizacje i instytucje z całej Polski. W poniedziałek 18 listopada odbyła się narada robocza osób zaangażowanych w przygotowanie konferencji *Narody i stereotypy dwadzieścia pięć lat później. Nowe granice, nowe horyzonty*, która stanowi wspólny projekt polskiej sieci. Przedstawiciele między innymi Instytutu Kultury Miejskiej, Fundacji na rzecz Różnorodności Społecznej, Stowarzyszenia „U siebie – At home”, Fundacji Laboratorium Badań i Działań Społecznych „SocLab” oraz Instytutu Filologii Słowiańskiej i Instytutu Bliskiego i Dalekiego Wschodu Uniwersytetu Jagiellońskiego spotkali się w siedzibie mck, by omówić kwestie merytoryczne i organizacyjne związane z przygotowywanymi przez nich sesjami, a dotyczące prowadzonej przez nich działalności edukacyjnej oraz badawczej.

Oficjalnego otwarcia dokonała we wtorek 19 listopada dyr. Agata Wąsowska-Pawlik. Następnie głos zabrali koordynatorzy polskiej sieci Fundacji im. Anny

Lindh: dr Robert Kusek oraz Joanna Sanetra-Szeliga. W swojej prezentacji przedstawili działania polskiej sieci podejmowane w 2013 roku (m.in. spotkania regionalne, promocję publikacji *Czy Polska leży nad Morzem Śródziemnym?*, wspólny projekt sieci *Razem na rzecz sprawiedliwej przyszłości*, projekt *Kobiety dla demokratycznej (r)ewolucji*) oraz plany na 2014 rok (m.in. promocja najnowszej edycji raportu o trendach międzykulturowych, wspólny projekt sieci *Narody i stereotypy 25 lat później*). Ważnymi częściami prezentacji były głosowanie nad sprawozdaniem koordynatora polskiej sieci za lata 2009–2013 (przyjęte jednogłośnie) oraz weryfikacja członków polskiej sieci – dziesięć organizacji, które nie były już zainteresowane współpracą z Fundacją, opuściło szeregi jej członków z końcem listopada 2013 roku.

Następnie głos zabrała Deena Bedair, przedstawicielka Sekretariatu Fundacji im. Anny Lindh z Aleksandrii. Zaprezentowała proponowaną strategię działania Fundacji przygotowywaną na 2014 rok, a skupiła się zwłaszcza na przygotowywanym obecnie podręczniku do edukacji międzykulturowej oraz na nowej edycji raportu o trendach międzykulturowych w regionie eurośrodkziemnomorskim. Szczególna uwaga została poświęcona wymianom w ramach programu DAWRAK, umożliwiającym nawiązanie i rozwijanie współpracy pomiędzy przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego w krajach arabskich i europejskich.

Druga część spotkania obejmowała prezentacje możliwości finansowania projektów międzynarodowych. Głos zabrały: Alicja Garlińska-Cieślak z Fundacji im. Stefana Batorego, Anna Hieropolitańska z Punktu Kontaktowego „Kultura” oraz Anna Stankowska z Punktu Kontaktowego „Europa dla Obywateli”. W ten sposób uczestnicy spotkania mogli zapoznać się z aktualną ofertą programów wspierających realizację programów międzynarodowych. Szczególne zainteresowanie członków sieci wzbudził program dla organizacji pozarządowych „Europa dla Obywateli”, wspierający działania społeczeństwa obywatelskiego między innymi w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji, partycypacji publicznej i kontroli obywatelskiej.

Trzecia część spotkania miała charakter warsztatowy. Zaproszeni przez koordynatora goście: Agata Etmanowicz oraz Paul Bogen, to specjaliści od projektów międzynarodowych. Na specjalne życzenie MCK eksperci przygotowali warsztat poświęcony zarządzaniu projektami z udziałem partnerów zagranicznych. Kilku godzinne zajęcia dotyczyły nie tylko planowania działań, ale także pisanie wniosków, komunikacji między uczestnikami działań oraz mechanizmów ewaluacyjnych. Członkowie sieci mogli też skonsultować swoje nowe projekty.

20 listopada, podczas trzeciego dnia spotkania, członkowie polskiej sieci wzięli udział w seminarium *Nacjonalizm – szanse i zagrożenia*, przygotowanym przez MCK, słowacką fundację Via Cultura, Political Capital w Budapeszcie oraz Uniwersytet Masaryka w Brnie. Wystąpienia polskich członków sieci aktywnie działających na rzecz dialogu międzykulturowego oraz promocji tolerancji były ważnym głosem podczas odbywających się tego dnia gorących dyskusji i debat.

Spotkanie koordynatorów narodowych Fundacji im. Anny Lindh w Wilnie

Doroczne spotkanie koordynatorów sieci narodowych Fundacji im. Anny Lindh odbyło się w Wilnie pod auspicjami litewskiej prezydencji w UE. W ramach przygotowań do spotkania koordynatorzy stworzyli grupy robocze, debatujące nad najpilniejszymi kwestiami związanymi z działaniami Fundacji. MCK koordynowało jedną z grup, w skład której weszli koordynatorzy z Belgii,

Słowenii, Irlandii oraz Węgier. Doktor Robert Kusek z mck wraz z Patrickiem Gruczkunem, koordynatorem szwedzkiej sieci Fundacji im. Anny Lindh, byli też współautorami ostatecznego dokumentu przygotowanego przez koordynatorów sieci narodowych. Wyniki prac zostały przedstawione Sekretariatowi, który tematom zaproponowanym przez koordynatorów narodowych (wymiana doświadczeń w zakresie dialogu międzykulturowego w różnych kontekstach kulturowych, problematyka zarządzania, komunikacji, mobilizacji sieci i usług świadczonych na rzecz członków sieci) poświęcił pierwszy dzień spotkania, zorganizowany w formie rotacyjnych grup roboczych. W zakresie zarządzania siecią dużym zainteresowaniem cieszyło się narzędzie weryfikacji członków, które stosuje Polska. Dużą dyskusję wywołał temat usług świadczonych na rzecz członków sieci. Zarysowały się tu dwa podejścia – wspieranie członków sieci w ich działaniach (niekoniecznie tylko bezpośrednio związanych z Fundacją im. Anny Lindh) oraz działania na rzecz członków sieci jedynie w kontekście inicjatyw Fundacji. Polska, tak jak wiele krajów tak zwanej Północy, optuje za pierwszym podejściem, stojąc na stanowisku, że jeśli sieć ma funkcjonować, to nie może jedynie czekać na aktywność Sekretariatu, który bywa ograniczony finansowo i politycznie. Stąd szkolenia między innymi typu *capacity building* oraz wspieranie poszukiwania partnerów nie tylko do projektów Fundacji powinny być realizowane przez sieci narodowe niezależnie od działań Sekretariatu.

Drugi dzień spotkania odbywał się w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Litwy, a posiedzenie otworzył wiceminister Neris Germanas. W dyskusjach uczestniczyła również wysoka urzędniczka do spraw EUROMED. W pierwszej kolejności dyrektor Fundacji Andreu Claret przedstawił w skrócie wyzwania i osiągnięcia Fundacji w ciągu dziesięciu jej lat istnienia. Następnie wybrani koordynatorzy zaprezentowali krótkie referaty dotyczące sytuacji w ich państwach (Grecja – w kontekście kryzysu gospodarczego), Egipt (w kontekście wiosny arabskiej), Jordan (w kontekście Syrii) oraz Włochy (w kontekście nadchodzącej w drugim półroczu 2014 prezydencji w UE). Kolejnym punktem była debata podsumowująca działania Fundacji w 2013 roku. W sesji popołudniowej zorganizowane zostały grupy robocze poświęcone podsumowaniu systemu grantowego dla koordynatorów. Przede wszystkim chodziło o zarządzanie, kwestie sprawozdawczości i klastry tematyczne.

Trzeci dzień spotkania to przede wszystkim praca w grupach. Doktor Robert Kusek został wybrany do przygotowania raportu z jednej z sesji, to jest klastrów tematycznych. Poranne sesje dotyczyły: • najnowszych publikacji Fundacji (tj. *Report on Intercultural Trends* oraz *Handbook on Education for Intercultural Citizenship*) – padało przede wszystkim pytanie o rekomendacje wynikające z przeprowadzonych badań oraz problem odpowiedniego upowszechnienia wyników • obchodów 10. rocznicy istnienia Fundacji – dyskusja dotyczyła formuły zorganizowania obchodów w trakcie spotkania koordynatorów Fundacji w Neapolu w 2014 roku • re-ewaluacji systemu przyznawania nagród przez Fundację – dyskusja nad zwiększeniem aktywności członków w procesie nominacji i selekcji oraz promocją • inicjatyw dla Syrii – pomysł jest wynikiem dyskusji w trakcie Forum w Marsylii, bazującej na przekonaniu, że mimo iż rząd Syrii zawiesił swoje członkostwo w UdŚ, Fundacja nie powinna odwracać się od obywateli tego państwa; w latach 2013–2014 przewidziano: udział obywateli Syrii w programach *Young Arab Voices*, *Citizens for Dialogue*, w programie grantowym, festiwalu Farah el-Bahr, otwarcie nagród Fundacji na kandydatury z Syrii.

Druga sesja warsztatowa dotyczyła: • komunikacji i widoczności działań Fundacji – prezentacja nowej strony internetowej Fundacji (wkrótce otwarcie) oraz dyskusja nad aktywnym włączeniem się koordynatorów narodowych w promocję wydarzeń Fundacji; MCK zgłosiło chęć zaprezentowania *Report on Intercultural Trends* podczas konferencji *Narody i stereotypy dwadzieścia pięć lat później* • wydarzenia w ramach Europejskiej Stolicy Młodzieży w Salonikach – w trakcie obchodów Fundacja planuje zorganizować wydarzenia dla młodzieży z regionu eurośrodkonamorskiego • programu DAWRAK – podsumowanie programu i plan na 2014 rok (głównie *Regional Citizens Convention* – jesień 2014 r., Egipt) • kłastrów tematycznych.

W ramach popołudniowej sesji dyrektor Claret zaprezentował ogólną wizję działań Fundacji w 2014 roku, mających na celu konsolidację działań w ramach obszarów tematycznych: edukacja, młodzież, kultura i media, promocję zasobów wiedzy powstałych w wyniku dotychczasowych działań Fundacji, oraz zwiększenie aktywności i zaangażowania członków sieci narodowych w budowanie programu tak zwanej czwartej fazy Fundacji (lata 2014–2016).

Istotnym elementem spotkania była również uroczystość wręczenia Eurośrodkonamorskiej Nagrody w dziedzinie Dialogu Międzykulturowego. Głosami członków sieci narodowych Fundacji im. Anny Lindh z 42 krajów laureatką została wybrana Rabeea Najm Al-Din Al-Naser, założycielka i szefowa jordańskiej organizacji Dom Opowieści i Muzyki, zajmującej się pomocą dzieciom dotkniętym przez konflikty i ubóstwo.

Wspólny projekt polskiej sieci – *Razem na rzecz sprawiedliwej przyszłości*

W wyniku konkursu na wspólny projekt polskiej sieci Fundacji im. Anny Lindh wyłoniony został pomysł *Razem na rzecz sprawiedliwej przyszłości*, przygotowany przez konsorcjum, na czele którego stanęła Fundacja Revers z Krakowa. Głównego koordynatora Forum oraz jego gdańskiego realizatora – Nadbałtyckie Centrum Kultury – wspierało konsorcjum 15 członków sieci narodowej wraz z 3 zagranicznymi członkami Fundacji¹.

W dniach 1–2 marca 2013 roku w Nadbałtyckim Centrum Kultury w Gdańsku, w Instytucie Kultury Miejskiej, a także w Europejskim Centrum Solidarności odbyło się dwudniowe Forum *Razem na rzecz sprawiedliwej przyszłości: dobre praktyki z zakresu dialogu społecznego o różnorodności, równości i demokracji*, stanowiące kulminację wspólnego projektu. Forum miało na celu integrację polskich członków sieci Fundacji im. Anny Lindh oraz dyskusję i wymianę doświadczeń w zakresie budowania otwartego społeczeństwa i rozwoju współpracy eurośrodkonamorskiej. Patronat honorowy nad konferencją objęli Marszałek Województwa Pomorskiego Mieczysław Struk i Prezydent Miasta Gdańska Paweł Adamowicz. W spotkaniu uczestniczyło wielu przedstawicieli

1 Organizatorzy projektu: Fundacja REVERS, Nadbałtyckie Centrum Kultury, PRO-MED SP. Z O.O., Stowarzyszenie Edukacji Nieformalnej „Meritum”, Gdańska Fundacja Terapii i Rozwoju, Fundacja Promocji Kultury Audiowizualnej i Edukacji Medialnej w Krakowie, Centrum Badań Ormiańskich z Torunia, Fundacja na rzecz Studiów Europejskich, Stowarzyszenie Integracji Humanistycznej „Po-Most”, Centrum Inicjatyw UNESCO, Towarzystwo Edukacyjne „Wiedza Powszechna”, Fundacja ContraPunctum, Fundacja Centrum Aktywności Twórczej, Fundacja Głębokiej Demokracji, Towarzystwo im. Edyty Stein, Centrum Kształcenia Liderów i Wychowawców im. Pedro Arrupe w Gdyni, Fundacja Schumana, Instytut Kultury Miejskiej, Tunisian Association of Scientific Children, Kenana NGO, Resources for Development Center, Fundacja Inna Przestrzeń, Europejskie Centrum Solidarności.

organizacji i instytucji należących do sieci oraz lokalni animatorzy społeczni i kulturalni, edukatorzy, studenci, reprezentanci organizacji pozarządowych i inni. Wśród gości Forum był Marszałek Senatu RP Bogdan Borusewicz.

Forum rozpoczęła debata *Czy Polska leży nad Morzem Śródziemnym?*, prowadzona przez dr. Roberta Kuska i Joannę Sanetrę-Szeligę, koordynatorów polskiej sieci i jednocześnie redaktorów publikacji pod tym samym tytułem. W debacie udział wzięli: dr hab. Justyna Zając i dr Konrad Pędziwiatr, autorzy tekstów do publikacji wydanej przez MCK. Przybliżyli zebranym ideę Unii dla Śródziemnomorza, a jednocześnie zaprezentowali polskie zaangażowanie w sprawę regionu na przestrzeni ostatnich pięćdziesięciu lat. Dyskutowano o społecznym wymiarze integracji śródziemnomorskiej, a szczególnie o kwestiach migracji i sytuacji polskiej w tym zakresie. Zastanawiano się także, jaką rolę może odegrać Polska w kontekście przemian arabskiej wiosny w regionie i jaką przyszłość mają w związku z tym organizacje takie jak Fundacja im. Anny Lindh oraz inicjatywy obywatelskie.

Temat panelu został rozwinięty podczas czterech kolejnych debat: *Uniwersalny charakter arabskich rewolucji*, *Edukacja wielokulturowa na rzecz różnorodności i dialogu*, *Równość płci w Polsce i krajach arabskich*, *Fakt medialny, czyli rola mediów w kształtowaniu stereotypów na przykładzie fałszywego postrzegania krajów arabskich*. Dyskusje kontynuowane były w jedenastu mniejszych grupach warsztatowych. Polscy członkowie sieci im. Anny Lindh integrowali się również poprzez tak zwane szybkie spotkania. Drugiego dnia Forum, stosując metodę „otwartej przestrzeni”, uczestnicy stworzyli zarys rekomendacji dla działalności polskiej sieci Fundacji im. Anny Lindh na lata 2013–2014 w dziedzinie współpracy eurośródziemnomorskiej na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Według uczestników gdańskiego Forum głównymi obszarami współpracy powinny być prawa człowieka i pomoc humanitarna (oraz rozwojowa), edukacja i kultura. Wnioski zostały zaprezentowane podczas Forum Fundacji w Marsylii. W związku z wojną domową w Syrii oraz tragiczną sytuacją ludności cywilnej postulowano podczas Forum zwiększenie zaangażowania się polskich organizacji pozarządowych w pomoc humanitarną na rzecz Syryjczyków. Zarówno debaty, jak i warsztaty były okazją do spotkania się, dyskusji oraz wymiany doświadczeń i poglądów. Forum cieszyło się dużym zainteresowaniem. Debaty gromadziły szerokie grono publiczności, a chętnych na warsztaty było dużo więcej niż wolnych miejsc. W Forum wzięło udział ponad sto osób, ponad połowa uczestników to członkowie polskiej sieci ALF.

Kolejny wspólny projekt polskiej sieci: *Narody i stereotypy dwadzieścia pięć lat później*, będzie realizowany w okresie listopad 2013 – czerwiec 2014. Jego koordynatorem jest Międzynarodowe Centrum Kultury. Oficjalna inauguracja pracy nad wspólnym projektem sieci odbyła się podczas spotkania polskiej sieci, które miało miejsce w dniach 18–20 listopada (zob. s. 161).

Forum Śródziemnomorskie w Marsylii

Najważniejszym wydarzeniem pierwszej połowy 2013 roku było zorganizowane w dniach 4–7 kwietnia drugie już Forum Śródziemnomorskie (pierwsze odbyło się w Barcelonie w 2011 r.), poświęcone problematyce dialogu międzykulturowego, którego hasłem przewodnim było „Obywatele na rzecz Śródziemnomorza”. W Forum wzięło udział ponad 1500 przedstawicieli organizacji i instytucji z 43 państw regionu eurośródziemnomorskiego. Formuła Forum obejmowała dyskusje plenarne oraz dziesięć równoległych dyskusji panelowych (*Agora Workshops*)

każdego dnia rano i dziesięć równoległych sesji warsztatowych (*Medina Good Practices* i *Medina Project Ideas*) każdego dnia po południu.

Koordinatorzy polskiej sieci Fundacji im. A. Lindh: dr Robert Kusek i Joanna Sanetra-Szeliga, oraz prof. dr hab. Jacek Purchla, dyrektor mck, przygotowali jedną z dyskusji w ramach *Agora workshops* zatytułowaną *Czy wszyscy mieszkamy nad Morzem Śródziemnym?*, której celem było przedstawienie różnorodnych wizji „śródziemnomorskości” w obrębie regionu. Sesję rozpoczęła prezentacja dokonana przez dr. Roberta Kuska i Joannę Sanetrę-Szeligę przedstawiająca publikację *Czy Polska leży nad Morzem Śródziemnym?*, która stanowiła inspirację do przygotowania sesji. Następnie prof. Jacek Purchla w krótkim wykładzie zilustrowanym przykładami wizualnymi pokazał związki Krakowa, najbardziej śródziemnomorskiego z polskich miast, z regionem eurośródziemnomorskim. W dalszej części sesji odbyła się dyskusja panelowa z udziałem prof. Jacka Purchli, prof. Tuomo Melasuo (Finlandia) i prof. Zahidy Darwish Jabbour (Liban), moderowana przez dr Katarzynę Górak-Sosnowską. Paneliści omawiali różnorodne koncepcje tożsamości śródziemnomorskiej, podkreślając różnice w jej percepcji, szczególnie w krajach najbardziej oddalonych od samego Morza Śródziemnego – takich jak Finlandia czy Polska. Ostatnią część sesji stanowiła dyskusja z udziałem między innymi Jeana Roberta Henriego z *Assemblée de Citoyens et Citoyennes de la Méditerranée* oraz przedstawicieli projektu *Young Arab Voices*, a także publiczności.

Istotnym elementem realizacji sesji było wypracowanie rekomendacji dotyczących dalszych działań Fundacji im. Anny Lindh. Analiza przebiegu spotkania pozwoliła na stworzenie rekomendacji odnośnie do trzech aspektów: mobilności, migracji oraz polityki wizowej. Zwracano też uwagę na potrzebę redefinicji pojęcia „śródziemnomorskości” na rzecz „eurośródziemnomorskości”, tak aby kategoria ta w większym stopniu uwzględniała państwa północnej Europy. Pierwszym krokiem w tej kwestii mógłby być projekt badający stosunek do idei (euro)śródziemnomorskości we wszystkich państwach Fundacji. Przygotowana przez mck sesja spotkała się z bardzo dobrym przyjęciem przez uczestników Forum oraz pracowników Sekretariatu. Chwalono organizację i merytoryczność wystąpień, a także interesującą formułę.

W ramach tak zwanych targów międzykulturowych mck przygotowało stoisko, na którym zaprezentowane zostały materiały promocyjne polskiej sieci Fundacji, nowe ulotki, plakaty i materiały dotyczące publikacji mck na temat dialogu międzykulturowego. Pokazano też materiały dotyczące samego mck i jego działalności. Gościnnie na stoisku mck przyjęte zostały materiały członków sieci uczestniczących w Forum.

Koordinatorzy odbyli szereg rozmów z szefami innych sieci narodowych Fundacji, dotyczących usprawnienia działań Fundacji, a szczególnie wdrażania w życie rekomendacji, które stanowią wynik całego Forum. Polscy koordynatorzy omawiali też możliwość realizacji wspólnego projektu sieci bałtyckich Fundacji im. A. Lindh. Taki projekt mógłby być realizowany z udziałem Szwecji, Finlandii, Danii i być może Litwy, Łotwy i Estonii. Dalsze rozmowy w tej sprawie uzależnione są od ostatecznych decyzji Sekretariatu odnośnie do strategii na kolejne lata.

Wśród polskich uczestników forum nie zabrakło przedstawicieli Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Karolina Zielińska, Departament Współpracy z Zagranicą) oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych (dyr. Michał Murkociński, Departament Afryki i Bliskiego Wschodu), ani też członków polskiej sieci

wyłonionych przez Fundację im. Anny Lindh: Agnieszka Cichocka (Nadbałtyckie Centrum Kultury), Katarzyna Remin (Kampania przeciw Homofobii), Wojciech Załuski (Fundacja Revers), dr Konrad Pędziwiatr (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Wyższa Szkoła Europejska im. ks. Józefa Tischnera), Magdalena Jakubowska (Fundacja Together Polska), Witold Hebanowski (Fundacja Inna Przestrzeń), Anna Maria Urbańczyk (Instytut Kultury Miejskiej, Gdańsk), Anna Grabowska (PRO-MED). Udział dwóch ostatnich był możliwy dzięki wsparciu Instytutu Polskiego w Paryżu i msz, uzyskanemu w wyniku starań koordynatora narodowego.

www.alfpolska.org, www.annalindhfoundation.org

Joanna Sanetra-Szeliga, dr Robert Kusek

KOORDYNATORZY POLSKIEJ SIECI FUNDACJI IM. ANNY LINDH

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

W EUROPIE DZIEDZICTWO KULTUROWE SIĘ LICZY W STRONĘ EUROPEJSKIEGO INDEKSU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

2012–2015

Jesienią 2012 roku Międzynarodowe Centrum Kultury dołączyło do projektu badawczego poświęconego oddziaływaniu dziedzictwa kulturowego na rozwój społeczno-ekonomiczny Europy, przygotowywanego pod kierunkiem Europa Nostra przez konsorcjum instytucji i organizacji: European Network of Cultural Administration Training Centres (ENCATC) z Belgii, European Association of Historic Towns and Regions (Heritage Europe-EAHTR) z Wielkiej Brytanii, The Raymond Lemaire International Centre for Conservation (RLICC) z Belgii oraz The Heritage Alliance z Wielkiej Brytanii. Wiosną 2013 roku projekt uzyskał wsparcie Unii Europejskiej jako jeden z czterech nagrodzonych grantem w ramach Programu Kultura (2007–2013) / Rok budżetowy 2013 w Obszarze 3.2 – Współpraca projektowa pomiędzy organizacjami zaangażowanymi w analizę polityki kulturalnej.

Projekt polega na zgromadzeniu, analizie i ewaluacji dostępnych danych, dokumentów, raportów i opracowań naukowych dotyczących wpływu dziedzictwa kulturowego na gospodarkę, środowisko i społeczeństwo w wymiarze europejskim. Celem podstawowym przedsięwzięcia jest uświadomienie opinii publicznej i decydom wagi i znaczenia dziedzictwa kulturowego w kontekście rozwoju Europy oraz wielowymiarowych korzyści z inwestowania w tę dziedzinę. Służyć temu będzie nie tylko sam raport końcowy prezentujący wyniki badań, ale także szeroko konsultowane rekomendacje, stanowiące dodatkową część tego dokumentu.

Założono, że dzięki zebraniu i analizie wspomnianych dokumentów możliwa będzie prezentacja, w oparciu o wskaźniki jakościowe i ilościowe, wpływu dziedzictwa kulturowego na realizację założeń *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. Europa 2020*. Dokument zakłada tworzenie gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, w której dziedzictwo może odgrywać istotną rolę, choćby poprzez wykorzystanie nowych technologii w udostępnianiu obiektów zabytkowych, digitalizację zbiorów czy rozwój nowych metod konserwatorskich. Kolejnym elementem strategii jest wspieranie zrównoważonego rozwoju i budowanie konkurencyjnej gospodarki europejskiej. Kultura, a w jej ramach także dziedzictwo, to istotny filar zrównoważonego rozwoju, a ich wpływ na realizację strategii może zachodzić między innymi poprzez zwiększenie atrakcyjności miejsc dzięki wykorzystaniu zasobów dziedzictwa lokalnego, tworzenie nowych firm, w tym z zakresu przemysłów kreatywnych, podnoszenie konkurencyjności turystyki. Trzecim aspektem uwzględnionym w strategii jest kwestia włączenia społecznego. Także tu

widać potencjał dziedzictwa kulturowego, na przykład przez tworzenie nowych miejsc pracy w sektorze dziedzictwa i powiązanych, budowanie tożsamości lokalnej, zwiększenie dostępu do kultury i dziedzictwa społeczności lokalnych.

W toku dyskusji nad kształtem projektu przyjęto, że projekt nie może skupiać się jedynie na udowodnieniu przydatności dziedzictwa w kontekście strategii *Europa 2020*. Ważne jest bowiem, by mówić nie tylko o wzroście (to pojęcie dominuje w strategii), ale przede wszystkim o rozwoju, czyli o procesie uwzględniającym czynniki nie tylko ilościowe, lecz i jakościowe, w tym te związane z problematyką społeczną i środowiskową. Stąd projekt uwzględnia także wpływ dziedzictwa kulturowego na jakość życia mieszkańców Europy, to jest między innymi na budowanie tożsamości i poczucia przynależności do Europy wśród jej obywateli, tworzenie przyjaznego środowiska do życia (m.in. piękno, harmonia otoczenia, rewitalizacja), możliwość samorealizacji, poszerzanie oferty kulturalnej i oferty czasu wolnego oraz aktywizację mieszkańców i wzrost poczucia odpowiedzialności za otoczenie.

Za część badawczą projektu odpowiedzialne są MCK i RLICC. W celach organizacyjnych oba ośrodki podzieliły się gromadzeniem danych w następujący sposób: MCK zbiera materiały dotyczące Europy Środkowej i Wschodniej (w granicach UE), natomiast RLICC zajmuje się dokumentami powstałymi w Europie Zachodniej. Aby zebrać maksymalnie dużo danych, MCK stworzyło sieć ekspertów Europy Środkowej, którzy wspierają go w gromadzeniu i analizie dokumentów. W połowie przyszłego roku nastąpi wymiana zebranych materiałów oraz podział prac przy pisaniu raportu i rekomendacji.

W pracy badawczej sformułowano następujące pytania: W jaki sposób definiowane jest dziedzictwo materialne? Jakie kategorie są wyodrębniane? Gdzie i jakie badania naukowe są prowadzone w zakresie wpływu dziedzictwa na otoczenie społeczno-gospodarcze? Jakie obszary wpływu zostały zidentyfikowane? Czy prowadzone badania na terenie Europy obejmują wszystkie obszary zidentyfikowane w badaniach na świecie? W jaki sposób (jakościowy i ilościowy) badany jest wpływ dziedzictwa na otoczenie (wskaźniki, metody badawcze)? Jakie inne wskaźniki i metody mogłyby być wykorzystywane? Badanie zostanie przeprowadzone zostanie w trzech etapach, z których każdy będzie zawęzał pole zainteresowania badawczego pod względem geograficznym i merytorycznym: makro, mezzo i mikro. Po każdym etapie wyniki badań będą konsultowane i dyskutowane z ekspertami zasiadającymi w Komitecie Sterującym.

Pierwsze spotkanie projektowe odbyło się w dniach 3–4 lipca 2013 roku. Oficjalna inauguracja projektu miała miejsce w dniach 4–5 grudnia 2013 roku w Brukseli podczas konferencji jubileuszowej *Europa Nostra Cultural Heritage for Europe, Europe for Cultural Heritage*.

Joanna Sanetra-Szeliga

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

INWENTARYZACJA ZABYTEKÓW SZTUKI SAKRALNEJ NA ZIEMIACH WSCHODNICH DAWNEJ RZECZYPOSPOLITEJ LWÓW I ZIEMIA CHEŁMSKA

2012–2016

Celem badań jest rekonstrukcja panoramy dziedzictwa historyczno-artystycznego Kościoła rzymskokatolickiego na ziemiach południowo-wschodnich dawnej Rzeczypospolitej według jego stanu przed drugiej wojny światowej i z uwzględnieniem jego późniejszych losów.

Założeniem projektu jest opracowanie inwentarza zabytków sakralnych w kontekście historycznych przemian ich substancji materialnej oraz charakterystyki historyczno-artystycznej. W praktyce badania poszczególnych obiektów obejmują kolejno historię miejscowości, parafii, budynków sakralnych z ich wyposażeniem ruchomym i nieruchomym oraz z otoczeniem, opisowym opracowaniem ich współczesnego stanu zachowania uwzględniającym obiekty zniszczone i przemieszczone i na koniec – z możliwie najszerszą naukową analizą z punktu widzenia historii sztuki. Od 1991 roku systematycznymi badaniami terenowymi objęto terytorium przedrozbiorowego województwa ruskiego (ziemie lwowska, halicka i wschodnia część przemyskiej), po rozbiorach należące do Austrii i Austro-Węgier, w okresie międzywojennym leżące w granicach II Rzeczypospolitej (województwa: lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie), a obecnie należące do Republiki Ukrainy.

Efektem ponad dwudziestu lat pracy pod kierownictwem i redakcją naukową prof. Jana K. Ostrowskiego jest powstanie monumentalnego inwentarza zabytków wydawanego przez MCK nieprzerwanie od 1993 roku. Seria Materiały do Dziejów Sztuki Sakralnej na Ziemiach Wschodnich Dawnej Rzeczypospolitej, której część I dotyczy *Kościółów i klasztorów rzymskokatolickich dawnego województwa ruskiego*, obejmuje już 21 z 23 zaplanowanych tomów.

Odpowiedzią na przykład krakowskiej inicjatywy były także prace inwentaryzacyjne prowadzone przez warszawskie środowisko historyków sztuki, które zaowocowały zapoczątkowaniem czterech następnych części Materiałów... – z opracowaniami świątyń województw dawnego Wielkiego Księstwa Litewskiego: nowogródzkiego (cz. II, wydawana od 2003 r., obejmuje już 3 tomy), wileńskiego (cz. III, wydawana od 2005 r. – 4 tomy), trockiego (cz. IV, I tom, 2012) oraz brzeskolitewskiego (cz. V, I tom, 2013).

O znaczeniu projektu dla nauki polskiej świadczy uzyskany inwentarz rzymskokatolickich zabytków sztuki sakralnej, jakiego nie posiada żaden obszar współczesnego terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Końcowy etap projektu badawczego, zaplanowany na lata 2012–2016 i realizowany pod kierownictwem prof. Jana K. Ostrowskiego przez Międzynarodowe Centrum Kultury, zakłada opracowanie katedry łacińskiej we Lwowie (tom 21, 2013) oraz świątyni zabużańskiej części dawnej ziemi chełmskiej – eksklawy województwa ruskiego oddzielonej od niego obszarem województwa bełskiego (t. 22, 2014), a w końcowym etapie tomu zawierającego uzupełnienia materiałowe, słownik artystów i rzemieślników oraz indeksy do tomów 1–22 (t. 23, 2015).

W latach 2012–2013 przygotowano i wydano tom 21, poświęcony w całości monografii historyczno-artystycznej lwowskiego kościoła archikatedralnego pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, zwanego katedrą łacińską.

Równocześnie przeprowadzono kwerendy archiwalne do opracowań kościołów na dawnej ziemi chełmskiej. Badany teren leży w trójkącie pomiędzy prawym brzegiem Bugu (od zachodu), dorzeczem górnej Prypeci (od północy) i lewym brzegiem górnego biegu Turii (od południowego wschodu). Graniczył od północy z województwem brzeskoliteńskim, a od południowego zachodu z województwem wołyńskim. W strukturze administracyjnej I Rzeczypospolitej stanowił wschodnią część powiatu chełmskiego z dwoma starostwami niegrodowymi w Lubomlu i Ratnie, które do drugiej połowy XVIII wieku były lokalnymi centrami dóbr królewskich. Do końca wieku XVIII omawiane terytorium należało do rzymskokatolickiej diecezji chełmskiej. Po zabozie weszło na stałe w skład guberni wołyńskiej Imperium Rosyjskiego, potem województwa wołyńskiego II Rzeczypospolitej, następnie obwodu wołyńskiego USRR, a od 1991 roku leży w Republice Ukrainy. Zabór rosyjski wymusił też włączenie zabużańskiej części diecezji chełmskiej pod jurysdykcję rzymskokatolickiej diecezji łuckiej, którą krwawe wydarzenia z okresu drugiej wojny światowej właściwie starły z powierzchni ziemi (do tego stopnia, że pozostała w niej jedna działająca świątynia w Krzemieńcu), aż do ponownego odrodzenia jej struktur w 1997 roku.

Inwentaryzację terenową dokumentującą stan zachowania obiektów sakralnych na omawianym terytorium przeprowadzono w latach: 2004 (dekanat lubomelski) i 2005 (dekanat kamieńsko-koszyrski), siłami studentów i doktorantów Instytutu Historii Sztuki UJ.

Wypracowany i sprawdzony we wcześniejszych latach schemat opracowań w przypadku ziemi chełmskiej natrafił na kilka zasadniczych trudności w realizacji. Wyzwaniem stało się operowanie na dalece odleglejszym terytorium położonym na wschód od dzisiejszej Lubelszczyzny. Nowym doświadczeniem stała się konieczność przetarcia szlaków dla kwerend archiwalnych dotyczących terenu zachodniego Wołynia, będącego niegdyś pod zaborem rosyjskim. Przeprowadzenie badań archiwalnych w Lublinie (źródła z okresu staropolskiego od początku XVII do końca XVIII w.) i w Żytomierzu (źródła z końca XVIII do początku XX w.) zostało uwieńczone spektakularnym sukcesem w postaci pozyskania zaskakująco dużej ilości materiału źródłowego. Należy przy tym dodać, że zasób ilościowy i jakościowy źródeł wyraźnie ubożeje ku końcowi wieku XIX (zapewne na skutek represji po powstaniu styczniowym). Natomiast mizerny i wrywkowy stan dokumentacji dziejów Kościoła na Wołyniu w pierwszej połowie XX wieku jest wymownym świadectwem dramatycznych wydarzeń, jakie rozegrały się tam podczas drugiej wojny światowej.

Zgromadzony materiał obejmuje świątynie parafialne oraz klasztorne w dwunastu miejscowościach: Binduga, Luboml, Maciejów, Opalin, Ostrówki,

Przewały, Pulemieć, Radziechów, Ratno, Rymacze, Szack, Zabłocie. Wydanie 22 tomu serii zaplanowano na drugą połowę 2014 roku.

Projekt badawczy finansowany jest ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki (na lata 2012–2016).

W 2013 roku zainicjowano prace nad udostępnieniem wyników naukowych projektu w Internecie. Zamierzeniem docelowym jest digitalizacja wszystkich wydanych tomów.

Marcin Biernat

WYDAWNICTWO MCK

**PUBLIKACJE
BIBLIOTEKA
CZYTELNIA
PRACOWNIA**

Herito, nr 10**Nieuchwytny środek (Europy)**

wersja polsko-angielska, 236 s., format 23,5×29 cm, oprawa miękka ze skrzydełkiem, ISSN 2082-310X, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński, Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy), www.herito.pl

Uchwycenie środka jest zadaniem kłopotliwym, trudnym, być może wręcz niemożliwym. Choćby gdy spojrzeć na dwa Wyszegrady – miejscowości o tej samej nazwie, jedną na Węgrzech, drugą w Bośni. Pierwszy, od którego nazwę wzięła Grupa Wyszehradzka, jest znakiem budowy zrębów wzajemnego rozumienia się krajów Europy Środkowej. Drugi – figurą tragedii i próby odcięcia się od przeszłości, budowania przyszłości na zapomnieniu. Myśląc o jednym, nie sposób nie widzieć drugiego, zwłaszcza w sąsiedzkim kontekście współpracy wyszehradzkiej.

Szerszy aspekt kultury i cywilizacji środkowoeuropejskiej podejmują dwa inne bloki tekstów: *Sztuka: co zostało z Europy Środkowej?* oraz *Miasta widzialne i niewidzialne*.

W numerze piszą m.in.: Viktorija Aladźić, Edit András, Zuzana Bartošová, Maciej Czerwiński, Marina Gržinić, Miljenko Jergović, Vojtěch Lahoda, Sándor Márai, Ilona Németh, Ileana Pintilie-Teleagă, Jacek Purchla, Mykoła Riabczuk, Tokimasa Sekiguchi, Janusz Sepioł, Ludvík Ševeček, Jarosław Suchan, Joanna Ugniewska, Teresa Worowska.

Herito, nr 11
Chorwacja w Europie

wersja polsko-angielska, 196 s., format 23,5×29 cm, oprawa miękka ze skrzydełkiem, issn 2082-310X, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński, Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy), www.herito.pl

Demokratyczna Chorwacja powstała dwadzieścia trzy lata temu, lecz trudno mówić o niej jako o państwie młodym. Choć debiutuje w Unii Europejskiej, kulturę europejską współtworzy od tysiącleci.

Sukces integracji europejskiej nie usuwa jednak z pola widzenia ważnych pytań. Kim czują się Chorwaci? Czy widzą miejsce dla siebie w Europie Środka, czy raczej w przestrzeni śródziemnomorskiej? Czym jest tożsamość narodowa i czy w ogóle ma sens mówienie o niej? Gdzie przebiega granica między „przeszłością” a „współczesnością”? Czy ideę jugosłowiańską należy ostatecznie odłożyć do historycznego lamusa? Czy w pociągu zwanym Europą Chorwacji przypadnie miejsce w wagonie drugiej klasy?

O chorwackich dylematach piszą w numerze: Maciej Czerwiński, Slavenka Drakulić, Predrag Matvejević, Zvonimir Milanović, Marko Špikić. Rozmawiamy ponadto o sztuce i polityce z Andrzejem Wajdą i o Europejskiej Stolicy Kultury Marsylia-Prowansja 2013 z jej dyrektorem artystycznym. A recenzje i relacje z tego, co dzieje się w Europie Środkowej, zamykają notatki z podróży Mykoły Riabczuka.

Herito, nr 12**Rumunia – Romania – România**

wersja polsko-angielska, 250 s., format 23,5×29 cm, oprawa miękka ze skrzydełkiem, ISSN 2082-310X, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński, Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy), www.herito.pl

Rumunia to ważny partner w Europie Środkowo-Wschodniej, którego potencjał nie jest wciąż w pełni uświadamiany. Konieczne jest więc lepsze poznanie i zrozumienie rumuńskiej specyfiki, a przede wszystkim dostrzeżenie Rumunii jako kraju modernizującego się, wewnętrznie zróżnicowanego i kreatywnego w sferze kultury, czego światowe sukcesy młodego kina rumuńskiego czy „młodej sztuki z Rumunii” są najlepszym dowodem.

Dwunasty numer kwartalnika „Herito” został pomyślany jako swoiste kompendium o historii, dziedzictwie, tożsamości i kulturze współczesnej Rumunii, o której piszą: Lucian Boia, Wojciech Bonowicz, Corina Bucea, Adam Burakowski, Łukasz Galusek, Valentina Iancu, Jakub Kornhauser, Octavian Logigan, Dan Lungu, Claudio Magris, Tomasz Ogiński, Małgorzata Rejmer, Dieter Schlesak, Marius Stan i Traian Ungureanu.

Herito, nr 13
Konflikty pamięci

wersja polsko-angielska, 204 s., format 23,5×29 cm, oprawa miękka ze skrzydełkiem, ISSN 2082-310X, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński, Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy), www.herito.pl

Każda wspólnota wypracowuje specyficzne sposoby zapamiętywania, ale też zapominania. *Ars memoriae* i *ars oblivionis* stanowią nierozłączną parę. Dzisiaj mamy do czynienia nie tylko z odzyskiwaniem pamięci i polifonią pamięci, lecz także – a może przede wszystkim – z konfliktami pamięci. Rozeznaniu w ich naturze, jak również rozejrzeniu się w środkowoeuropejskim krajobrazie pamięci służą zgromadzone w numerze teksty autorów takich jak: Pol Capdevila, Ewa Chojecka, Maciej Czerwiński, Edyta Gawron, Zoltán Gyalókay, Elżbieta Janicka, Michał Korta, Katarzyna Kotyńska, Peter Krištúfek, Sharon Macdonald, Peter Michalík, Stanisław Obirek, Sneška Quaedvlieg-Mihailović, Robert Traba, Sylwia Trzaska, Wojciech Wilczyk, Agnieszka Zabłocka-Kos. Ponadto w numerze ukazał się niepublikowany wywiad z red. Leopoldem Ungerem: *Zbudowaliśmy Europę. Teraz trzeba zbudować Europejczyków.*

Joseph Rykwert

Pokusa miejsca. Przeszłość i przyszłość miast

wersja polska, 408 s., 30 fot. kolorowych, format 17×22 cm, oprawa twarda, ISBN 978-83-63463-07-6, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński, Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy)

Pierwsza przełożona na język polski publikacja autorstwa prof. Josepha Rykwerta, światowej sławy historyka sztuki i krytyka architektury, profesora emerytowanego University of Pennsylvania. *Pokusa miejsca* jest jedną z najważniejszych prac w jego dorobku, erudycyjnym wykładem o dziejach relacji człowieka i miasta prześludzonych i doprowadzonych do czasów nam współczesnych. Dla Rykwerta fenomen miasta jest fascynującym wyzwaniem intelektualnym. Pod pojęciem miasta rozumie on nie tylko formę i aktualnie wypełniane funkcje, ale także idee i wartości, jakie ludzie z nim łączą. Spogląda na miasto pod kątem tego, jak ono się jawi ludzkim zmysłom, i stara się odczytać to, co „powierzchnia miasta” ma do powiedzenia, jak również to, co ukrywa. Przede wszystkim jednak traktuje miasto jako wypadkową woli i działań człowieka, świadomych i nieświadomych, nie zaś rezultat działania bezosobowych sił czy twór o racjonalno-ekonomicznych prawidłach rozwoju.

Książka jest drugą pozycją w serii *Heritologia* pod redakcją prof. Jacka Purchli.

Simona Škrabec

Geografia wyobrażona. Koncepcja Europy Środkowej w XX wieku

wersja polska, 276 s., format 17×22 cm, oprawa twarda,
ISBN 978-83-66463-12-0, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński,
Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy)

Czym jest Europa Środkowa i dlaczego tak trudno ją zdefiniować, zwłaszcza z perspektywy wydarzeń rozgrywających się w wieku XX?

Geografia wyobrażona Europy Środkowej, i równie wyobrażona spistość zamieszkujących ją narodów, dopuszcza wiele koncepcji rozważających złożoność kulturową regionu. Wszystkie jednak, jak zauważa autorka, wychodzą z błędnego założenia wspólnej historii formującej tożsamość Europy Środkowej. Simona Škrabec w swoich badaniach odwołuje się do krytyki genealogicznej Michela Foucaulta i proponuje inne spojrzenie oraz nową metodologię, którą nazywa archeologiczną i która zakłada odkrywanie kolejnych warstw pojęcia w porządku chronologicznym zstępującym, to jest od najnowszych do najdawniejszych. Takie podejście pozwala przełamać konwencję narracji historycznej i uwolnić się od skojarzeń narzucanych przez naznaczone ideologicznie paradygmaty. A w konsekwencji przededefiniować model Europy Środkowej.

Książka jest trzecią pozycją w serii Biblioteka Europy Środka pod redakcją prof. Jacka Purchli.

Praca zbiorowa

Akademia Dziedzictwa 2001–2013

wersja polska, 432 s., 104 fot. kolorowe, mapy, wykresy,
format 16,5 × 23,5 cm, oprawa miękka, ISBN 978-83-63463-06-9,
projekt Wojtek Kwiecień-Janikowski (Zaczyn),
opracowanie graficzne Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy)

Wybór kilkunastu opracowań dyplomantów Akademii Dziedzictwa to przegląd dorobku jedynych w kraju studiów podyplomowych z zarządzania dziedzictwem kulturowym, prowadzonych od 2001 roku wspólnie przez Międzynarodowe Centrum Kultury i Małopolską Szkołę Administracji Publicznej. Prezentowane artykuły dobrze ilustrują rozpiętość i różnorodność współczesnej heritologii, a także znakomicie oddają interdyscyplinarny profil Akademii Dziedzictwa, w której programie wiedza z zakresu ekonomii, prawa i zarządzania idzie w parze z zagadnieniami historii sztuki i architektury, konserwacji zabytków czy polityki państwa wobec kultury i dziedzictwa.

Jakub Adamski, Marcin Biernat, Jan K. Ostrowski, Jerzy T. Petrus
Katedra łacińska we Lwowie

wersja polska, 580 s., 698 fot. kolorowych i czarno-białych,
format 25×17,5 cm, oprawa twarda, ISBN 978-83-63463-09-0,
projekt i opracowanie graficzne Tomasz Kulawik

Tom 21 w części I serii Materiały do dziejów sztuki sakralnej na Ziemiach Wschodnich Dawnej Rzeczypospolitej zawiera opracowanie inwentarza zabytków, a właściwie historyczno-artystycznej monografii katedry łacińskiej we Lwowie – jednej z najważniejszych świątyń dawnej Rzeczypospolitej. Było to zadanie o znacznie większej skali złożoności w stosunku do dotychczasowych doświadczeń w realizacji inwentarza sztuki Kościoła rzymskokatolickiego na terenie dawnego województwa ruskiego. Sama skala obiektu, zarówno z punktu widzenia architektury, jak i bogactwa wyposażenia, jest porównywalna z największymi lwowskimi kościołami zakonnymi, przede wszystkim Bernardynów i Dominikanów. Zasadniczą różnicę czyni natomiast ranga świątyni metropolitalnej i wynikająca z niej złożoność problematyki historycznej, a także ciągłość dziejów katedry, od XIV do XXI wieku.

Praca zbiorowa, Maria Kałamajska-Saeed (red. nauk.)

Kościoły i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa nowogródzkiego, część II, tom 3

Wersja polska, 220 s., 608 fotografii czarno-białych,
format 25×17,5 cm, oprawa twarda, ISBN 978-83-63463-05-2,
projekt i opracowanie graficzne Tomasz Kulawik

Tom 3 w części II serii Materiały do Dziejów Sztuki Sakralnej na Ziemiach Wschodnich Dawnej Rzeczypospolitej prezentuje zabytki Słonimia – kościół pw. św. Andrzeja Apostoła, kościół pw. Znalezienia Krzyża Świętego i klasztor Benedyktynów, kościół pw. Trójcy Świętej i klasztor Bernardynów, kościół parafialny pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny i klasztor Bernardynek, kościół pw. Bożego Ciała i klasztor Kanoników Laterańskich, kościół filialny pw. Najświętszej Marii Panny Królowej Pokoju i dawną misję jezuicką w Albertynie, kościoły i klasztory niezachowane oraz kapliczki przydrożne.

Praca zbiorowa, Marcin Zgliński (red. nauk.)

**Kościoły i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa
brzeskoliteńskiego, część V, tom 1**

wersja polska, 344 s., 321 fot. czarno-białych i 20 fot. kolorowych,
format 25×17,5 cm, oprawa twarda, ISBN 978-83-63463-10-6,
projekt i opracowanie graficzne Tomasz Kulawik

Tom otwiera piątą część w serii Materiały do Dziejów Sztuki Sakralnej na Ziemiach Wschodnich Dawnej Rzeczypospolitej, w edycji obejmującej historyczne ziemie Wielkiego Księstwa Litewskiego, poświęconą dawnemu województwu brzeskoliteńskiemu. Powstało ono w 1566 roku, kiedy zostało wydzielone z utworzonego w 1513 roku województwa podlaskiego i mocą unii lubelskiej weszło w skład Wielkiego Księstwa Litewskiego.

W niniejszym tomie zamieszczono monografie świątyń rzymskokatolickich stolicy województwa – Brześcia, a także obiektów z pięciu miejscowości z obszaru dawnego powiatu brzeskoliteńskiego: Domaczewa, Rakowicy, Raśny, Wołczyna i Wysokiego Litewskiego.

Praca kobiety nigdy się nie kończy

wersja polsko-angielska, 288 s., format 23,5×27,5 cm, oprawa twarda,
ISBN 978-83-63463-04-5, projekt i opracowanie graficzne Krzysztof
Radoszek, Katarzyna Wojtyga, (Magister Lemur sc)

Album towarzyszący wystawie pod tym samym tytułem. Ponad stu dwudziestu reprodukcjom dzieł opatrzonych obszernymi notami towarzyszą eseje autorstwa Magdaleny Adamskiej, Karoliny Grodziskiej, Ingi Iwasiów, Anny Olszewskiej, Małgorzaty Pokorskiej-Primus i Jacka Purchli.

Kartograf złowrogiej historii. Tara (von Neudorf)

wersja polsko-angielska, 184 s., format 23,5×27,5 cm,
oprawa miękka podwójna, ISBN 978-83-63463-08-3,
projekt i opracowanie graficzne Wojtek Kwiecień-Janikowski (Zaczyn)

Album towarzyszący wystawie pod tym samym tytułem. Ponad stu reprodukcjom dzieł towarzyszą eseje autorstwa Diany Dochii, Łukasza Galuska, Jacka Purchli i Moniki Rydiger.

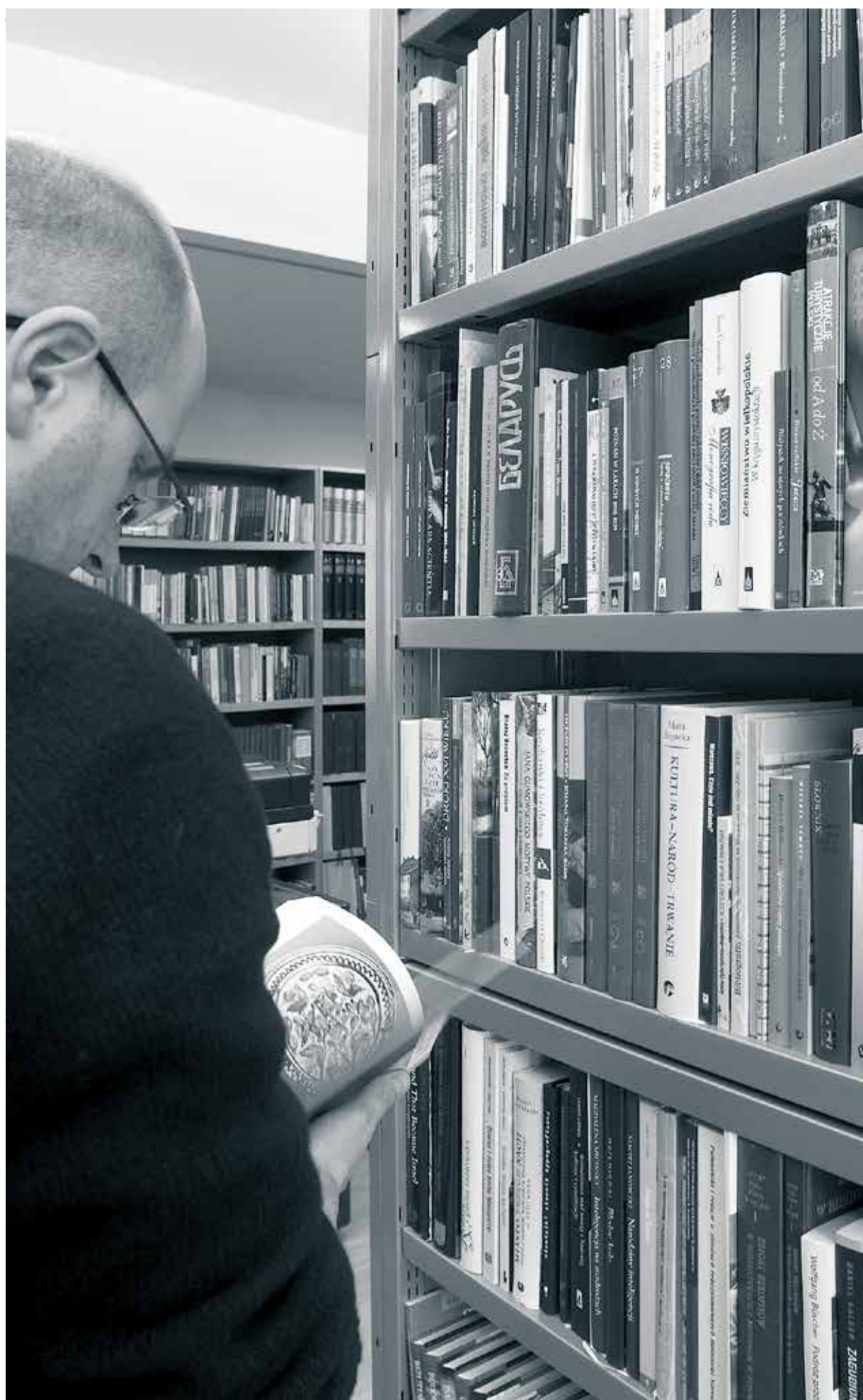
Pamięć. Rejestry i terytoria

wersja polsko-angielska, 232 s., format 23,5×27,5 cm,

oprawa twarda, ISBN 978-83-63463-13-7,

projekt i opracowanie graficzne Wojtek Kwiecień-Janikowski (Zaczyn)

Album towarzyszący wystawie pod tym samym tytułem. Ponad stu osiemdziesięciu reprodukcjom dzieł towarzyszą eseje autorstwa Katarzyny Kaniowskiej, Izabeli Kowalczyk, Krzysztofa Pomiana, Jacka Purchli, Moniki Rydiger, Roberta Traby i Natalii Żak.

BIBLIOTEKA NAUKOWA MCK I CZYTELNI ROLANDA BERGERA

Zgodnie z profilem działalności naukowej i edukacyjnej mck specjalistyczna biblioteka gromadzi wydawnictwa dotyczące szeroko pojętych zagadnień dziedzictwa i kultury. Są wśród nich czasopisma artystyczne, katalogi wystaw, publikacje (w tym monografie) z zakresu urbanistyki i architektury, zarządzania dziedzictwem, sztuki, etnografii i tradycji regionów Europy, ochrony mniejszości itp., jak również publikacje obcojęzyczne o Polsce i Europie. Znaczną część księgozbioru stanowią czasopisma oraz kolekcja galicjanów. Wiele zgromadzonych książek, fachowych czasopism czy niepublikowanych opracowań to pozycje uniikatowe, będące niejednokrotnie jedynymi egzemplarzami w Polsce. W roku 2013 biblioteka wzbogaciła się o 1861 dzieł pozyskanych w drodze zakupów, darowizn i wymiany, wskutek czego całkowita liczba woluminów w księgozbiorze wzrosła do 30 396. W bibliotece mck znajdują się między innymi księgozbiory Pracowni Konserwacji Zabytków (5040 jedn. inw.), dr. Mariana Korneckiego (1682 jedn. inw.), częściowy księgozbiór prof. Jacka Woźniakowskiego (784 jedn. inw.), znaczna część księgozbioru prof. Lecha Kalinowskiego (632 jedn. inw.), publikacje z księgozbioru prof. Jana Samka wraz z judaikami dr Izabelli Rejduch-Samkowej (126 jedn. inw.) oraz darowana przez rodzinę część księgozbioru prof. Andrzeja Tomaszewskiego (1562 jedn. inw.).

W roku 2013 w czytelni biblioteki kontynuowano udostępnianie dwóch zagranicznych baz danych: JSTOR i Humanities e-book. Bazy te umożliwiają dostęp do elektronicznych wersji pełnych tekstów artykułów z czasopism naukowych oraz do książek elektronicznych. Największym powodzeniem cieszy się, podobnie jak w latach poprzednich, baza JSTOR (kolekcje artykułów z dziedziny humanistyki).

W bibliotece mck można również korzystać z baz na płytach CD-ROM: Allgemeines Künstlerlexikon, Belser Lexikon der Kunst- und Stilgeschichte i Encyclopaedia Britannica 2007.

Zbiory biblioteki mck są katalogowane w systemie VTLs/Virtua, we współpracy z Narodowym Uniwersalnym Katalogiem Centralnym (NUKAT). Z księgozbioru można korzystać w czytelni, która dysponuje 10 stanowiskami pracy oraz stanowiskami komputerowymi. Sprawne wyszukiwanie publikacji umożliwia katalog elektroniczny (<http://katalog.mck.kzb.krakow.pl>), znajdujący się we wspólnej bazie krakowskich bibliotek naukowych (KRAK8: AMUZ., UR, ASP, AWF, PAU/PAN, PWST, ISIEZ PAN i MCK).

W roku 2013 z księgozbioru Biblioteki Naukowej mck i Czytelni Rolanda Bergera skorzystało 3781 czytelników.

Anna Strzebońska

BIBLIOTEKA NAUKOWA MCK

PRACOWNIA DOKUMENTACJI

Od roku 2011 w Międzynarodowym Centrum Kultury działa Pracownia Dokumentacji.

Pierwszym obszarem działań Pracowni jest gromadzenie, digitalizowanie i dokumentowanie bieżącej i przeszłej aktywności mck. W Pracowni można skorzystać z wyposażonych w katalog stanowisk komputerowych i zapoznać się ze zdjęciami, z nagraniami, drukami ulotnymi i plakatami prezentującymi dorobek Centrum, z publikacjami mck oraz wybranymi pracami dyplomowymi absolwentów studiów podyplomowych Akademia Dziedzictwa. Personel Pracowni służy też wszelką pomocą oraz wiedzą na temat historii i działalności mck.

Drugą płaszczyzną aktywności Pracowni jest kwerenda materiałów związanych z: ochroną dziedzictwa kulturowego na świecie, współpracą międzynarodową w dziedzinie kultury i dziedzictwa, uczestnictwem mck w międzynarodowych sieciach (takich jak CIHA, RIHA, Europa Nostra, ENCATC, CultureActionEurope), polityką kulturalną Unii Europejskiej, szczególnie z Europejskimi Stolicami Kultury, współpracą z organizacjami międzynarodowymi (takimi jak UNESCO, Rada Europy, INTACH), dialogiem międzykulturowym, zwłaszcza Eurośródziemnomorską Fundacją Dialogu Kultur im. Anny Lindh. Pracownia pozyskuje, przechowuje i udostępnia raporty instytucji kultury, konwencje i karty dotyczące dziedzictwa kulturowego oraz opracowania związane z kulturą i dziedzictwem Europy Środkowej. Zapraszamy wszystkie instytucje zajmujące się pokrewną działalnością do przesyłania informacji i materiałów na temat swojej pracy. O szczególnie interesujących nabytkach i nowościach informujemy w newsletterze mck.

Z częścią materiałów dotyczących wydarzeń mck można się zapoznać na stronie internetowej panorama.mck.krakow.pl, na której można również zwiedzić wirtualną wystawę *Panorama dwudziestolecia mck*.

Do Pracowni Dokumentacji zapraszamy po wcześniejszym umówieniu telefonicznym (12 42 42 831, 811) bądź pocztą elektroniczną (pracownia@mck.krakow.pl).

Ewa Nosal

PRACOWNIA DOKUMENTACJI

PARTNERZY MECENASI SPONSORZY

PROMOCJA, WSPÓŁPRACA Z MEDIAMI I PARTNERAMI

Międzynarodowe Centrum Kultury stara się docierać ze swoimi komunikatami do jak najszerszych grup odbiorców, zarówno w Polsce, jak i za granicą. Bardzo istotnym partnerem w komunikowaniu się z odbiorcami – uczestnikami programów, projektów, wydarzeń, a także z czytelnikami – są media. Systematycznie wzmacniane są relacje z dziennikarzami, organizowane specjalne konferencje prasowe i spotkania.

Efektem tych starań w 2013 roku była szeroka obecność w mediach, gdzie w sumie ukazało się ponad 1500 informacji na temat działalności mck. Regularnie rozsyłane informacje prasowe są dla dziennikarzy źródłem wiedzy o wystawach, międzynarodowych projektach i programach badawczych, współpracy z ważnymi instytucjami i partnerami z Europy Środkowej i świata. Informacje o działalności mck obecne były w prasie lokalnej i ogólnopolskiej, na antenie rozgłośni radiowych, na portalach horyzontalnych, takich jak Onet, Wirtualna Polska czy Interia, a także tych zajmujących się tematyką kulturalną, miejską, edukacyjną czy historyczną. Podobnie jak w latach ubiegłych również w 2013 roku powstały kilkustronicowe dodatki do gazet prezentujące aktualne wystawy. Informacje o wystawach emitowała telewizja lokalna, gościły też w programach ogólnopolskich, w tym w tvp Kultura i tvp Regionalna. Zwiastuny wydarzeń mck pokazywane były na ekranach w środkach komunikacji publicznej w Krakowie i w Łodzi oraz na ekranie na Teatrze Bagatela. Informacje o programach realizowanych przez mck ukazały się na łamach specjalistycznej prasy zagranicznej oraz w newsletterach wielu międzynarodowych organizacji zajmujących się kulturą i nauką.

O przedsięwzięciach i wydarzeniach realizowanych przez Centrum dowiedzieć się można z informatora *Plany i zamierzenia mck* oraz z ukazujących się co dwa miesiące *Programów mck*. Poszczególnym wydarzeniom towarzyszą druki ulotne – plakaty, afisze, ulotki. Wzmocnieniem przekazu promocyjnego są nośniki reklamy zewnętrznej, takie jak citylighty, flagi na Rynku Głównym, słupy reklamowe. Reklamy wydarzeń w mck są regularnie obecne w prasie codziennej i specjalistycznej.

Do coraz szerszych kręgów odbiorców informacje docierają za pośrednictwem mediów elektronicznych. Rozsyłane są cztery rodzaje newslettera mck, w tym trzy w języku polskim i jeden w angielskim. Najbardziej interesujące materiały filmowe rejestrujące wydarzenia mck pojawiają się na stronie internetowej Centrum, w kanale internetowym YouTube (mckkrk) oraz na portalach promujących kulturę. Rozwijany jest profil mck na Facebooku, który polubiło już ponad osiem tysięcy osób. Stale rośnie grupa śledząca nasze anglojęzyczne wpisy na Twitterze.

mck angażuje się także w różne projekty z zakresu dziedzictwa kulturowego, czego przykładem była organizacja dwóch spacerów fotograficznych w ramach międzynarodowego konkursu fotograficznego *Wiki lubi zabytki*, bierze udział w Nocy Muzeów i w Małopolskich Dniach Książki „Książka i Róża”. Pracownicy mck występują w mediach w roli ekspertów z różnych dziedzin kultury. Przykładem tego jest współpraca z „Gazetą Finansową”, na łamach której dzielili się wiedzą w kwestiach: wizerunku instytucji kultury (Agata Wąsowska-Pawlik, *Wizerunek instytucji kultury nie jest najważniejszy*), związków między kulturą a rozwojem (Joanna Sanetra-Szeliga, *Kultura i rozwój społeczno-gospodarczy*), sponsoringu

Partnerzy mck z pamiątkowym dyplomem; od lewej: Jan Pamuła, prezes Międzynarodowego Portu Lotniczego Kraków-Balice, Urszula Podraza, rzecznik prasowa portu i prof. Jacek Purchla

kultury (Joanna Hojda-Pepaś, *Kreatywne partnerstwo – trudny, satysfakcjonujący związek*), edukacji artystycznej (Marta Gaj, *Czym skorupka nasiąknie za młodu, tym na starość trąci*), muzeów i galerii jako elementów przemysłu czasu wolnego (Katarzyna Jagodzińska, *Spędź miło czas w galerii i muzeum*).

Okazją do podziękowania za współpracę w 2013 roku przyjaciółom i partnerom mck było tradycyjne spotkanie noworoczne 31 stycznia 2014 roku. Zgromadziło ono przedstawicieli władz regionu i miasta, korpusu dyplomatycznego i instytucji, osobistości ze środowiska kultury, nauki, patronów medialnych oraz mecenasów i sponsorów, których wsparcie pomogło zrealizować na wysokim poziomie merytorycznym i artystycznym program mck. Profesor Jacek Purchla wręczył pamiątkowy dyplom Janowi Pamule, prezesowi Międzynarodowego Portu Lotniczego Kraków-Balice, a także dyplom i symboliczną statuetkę Kruków mck Markowi Lisánskiemu, Konsulowi Generalnemu Republiki Słowackiej, który kończy swoją misję w Krakowie.

Edyta Gajewska, Katarzyna Jagodzińska
OŚRODEK KOMUNIKACJI

PARTNERZY, MECENASI I SPONSORZY MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

STYCZEŃ – GRUDZIEŃ 2013

Partnerzy

AMS

Anaid Art Gallery, Bucharest

Benjamin Moore Paints

Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie

Bright Junior Media „CzuCzu”

CA VISUAL COM

Canson

Centrum Kultury i Języka Rosyjskiego Uniwersytetu Pedagogicznego
w Krakowie

Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia

Coca-Cola

Deutsches Polen Institut, Darmstadt

EMPIK

European Network of Cultural Administration Training Centres (ENCATC)

Eurośródziemnomorska Fundacja Dialogu Kultur im. Anny Lindh

Stowarzyszenie Festiwal Kultury Żydowskiej

Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy

Fundacja Międzynarodowe Centrum Kultury

Fundacja Orange

Fundacja Przestrzeń Kobiet

Gabinet Rycin Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie

Galeria Kazimierz

Hamelin Polska

Hotel Polski Pod Białym Orłem

Instytut Polski w Sankt Petersburgu

Instytut Słowacki w Warszawie

International Association of Research Institutes in the History of Art (RIHA)

Konsulat Generalny Republiki Słowackiej w Krakowie

Konsulat Generalny USA w Krakowie

Krakow Airport

Kurs na kurs

Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego
w Krakowie

Międzynarodowa Fundacja Charytatywna im. Dmitrija Lichaczowa, Petersburg

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP

Ministerstwo Kultury Republiki Czeskiej

Monuments Board of the Slovak Republic
Na Czasie sp. z o.o.
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Opolu
„Pożegnanie z Afryką”
Punkt Kontaktowy „Europa dla Obywateli”
Punkt Kontaktowy „Kultura”
Restauracja Yummie
Robert Bosch Stiftung
Rosyjskie Państwowe Archiwum Historyczne w Petersburgu
Rumuński Instytut Kultury
Teatr „Bagatela” im. Tadeusza Boya-Żeleńskiego
Telewizja M
Via Cultura, Bratislava
Winnacja.pl
Winnica.krakow.pl
Wydawnictwo Czarne
Zakład Narodowy im. Ossolińskich
Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie
Zoya Museum, Modra, Slovakia

Patroni medialni

„Art&Business”
cracow life.com
czasdzieci.pl
e-krakow.com
„Gazeta Wyborcza”
„Herito”
Interia.pl
„Karnet”
krakow.pl
krakow24.tv
„The Krakow Post”
Local Heroes
Local Life Krakow
„Miasto Kobiet”
novinka.pl
Polski Portal Kultury O.pl
Portal kulturalny e-splot.pl
Radio Kraków Małopolska
tvP Kraków
„Tygodnik Powszechny”

ANEKS

RADA PROGRAMOWA MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

KADENCJA 2010–2013

Andrzej Rottermund – przewodniczący

Andrzej Chwalba

Wojciech Czech

Paweł Jaskanis

Adolf Juzwenko

Jerzy Mikułowski-Pomorski

Maria Poprzęcka

Mykoła Riabczuk

Janusz Sepioł

Monika Smoleń

Andrzej Tomaszewski

Robert Traba

Magdaléna Vášáryová

Andrzej Wajda

Jerzy Wyrozumski

Posiedzenie Rady Programowej MCK w styczniu 2013 roku

STRATEGIA MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

NA LATA 2013–2020

W 2013 roku Rada Programowa Międzynarodowego Centrum Kultury przyjęła wypracowaną przez zespół mck Strategię na lata 2013–2020. Jest to dokument, który w sposób precyzyjny określa misję i wizję instytucji, wytycza cele i określa sposoby ich realizacji, a także definiuje miejsce mck w krajobrazie polskich i zagranicznych instytucji kultury.

WIZJA, MISJA I CELE STRATEGICZNE

Wizja, czyli do czego dążymy

Kultura jako katalizator dialogu w Europie Środkowej.

Misja, czyli czym jesteśmy

Centrum międzynarodowego dialogu i interdyscyplinarnych badań nad kulturą i dziedzictwem w Europie i w świecie.

Cele strategiczne

1. Wzmacnianie pozycji Polski jako aktywnego uczestnika międzynarodowej debaty w sprawach kultury i dziedzictwa.
2. Budowanie wizerunku Polski jako promotora współpracy kulturalnej w Europie Środkowej.
3. Rozwijanie nowoczesnej, sprawnie zarządzanej instytucji.

ZAKRES TEMATYCZNY (FRAGMENT DOKUMENTU PROGRAMOWEGO)

- Teoria, filozofia i zarządzanie dziedzictwem. Pamięć. Tożsamość.
- Przestrzeń kulturowa, sztuka i dziedzictwo Europy Środkowej i Wschodniej.
- Dialog międzykulturowy.
- Miasto jako zwierciadło cywilizacji, laboratorium kreatywności, katalizator zmiany.
- Polityka kulturalna i ekonomika kultury.

mck ma charakter think tanku, który swoją misję realizuje poprzez połączenie niezależności badawczo-analitycznej z tworzeniem oferty kulturalnej o różnych formach (m.in. publikacje, wystawy, warsztaty, działalność edukacyjna). Daje to unikalny efekt synergii, pozwalający nie tylko na szerokie upowszechnienie wyników podejmowanych badań, ale też pokazanie w praktyce, jak wynikające z nich rekomendacje można implementować w instytucji publicznej, przyczyniając się do budowy nowoczesnego, uczestniczącego i świadomego społeczeństwa XXI wieku.

Działania MCK wyrastają z przekonania, że rolę Polski – jako dużego środkowoeuropejskiego państwa – winno być inicjowanie i kreowanie międzynarodowej debaty o dziedzictwie i kulturowych wyzwaniach współczesności. Jednocześnie działalność MCK ma być głosem Europy Środkowej i Wschodniej w skali globalnej – stąd współpraca z pozostałymi państwami Europy i innych kontynentów. MCK staje się tu podwójnym narzędziem – z jednej strony ma za zadanie, jako polski lider w regionie, twórczo na niego oddziaływać. Z drugiej zaś – reprezentując region, ma budować obraz Polski w świecie. Centrum – swoisty inkubator idei – winno być eksporterem polskiej myśli intelektualnej w regionie i w świecie. Ważne jest także, aby element konkurencyjności państw (nieodłączny w gospodarce czy w polityce) zrównoważyć aspektem partnerskim, możliwym do najlepszego urzeczywistnienia we współpracy kulturalnej. Takie nastawienie sprzyja formowaniu myślenia Polaków o ich sąsiadach jako o partnerach (co istotne także dla procesu pojednania z sąsiadami jako warunku sukcesu na arenie międzynarodowej), a zarazem ugruntowuje w nich poczucie, że Polska działa we wspólnym interesie. Specjalistyczna wiedza w zakresie kultury XX wieku w Europie Środkowej i Wschodniej, jaką dysponuje MCK, jest kluczowa do budowy dobrych relacji z sąsiadami. Bez znajomości doświadczenia XX wieku nie jest możliwe zrozumienie stereotypów, postaw i uprzedzeń warunkujących zachowania i reakcje sąsiadów. Rzetelna wiedza i wydobycie wspólnoty tego doświadczenia pozwalają natomiast uczynić je płaszczyzną sprzyjającą dialogowi i gruntem do pomyślnego spotkania. Na tym polega waga partnerskich projektów kulturalnych realizowanych przez MCK.

Warto dodać, że widzenie przeszłości w perspektywie dzisiejszych wyzwań i w perspektywie projektowanej przyszłości streszcza się w pojęciu dziedzictwa, które w MCK poddawane jest wielostronnej refleksji. Przy czym o ile dziedzictwo wieków wcześniejszych zostało należycie rozpoznane – w pewien sposób jest więc oczywiste – o tyle to, co pozostawił wiek XX, w aspekcie materialnym i niematerialnym, wymaga dopiero refleksji, oceny i wynikającej z nich ochrony, słowem – sformułowania i wcielenia w życie zupełnie nowego podejścia. Takie przeświadczenie jest fundamentem misji i działania MCK.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

DYREKCJA

Dyrektor

Jacek Purchla

Zastępca Dyrektora ds. Programowych

Agata Wąsowska-Pawlik

Zastępca Dyrektora ds. Organizacyjnych

Anna Gawron

Zastępca Dyrektora ds. Administracyjnych

Ryszard Błachut

Główna Księgowa

Maria Biel

ZESPÓŁ

Instytut Dziedzictwa Europejskiego

Krzysztof Broński (Kierownik od VII), Beata Nykiel (Zastępca Kierownika od VII)

Ewa Czarnecka (do VII), Katarzyna Jagodzińska (do VII), Anna Kępińska,

Żanna Komar, Ewa Nosal (do VII), Joanna Sanetra-Szeliga

Biblioteka Naukowa MCK i Czytelnia Rolanda Bergera: Magdalena Spyrka,

Anna Strzebońska, Teresa Stupnicka-Kępińska

Galeria MCK

Regina Pytlik (Kierownik)

Agnieszka Adamczak, Marta Gaj, Karolina Grabarczyk-Chocholek,

Helena Postawka-Lech, Monika Rydiger, Anna Stec, Anna Śliwa, Natalia Żak

Wydawnictwo MCK

Łukasz Galusek (Kierownik)

Agnieszka Antos, Marcin Biernat, Wojciech Chitra (od IX), Marzena

Daszewska, Magdalena Link-Lenczowska, Magdalena Petryna

Ośrodek Edukacji – Akademia Dziedzictwa

Michał Wiśniewski (Kierownik)

Anna Depowska, Barbara Szyper, Ewa Wojtoń

Ośrodek Komunikacji

Joanna Hojda-Pepaś (do VII), Katarzyna Jagodzińska (Kierownik od VII)
Monika Chrabąszcz, Ewa Czarnecka (od VII), Edyta Gajewska,
Miranda Jędrzejowska, Magdalena Wrońska-Sudoł (do II)

Biuro Organizacyjne

Barbara Bańka (Kierownik)
Anna Jakubiak, Barbara Kołacz, Ewa Nosal (od VII, Pracownia Dokumentacji),
Jolanta Szymanek (Archiwum)

Biuro Administracji

Piotr Bąk (Kierownik)
Zbigniew Bednarz, Elżbieta Hajdas, Roman Kawalec, Daniel
Krawczyk, Marek Krawczyk, Antoni Michalik, Janusz Ogonowski
(Koordynator ds. Zespołu Konferencyjnego), Grażyna Sanak,
Sylvia Żmuda-Żelazny

Biuro Finansowo-Księgowe

Marzena Krawczyk, Barbara Sendor

Stanowisko ds. Zamówień Publicznych

Alina Drozd

Stanowisko ds. Pozyskiwania Środków

Joanna Hojda-Pepaś (od VII)

Radcy Prawni

Andrzej Kulczycki, Andrzej Matlak

STATUT MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

ZAŁĄCZNIK DO ZARZĄDZENIA MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO Z DNIA 6 WRZEŚNIA 2007

ROZDZIAŁ I • POSTANOWIENIA OGÓLNE

- § 1** Międzynarodowe Centrum Kultury, zwane dalej „Centrum”, jest państwową instytucją kultury działającą w szczególności na podstawie:
- 1) ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (DzU z 2002 r., nr 13, poz. 123, z późn. zm.* zwanej dalej „ustawą”;
 - 2) zarządzenia nr 11 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 10 maja 1991 r. w sprawie utworzenia Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie, zmienionego zarządzeniem nr 18 z dnia 6 lipca 1992 r. oraz zarządzeniem nr 27 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 18 maja 1995 r.;
 - 3) niniejszego statutu.
- § 2**
1. Siedzibą Centrum jest miasto Kraków.
 2. Terenem działania Centrum jest terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i zagranica.
- § 3** Centrum podlega ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, zwanemu dalej „Ministrem”.

ROZDZIAŁ II • CELE I ZADANIA

- § 4** Centrum jest instytucją kultury o charakterze naukowo-badawczym, edukacyjnym i informacyjnym.
- § 5** Celem działania Centrum jest wspieranie współpracy oraz integracji kulturalnej Europy i ochrony jej dziedzictwa kulturowego poprzez:
- 1) prowadzenie badań i studiów nad dziedzictwem europejskim ze szczególnym uwzględnieniem:
 - a) przestrzeni kulturowej Europy Środkowej i Wschodniej,
 - b) zjawiska wielokulturowości i przenikania kultur,
 - c) polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą,
 - d) zarządzania dziedzictwem;

* Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w DzU z 2002 r., nr 41, poz. 364, z 2003 r., nr 96, poz. 874, nr 162, poz. 1568 i nr 213, poz. 2081, z 2004 r., nr 11, poz. 96 i nr 261, poz. 2598, z 2005 r., nr 131, poz. 1091, nr 132, poz. 1111, oraz z 2006 r., nr 227, poz. 1658.

- 2) edukację na rzecz Europy, prowadzoną w ramach tematyki obejmującej zakres działalności Centrum;
- 3) działalność promocyjną i informacyjną dotyczącą wszelkich dziedzin kultury europejskiej.

§ 6 Do zadań Centrum należą w szczególności:

- 1) organizowanie i udział w badaniach naukowych w zakresie dziedzictwa kulturowego oraz propagowanie ich wyników;
- 2) inspirowanie współpracy instytucji o charakterze naukowym i kulturalnym w zakresie ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego Polski i Europy;
- 3) organizowanie wystaw w galerii własnej i innych miejscach w kraju i za granicą;
- 4) organizowanie i realizowanie programów edukacyjnych, a zwłaszcza Akademii Dziedzictwa;
- 5) działalność wydawnicza i prowadzenie specjalistycznej biblioteki;
- 6) zbieranie, dokumentowanie i upowszechnianie informacji dotyczących dziedzictwa kulturowego Polski i Europy.

ROZDZIAŁ III • ZARZĄDZANIE I ORGANIZACJA

-
- § 7**
1. Działalnością Centrum kieruje dyrektor powoływany i odwoływany przez Ministra.
 2. Zastępców dyrektora powołuje i odwołuje dyrektor.

-
- § 8** Do obowiązków dyrektora Centrum należy w szczególności:
- 1) kierowanie pracami Centrum oraz nadzór nad majątkiem przekazanym mu w zarząd;
 - 2) decydowanie o celowości wydatków i zarządzanie wypłat w ramach zatwierdzonego budżetu;
 - 3) decydowanie o przyjmowaniu zapisów i darowizn oraz przyjmowaniu i przekazywaniu depozytów;
 - 4) zawieranie umów o pracę, umów zlecenia i umów o dzieło oraz decydowanie w sprawach osobowych;
 - 5) reprezentowanie Centrum na zewnątrz.

-
- § 9**
1. W skład Centrum wchodzi następujące komórki organizacyjne:
 - 1) Biuro Organizacyjne;
 - 2) Biuro Administracji;
 - 3) Biuro Finansowo-Księgowe;
 - 4) Instytut Dziedzictwa Europejskiego;
 - 5) Ośrodek Wystaw i Wydawnictw;
 - 6) Ośrodek Edukacji – Akademia Dziedzictwa;
 - 7) Ośrodek Strategii i Komunikacji.
 2. Dyrektor Centrum może tworzyć, łączyć, dzielić i likwidować komórki organizacyjne Centrum.

- § 10**
1. Organizację wewnętrzną Centrum, w tym szczegółowy zakres działania komórek organizacyjnych oraz podział kompetencji między dyrektorem Centrum i zastępcami dyrektora, określa regulamin organizacyjny nadany przez dyrektora Centrum, z zastrzeżeniem art. 13 ust. 3 ustawy.
 2. Zmiany regulaminu organizacyjnego dokonywane są w trybie określonym w ust. 1.

ROZDZIAŁ IV • RADA PROGRAMOWA

- § 11**
1. W Centrum działa Rada Programowa, zwana dalej „Radą”, jako organ doradczy i opiniodawczy dyrektora Centrum.
 2. W skład Rady wchodzi od 10 do 15 członków (w tym delegowany przez Ministra jego przedstawiciel), powoływanych i odwoływanych przez dyrektora Centrum spośród:
 - 1) autorytetów w zakresie sztuki, dziedzictwa kulturowego i jego ochrony;
 - 2) krytyków sztuki, historyków sztuki i mecenasów kultury.

- § 12**
1. Kadencja Rady trwa trzy lata.
 2. Do zadań Rady należy opiniowanie i wnioskowanie w sprawach związanych z całokształtem działalności Centrum.
 3. Pracami Rady kieruje przewodniczący wybrany przez członków Rady.
 4. Przewodniczący zwołuje posiedzenia Rady przynajmniej raz w roku.
 5. Rada działa na podstawie uchwalonego przez siebie regulaminu.
 6. Obsługę Rady prowadzi przedstawiciel Centrum wskazany przez dyrektora.

ROZDZIAŁ V • MAJĄTEK I FINANSE

- § 13**
1. Centrum prowadzi gospodarkę finansową na zasadach określonych w ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej.
 2. Działalność Centrum finansowana jest z dotacji budżetowych, z dochodów własnych uzyskiwanych z działalności statutowej, dobrowolnych wpłat, zapisów osób prawnych i fizycznych, a także z innych źródeł.
 3. Podstawą gospodarki finansowej Centrum jest roczny plan finansowy ustalony przez dyrektora.
 4. Dyrektor Centrum zapewnia terminowe sporządzenie rocznego sprawozdania finansowego, obligatoryjnie jego zbadanie przez biegłego rewidenta i przedłożenie go do zatwierdzenia Ministrowi.

- § 14
1. Do składania w imieniu Centrum oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych konieczne jest współdziałanie dwóch upoważnionych osób.
 2. Osobami upoważnionymi są: dyrektor Centrum, zastępca dyrektora, główny księgowy oraz upoważnieni pisemnie przez dyrektora Centrum pełnomocnicy.
 3. Dyrektor może upoważnić określone osoby do dokonywania innych niż wymienione w ust. 1 czynności prawnych w imieniu Centrum, określając każdorazowo zakres pełnomocnictwa.

- § 15
1. W celu finansowania działalności określonej w § 5 i 6 Centrum może prowadzić, jako dodatkową, działalność gospodarczą według zasad określonych w obowiązujących przepisach, o ile działalność ta nie spowoduje ograniczenia przedmiotu działalności Centrum, określonego w § 5 i 6.
 2. Dochód z działalności gospodarczej Centrum może być wykorzystywany wyłącznie w celu finansowania działalności określonej w § 5 i 6.

ROZDZIAŁ VI • POSTANOWIENIA KOŃCOWE

- § 16
1. Centrum podlega wpisowi do rejestru prowadzonego przez Ministra.
 2. Centrum rozpoczyna działalność i uzyskuje osobowość prawną z chwilą wpisania do rejestru.

- § 17
- Zmiany w statucie mogą być dokonywane w trybie określonym dla jego nadania.

© Copyright by Międzynarodowe Centrum Kultury, Kraków 2014

REDAKTOR

Jacek Purchla

OPRACOWANIE TEKSTÓW

Łukasz Galusek

OPRACOWANIE TYPOGRAFICZNE I PROJEKT OKŁADKI

Kuba Sowiński (Biuro Szeryfy)

OPRACOWANIE GRAFICZNE

Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy)

KOREKTA

Anastazja Oleśkiewicz

AUTORZY ZDJĘĆ

Monika Chrabąszcz, Edyta Gajewska, Łukasz Galusek, Joanna Hojda-Pepaś,
Katarzyna Jagodzińska, Andrzej Janikowski, Miranda Jędrzejowska,
Anna Lewandowska, Stanisław Markowski, Paweł Mazur, Michał Ramus,
Klaudyna Schubert, Barbara Szyper, Tomasz Waszczeniuk, Natalia Wiernik,
Paweł Wodnicki, Ewa Wojtoń

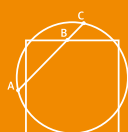
DRUK I OPRAWA

Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak
Poznań, ul. Piwna 1

WYDAWCA

Międzynarodowe Centrum Kultury
31-008 Kraków, Rynek Główny 25
tel.: 12 42 42 811
faks: 12 42 18 571, 12 42 17 844
e-mail: sekretariat@mck.krakow.pl
www.mck.krakow.pl

MIĘDZYNARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Rynek Główny 25
31-008 Kraków
www.mck.krakow.pl